

## Voorlopige agenda van de commissie Ruimte en Wonen van 3 juli 2012

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare extra vergadering van de raadscommissie Ruimte en Wonen

Datum: dinsdag 3 juli 2012  
Aanvang: 17:00 tot 19:00 uur  
Locatie: Oude raadzaal  
Voorzitter: mevr. A. Postma  
Griffier: mevr. M. Wechgelaer; (050) 3677724; maaike.wechgelaer@groningen.nl

Opening

### A Algemeen deel

- A1. Mededelingen
- A2. Vaststelling agenda
- A3. Lange-termijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties
  - [Bijlage - LTA](#) (pdf)
  - [Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties](#) (pdf)
- A4. Conformstukken
  - Geen conformstukken
- A5. Rondvraag

### B Inhoudelijk deel

- B1. Visie Kardingse Kerngebied  
(raadsvoorstel 20 juni 2012)
  - [Raadsvoorstel - Visie Kardingse Kerngebied](#) (pdf)
- B2. Bidbook Floriade
  - [Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade](#) (pdf)

### C Huishoudelijk deel

- C1. Ingekomen stukken
  - [Ingekomen stukken](#) (pdf)
- C2. Vaststelling verslag 13 juni 2012
  - [Verslag 13 juni](#) (pdf)

## **commissie Ruimte en Wonen - dinsdag 3 juli 2012**

Bij commissievergaderingen kunt u gebruik maken van het spreekrecht bij de inhoudelijke agendapunten (inclusief de conformstukken onder A) en de rondvraag. U krijgt dan drie minuten de gelegenheid de commissieleden te vertellen hoe u over een onderwerp denkt. Voor aanmelding en informatie kunt u terecht bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

Sluiting

## Bijlage - LTA

LANGE-TERMIJNAGENDA RAAD				per 21 juni 2012
(nieuwe onderwerpen in blauw)				
nr	dd	o	d	o
		nderwerp	ortefeuille	merkingen
11	13-jun-12	R&W Nacalculatie Watergang	De Vries	RO/EZ
20	4-jul-12	R&W Wijkvernieuwing Selwerd	De Vries	RO/EZ
21	4-jul-12	R&W Bidbookfase Floriade	De Vries	brief volgt nog in juli
22	4-jul-12	R&W MUST	De Vries	
23	4-jul-12	R&W Meerjarenprogramma Wonen	De Vries	*als één pakket
24	4-jul-12	R&W Startersleningen	De Vries	*als één pakket
25	4-jul-12	R&W Vaststelling visie Kardingse	De Vries	RO/EZ
37		Bijeenkomst voor commissie om met college in gesprek te gaan over toekomstige wijkaanpak. Thema's: wijkvernieuwing, wegvallende ISV gelden, mogelijke verplaatsing van problematiek naar Selwerd en het NICIS rapport.		
46	1-sep-12	R&W Monitor NLA	De Vries	RO/EZ
47	5-sep-12	R&W Visie Oosterhoogebrug	De Vries	
48	5-sep-12	R&W Herziening visie Oosterhamriktracé	De Vries	RO/EZ
49	5-sep-12	R&W Ontwikkelvisie Stationsgebied incl. ontwikkelingsstrategie	De Vries	RO/EZ
62	3-okt-12	R&W Herziening grondbanksystematiek	De Vries	RO/EZ
63				
64	3-okt-12	R&W uitleg voor cie. Over architectonische ontwikkelingen GM Oostzijde	Schroor	ROEZ
65	3-okt-12	R&W Herziening grex De Velden	De Vries	
72	6-nov-12	R&W Herziening grex Reitdiep fase 3 en 4	De Vries	
73	6-nov-12	R&W Toekomst IP dubo/Energie(k) Toket	De Vries	RO/EZ
74	6-nov-12	R&W Wonen op het water	De Vries	
75	6-nov-12	R&W bestemmingsplan jhv Reitdiep locatie Tuincentrum	De Vries	
76	6-nov-12	R&W Herziening grex Reitdiep fase 1,2 en haven	De Vries	
77	6-nov-12	R&W Herziening grex hergebruik grond	De Vries	
82		F&V/W&I/ O&W/R& W/B&V		
107	7-nov-12	R&W Begroting 2013	Dekker	BD
108	6-dec-12	R&W Omzetting achtergestelde lening Groninger Monumentfonds	De Vries	RO/EZ
109	6-dec-12	R&W Herziening grex Kempkensberg	De Vries	
110	6-dec-12	R&W Herziening grex gebiedsontwikkeling Kempkensberg/Engelse Kamp	De Vries	
111	6-dec-12	R&W Bestemmingsplan winkelcentrum Paddepoel	De Vries	
112	6-dec-12	R&W Herziening grex Ciboga	De Vries	
	6-dec-12	R&W Masterplan/visie Zernike	De Vries	RO/EZ
	6-dec-12	R&W Herziening grex Zernike	De Vries	RO/EZ
				afh. Van uitkomst discussie Akkoord v. Gron.

## Bijlage - LTA

nr	dd	cie	onderwerp	portefeuille	dienst	opmerkingen
123		R&W		De Vries/Dekker		
	1-jan-13		Herziening grexten Europapark en station Europapark			
124	1-jan-13	R&W	Actualisering bestemmingsplan Europapark	De Vries		
128	1-apr-13	R&W	Grex driehoek Peizerweg/Zuidenweg	De Vries	RO/EZ	
156	PM	R&W	Jaarlijkse rapportage economische effecten tijdens en na bouwfase Grote Markt OZ/Forum	Schroor	RO/EZ	
157	PM	R&W	<a href="#">Voortgang motie Erfpacht</a>	De Vries	RO/EZ	
158	PM	R&W	Bestemmingsplan GAK UWV Dierenriestraat	De Vries	RO/EZ	ikv jongerenhuisvesting

## Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

### Lijst toezeggingen en moties Raadscommissie Ruimte en Wonen juli 2012

Nr.	Datum, collegelid, dienst	Agendapunt	Verzoek van	Toezegging	Opmerkingen
1.	12-05-10			De commissie krijgt de (verkeers)knip te zien (mbt bestemmingsplan Bodenterrein-UMCG)	<i>Wordt meegenomen in visie Oosterhamriktracé (sept)</i>
2.	06-04-11 De Vries (RO/EZ)	B.1 Sleutelprojecten-rapportage sep dec 2010 (R&W onderwerpen)	PvdA	Levert vertrouwelijk een overzicht van aanbestedingswinsten bij projecten waar de gemeente opdrachtgever is.	<i>Eind mei volgt een brief</i>
3.	11-05-11 Schroor (RO/EZ)	B.1 Rapport commissie Terlouw en reactie college	Stadspartij, PvdD	Legt intentieverklaring van de RUG voor de aankoop van het bibliotheekpand in de Oude Boteringstraat ter visie.	<i>volgt (onderhandelingen in afriendende fase)</i>
4.	02-11-11 Schroor (RO/EZ)	B.1 Ontwikkeling Grote Markt Oostzijde		Wethouder Schroor zegt toe de commissie te informeren over de opties en overwegingen m.b.t. afhandeling van het bouw- en bevoorradingsverkeer en stelt voor dit middels een presentatie toe te lichten.	<i>extra bijeenkomst (eventueel bij de dienst) na zomerreces (zie cbrf 13 juni 2012)</i>
5.	23-11-11 De Vries RO/EZ	B.1 Monitor Jongerenhuisvesting		Wethouder specificceert de knelpunten bij fietsparkeren die voortkomen uit studentengebruik. (vs. fietsen stadjers)	<i>Reactie college thans op agenda (Monitor JHV: cbrf 14 juni) na vergadering juli afvoeren</i>
6.	23-11-11 De Vries RO/EZ	B.1 Monitor Jongerenhuisvesting	D66	Wethouder De Vries onderzoekt mogelijkheden keurmerk voor huisbazen particuliere verhuur.	<i>Reactie college thans op agenda (Monitor JHV: cbrf 14 juni) na vergadering juli afvoeren</i>
7.	07-12-11 De Vries RO/EZ	B.1 Kredietaanvraag revitalisering Woonschepehaven		Wethouder De Vries houdt commissie en bewoners op de hoogte van (de keuzes in) de daadwerkelijke uitvoering van de revitalisering.	<i>Inrichtingsplan kan vml. in oktober aan de raad aangeboden worden.</i>
8.	25-01-12 De Vries RO/EZ	8.c Grex Meerstad (raadsvergadering)		College komt met een voorstel m.b.t. marketing Meerstad.	<i>voor de zomer volgt brief</i>

## Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

9.	01-02-12 RO/EZ De Vries	B.2 Bouwplan Peizerweg 132	PvdA	Wethouder komt terug op mogelijke verbeteringen voor de informatievoorziening aan vergunningaanvragers. Is er naast informatie over het geldende bestemmingsplan ook duidelijk met welke beleidskaders de aanvrager rekening dient te houden?	Reactie college in cbrf 31 mei 2012, na vergadering juli afvoeren
10.	28-03-12 (raad) RO/EZ De Vries	7.e. Vaststelling bestemmingsplan Oosterparkwijk		College zal een uiteenzetting geven aan de bewoner onder voorbehoud dat het procesbelang niet wordt geschaad.	Wordt tom betrokene in april geëffectueerd door juristen JPV
11.	09-05-12 RO/EZ De Vries	A5 Rondvraag	CU	Wethouder De Vries brengt commissie op de hoogte van de stand van zaken van de ontwikkeling van SuikerUnie terrein, o.a. betrokkenheid van burgers en toegankelijkheid van het gebied.	
12.	09-05-12 RO/EZ Schroor	B1 Toegankelijkheid bordes Informatiecentrum Grote Markt	Stadspartij	Wethouder Schroor stuurt de commissie een overzicht van de kosten voor de realisatie van het Informatiecentrum, waarin gespecificeerd wordt hoe de gebruikte WMO gelden zijn gebruikt.	
13.	09-05-12 RO/EZ Schroor	C1 Ingekomen stukken	CU	Wethouder Schroor brengt commissie tijdig op de hoogte van aanbestedingsresultaten van het Forum.	
<b>Nr.</b>	<b>Datum, collegelid, dienst</b>	<b>Agendapunt</b>	<b>Indiener(s)</b>	<b>Motie</b>	<b>Opmerkingen</b>
1.	23-06-10 Schroor (RO/EZ)		D66, Stadspartij	Verzoek aan college om de raad periodiek, specifiek te informeren over de economische ontwikkeling in en rond de Oostwand Grote Markt, naar aanleiding van de ontwikkeling van het Forum en de parkeergarage.	Wordt meegenomen in reactie van het college op het rapport Terlouw
2.	20-07-11 De Vries (RO/EZ)	8.f Meerjarenprogramma Structuurvisie Wonen 2012	S&S, D66, CDA	Verzoekt het college in overleg met de Raad en corporaties een woningbouwmonitor te ontwikkelen en deze jaarlijks bij besprekingen van het Meerjarenprogramma Wonen aan te bieden.	Wordt uitgewerkt en meegenomen in eerstvolgend MJP
3.	29-09-11	7.f	D66, CDA,	Verzoekt het college:	Raad ontvangt brief in juni

## Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

				<p>- erfplichtige particuliere woningbezitters ook in de binnenstad de mogelijkheid te bieden de grond in blote eigendom te verwerven, tenzij de gemeente aantooft de grond voor eigen gebruik en/of herstructurering binnen tien jaar nodig te hebben;</p> <p>- de hoofdlijnen voor het voorstel hiertoe nog in december 2011 aan de Raad voor te leggen en een definitieve uitwerking uiterlijk 1 maart 2012 met het oog op een mogelijke eerste overdracht in 2012;</p> <p>- in het voorstel concrete maatregelen op te nemen tot de waardebeoordeling van erfgrond, de uniforme kosten van overdracht en de wijze en tempo van invoering;</p> <p>- ervaringen opgedaan in andere gemeenten te benutten.</p>		
4.	De Vries (RO/EZ)	Collegebrief 'actualiteiten erfpacht	VVD, CU, Stadspartij, PvdD, S&S	<p>Verzoekt het college om ouderen te verleiden om te kiezen voor een voor hen geschiktere woning concreter uit te werken in het meerjarenprogramma Structuurvisie Wonen en voor te leggen aan de gemeenteraad.</p>	<p><i>In het meerjarenprogramma Structuurvisie Wonen 2013 zal concreter gekeken worden naar mogelijkheden om ouderen te verleiden om te verhuizen naar een voor hun geschiktere woning. Er wordt onderzocht welke instrumenten ingezet kunnen worden. Het meerjarenprogramma wordt in juli 2012 aangeboden. (cbf 1 dec 2011, mei wordt juli)</i></p>	
5.	De Vries (RO/EZ)	Gemeentebegeleiding 2012	D66, CU, VVD, CDA, PvdD	<p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Binnen de plannen van ruimtelijke ordening, een prominente plek te geven aan de kaders voor een sportieve inrichting;</li> <li>- Om in de in 2012 op te stellen 'Kaders voor een sportieve inrichting' aandacht te besteden aan de samenwerking tussen sport en RO en de kansen die dat biedt.</li> </ul>	<p><i>In 2012 wordt het plan 'Kaders voor een sportieve inrichting' (nov 2012) opgesteld. Hierin worden uitgangspunten hoe de openbare ruimte sportiever gemaakt kan worden en de sportieve ruimte (sportaccommodaties) meer openbaar. Er zal aandacht</i></p>	

## Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

6.	21-12-11 De Vries RO/EZ /OCSW	8.e Collegebrief Monitor Jongerenhuisvesting	S&S, D66, PvdA, GL	<p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- een actieplan vorm te geven bij de eerstvolgende 'Monitor Jongerenhuisvesting' met daarin een overzicht van knelpunten qua fietsparkeren, mogelijke creatieve oplossingen voor fietsparkeerproblematiek.</li> </ul> <p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Om nadrukkelijk met de provincie in gesprek te gaan over: <ul style="list-style-type: none"> <li>- Het concretiseren van de gezamenlijke inspanningen met de provincie inzake het binnenhalen van subsidies.</li> <li>- Alternatieven wanneer de subsidies niet worden binnengehaald.</li> <li>- Constructies om het risico m.b.t. de herfinanciering over 10 jaar te beperken.</li> <li>- Alternatieve dekking voor de aankoop- en financieringslasten m.b.t. de realisatie van voorzieningen wanneer deze onverhoopt niet meer kunnen worden gedekt uit de reserve die de gemeente Slochteren hiervoor aanhoudt.</li> </ul> </li> <li>- En aan de gemeenteraad voor het voorjaarsdebat te rapporteren over de resultaten van het gesprek met de provincie.</li> </ul>	<p>worden besteed aan de wisselwerking tussen sport en ruimtelijke ordening. (cbvf 1 dec 2011) Komt ook terug in nota ruimtelijke kwaliteit.</p> <p>meerjarenprogramma Wonen wordt aangeleverd tbv. julivergadering.</p>
7.	25-01-12 De Vries RO/EZ	8.c Grondexploitatie Meerstad	D66, CDA, SP, PvdA	<p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Het concretiseren van de gezamenlijke inspanningen met de provincie inzake het binnenhalen van subsidies.</li> <li>- Alternatieven wanneer de subsidies niet worden binnengehaald.</li> <li>- Constructies om het risico m.b.t. de herfinanciering over 10 jaar te beperken.</li> <li>- Alternatieve dekking voor de aankoop- en financieringslasten m.b.t. de realisatie van voorzieningen wanneer deze onverhoopt niet meer kunnen worden gedekt uit de reserve die de gemeente Slochteren hiervoor aanhoudt.</li> <li>- En aan de gemeenteraad voor het voorjaarsdebat te rapporteren over de resultaten van het gesprek met de provincie.</li> </ul>	<p>Welhouder informeert de raadscommissie in de junivergadering</p>
8.	25-01-12 De Vries RO/EZ	8.c Grondexploitatie Meerstad	GL, PvdA	<p>Verzoekt het college:</p> <p>Uiterlijk in 2013 een visie gereed te hebben voor plandeel Noord. Uitgangspunt daarbij is het samen met de provincie onderzoeken van de mogelijkheid om een energielandschap te ontwikkelen. Doel daarbij is de opbrengstaakstelling van 20 mln. euro veilig te stellen waardoor het deel van het weerstandsvermogen dat nu aangehouden wordt, kan vrijvallen.</p>	<p>Voorstel volgt voor zomer 2013</p>
9.	22-02-12 De Vries RO/EZ	8.e Bouwplan Peizerweg 132	CU, D66, S&S, CDA, Stadspartij.	<p>Verzoekt het college:</p> <p>Zijn besluit gehoorde hebbende de Raad, op het niet verlenen van de verzochte ontheffing te heroverwegen en in gesprek met de verzoeker</p>	<p>Raad krijgt brief in mei over resultaten overleg met verzoeker</p>



## Bijlage - Toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties

10.	30-05-12 De Vries RO/EZ	Gemeenterekening	VVD, PvdD D66, Stadspartij, PvdA	<p>tot een oplossing te komen.</p> <p>Verzoekt het college:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- een rapportage op te stellen van de acquisitie-inspanningen gericht op de aankoop en/of pacht en/of huur door derden van gronden, kantoren en overig onroerend goed (zowel gemeentelijk bezit als bezit waarmee gemeentelijk belang is gemoeid);</li> <li>- en te onderzoeken of en, zo ja, hoe een dergelijke rapportage een periodiek karakter zou kunnen krijgen, zo mogelijk gekoppeld aan de derde voorigangsrapportage.</li> </ul>	<p><i>Raad wordt in okt 2012 geïnformeerd (mogelijk mondeling), zie cbrf 13 juni 2012</i></p>
-----	-------------------------------	------------------	---	---	---

## Raadsvoorstel - Visie Kardingse Kerngebied

### Raadsvoorstel



Datum raadsvergadering 18 juli 2012  
Raadscommissie O&W  
Datum raadscommissie 4 juli 2012  
Publiciteit Persbericht PB  
Bijlagen 1

Registratienr. OS 12.3109389  
Datum B&W besluit 19-06-2012  
Portefeuillehouder De Vries  
Steller I. Bolhuis / J. Zwart  
Telefoon 367 8331  
E-mail ingrid.  
bolhuis@groningen.nl

### Onderwerp

Visie Kardingse Kerngebied

### Concept raadsbesluit

De raad besluit:

- I. de Visie Kardingse Kerngebied vast te stellen;
- II. voor het project Kardingse Kerngebied een plankostenkrediet beschikbaar te stellen van € 830.000,-;
- III. het krediet te dekken uit de reserve recreatiegebied Kardingse;
- IV. de gemeentebegroting 2012 dienovereenkomstig te wijzigen.

**Aanwijzingen:** status, deadline, visietrommel

Afgehandeld en naar archief           Paraaf           Datum      Classificatienr.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kerngebied

2

---

### Publiekssamenvatting

De afgelopen jaren is door de gemeente gewerkt aan de Visie Kardinge Kerngebied. Door de planontwikkeling van de RegioTram die een eindhalte voor lijn 2 in het gebied voorziet, heeft de visie vanaf 2009 een tijdje stilgelegen in afwachting van de betekenis van de halte voor Kardinge. Inmiddels heeft de tramhalte in overleg tussen beide projecten vormgekregen en kan de Visie Kardinge Kerngebied worden vastgesteld. De visie betreft een toekomstbeeld voor het zogenaamde intensieve deel van het gebied, met maatregelen om dat gebied te verbeteren en te versterken.

---

### Voorgesteld besluit

De raad besluit:

- I. de Visie Kardinge Kerngebied vast te stellen;
- II. voor het project Kardinge Kerngebied een plankostenkrediet beschikbaar te stellen van € 830.000,--;
- III. het krediet te dekken uit de reserve recreatiegebied Kardinge;
- IV. de gemeentebegroting 2012 dienovereenkomstig te wijzigen.

---

### Inleiding

Allereerste aanleiding voor de visie Kardinge is de vaststelling van het ontwikkelingsplan voor het totale gebied in 2003. Daarbij kwam de vraag op voor een stedenbouwkundige uitwerking van het kerngebied. In 2007 zijn er rond het gebied zoveel vragen dat het idee voor een bredere visie is ontstaan. De projectgroep Visie Kardinge Kerngebied is met deze opdracht in 2008 aan de slag gegaan. Het gaat daarbij naast het maken van een aantrekkelijker sportgebied om het verbeteren van concrete punten zoals de verkeersveiligheid en de parkeersituatie.

Toegevoegd in 2009 is het meenemen van de komst van de RegioTram met een eindhalte in het gebied. Vervolgens is met de nota P&R 2010-2020 het beleid voor de P&R-terreinen aangegeven, waar Kardinge onderdeel van is.

Dit alles is in de voorliggende visie opgenomen.

---

### Beoogd resultaat

Doel van de Visie Kardinge Kerngebied is een toekomstperspectief te beschrijven voor het gebied. Het moet aantrekkelijk zijn voor zowel sporters als recreanten en omwonenden. De kwaliteiten van het gebied moeten worden verbeterd en versterkt. Daarmee zal ook de economische aantrekkelijkheid voor (nieuwe) bedrijven op sportgebied worden vergroot. De bereikbaarheid zal met de komst van de tram en de tramhalte nog meer verbeteren. Daarvoor moet de parkeerfunctie van het Park & Ride terrein (P&R) worden vergroot, want het parkeerterrein zal naast de functie voor het sportgebied steeds meer een functie in de totale P&R van de stad krijgen. Het college gaat nu op basis van de visie het plan voor het kerngebied verder uitwerken.

---

### Kader

De Visie Kardinge kent een lange aanloopgeschiedenis. In 2009 was er al een conceptvisie gereed, maar die heeft moeten wachten op de planontwikkeling van de Regiotram. Omdat in Kardinge een eindhalte is voorzien, is deze ontwikkeling voor het gebied namelijk van grote invloed. Nu de tramhalte in Kardinge is uitgewerkt in een samenwerking tussen het project RegioTram en de Visie Kardinge, is de visie afgemaakt en kan deze nu door uw raad worden vastgesteld.

Eerdere aanleiding en geschiedenis van de visie.

In 2003 is het ontwikkelingsplan Recreatiegebied Kardinge voor het gehele gebied van Kardinge door de raad vastgesteld. Daarbij is door uw raad gevraagd om een "stedenbouwkundige uitwerking" voor het intensieve deel: het Kerngebied.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

3

Eind 2007 werd duidelijk dat de uitwerking van een bredere visie op het Kerngebied niet langer kon wachten: zo waren er initiatieven van ondernemers die wachtten op een uitspraak, het Sportcentrum Kardinge dacht na over haar toekomst, er werd nagedacht over ongelijkvloerse aansluiting op de Ringweg, de positie van het gebied Kardinge ten opzichte van het te ontwikkelen Meerstad vroeg om een visie en heel concreet, de situatie in het gebied zelf omtrent de parkeersituatie, verkeersveiligheid en sociale veiligheid vroeg om een oplossing.

In 2008 is gewerkt aan de visieontwikkeling voor het intensieve deel van recreatiegebied Kardinge door onder meer de gesprekken met gebruikers en bewoners van de omliggende wijken aan te gaan. Toen begin 2009 het concept van de visie gereed was, was inmiddels duidelijk geworden dat de RegioTram met lijn 2 een eindhalte in het gebied zou brengen. Toen is besloten te wachten op de verdere planontwikkeling van de RegioTram lijn 2. In 2010 en 2011 is door beide projecten samen gekeken naar een manier om de tram in Kardinge goed te laten "aanlanden", ook in afstemming met het OV-bureau en het project Oostelijke Ringweg.

Overigens is het project Sportcentrum Kardinge Fase 2, m.b.t. de verbouwing van het sportcomplex, goed afgestemd met de visie. In september wordt u bijgepraat over de stand van zaken.

### Argumenten/afwegingen

Voor het intensieve gebied van Kardinge liggen er veel opgaven en functies. Naast de functie van sportgebied is het ook de toegang naar het grotere recreatiegebied Kardinge. Verder is het voor de omliggende wijken ook een gebied dat als park en wandelgebied wordt gebruikt. Daarnaast heeft het gebied een belangrijke functie voor de P&R in de stad. Wanneer de RegioTram er straks halteert zal deze functie alleen nog maar groter worden.

Analyse van de huidige situatie levert met name een gebrek aan eenheid, uitstraling en eigenheid op. Met de visie is met name geprobeerd dit gebrek op te heffen en alle functies in het gebied niet naast elkaar te laten bestaan, maar te zorgen dat ze elkaar gaan versterken. De hoofdlijn van de visie bestaat samengevat uit:

- de bestaande bebouwingszone van Kardinge wordt uitgebreid over de volle lengte. De nieuwe tramhalte maakt hier dan onderdeel van uit; de huidige vrije kavel moet op een goede manier worden ingevuld. Er ontstaat dan een aaneenschakeling van sportbedrijven en sportgerelateerde bedrijven.
- De parkeerplaats wordt langs de hele lengte uitgebreid met een extra parkeerstrook, langs de Kardingenberg en het helofytenfilter. Deze zullen daar beide voor moeten worden aangepast. De berg zal voor het deel langs de parkeerplaats moeten worden aangepast om ruimte te maken voor de extra parkeerstrook. Het helofytenfilter zal ook moeten worden aangepast, waarbij de schonende werking van het filter voor de Kardingplas moet worden gegarandeerd. De parkeerplaats wordt hiermee uitgebreid van 900 naar 1.150 plaatsen.
- Het gebied komt tussen twee boulevards te liggen. De zuidelijke Kardingemaar moet worden uitgebouwd tot een volwaardige boulevard. De nieuwe noordelijke boulevard is iets bescheidener en er kan op de verschillende hoekpunten bedrijfsbebouwing worden toegevoegd.
- Tussen beide boulevards, langs de parkeerstrook in het midden, wordt een nieuw fiets-/voetpad aangelegd, waarmee een logische verbinding wordt gelegd. Fietsen op het parkeerterrein zal dan niet meer voor de hand liggen, waarmee de veiligheid op het parkeerterrein zal toenemen.
- Aan de hiervoor genoemde ordening in de lengte van het gebied worden dwarsverbanden toegevoegd: voetpaden voor de opdeling van het parkeerterrein en de bereikbaarheid van de verschillende functies.
- Op twee plekken zijn deze dwarsverbanden bijzonder gemaakt: in het centrum en bij de ingang van het gebied. In het centrum komt een plein dat het hart van Kardinge moet gaan vormen.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kerngebied

4

Het sportcentrum zal de ingang een slag draaien zodat deze aan het centrale plein ligt. Ook de tramhalte is in dit gebied gedacht. De bushaltes worden geïntegreerd in de nieuwe tramhalte, zodat overstappen heel eenvoudig wordt gemaakt. Bij de ingang van het gebied moet een tweede plein worden aangelegd, dat een entree-gedachte moet uitstralen. Ook wordt daarmee de bebouwing langs de Ringweg visueel bij de rest van het plan getrokken.

### *Ligging binnen gebied Kardinge.*

Omdat het intensieve deel van Kardinge onderdeel is van een groter geheel, is ook onderzoek gedaan naar de relatie van het Kerngebied tot het totale gebied Kardinge. In het hoofdstuk (4) over de visieontwikkeling is naast de opzet van de visie voor het intensieve gebied ook beschreven hoe het gebied in het grotere geheel past.

Dan gaat het om de relatie tot de Oostelijke Ringweg en het gebied voor de buitensporten, maar ook de verhouding tot het randgebied met Beijum en het recreatiegebied wordt beschreven. Van belang daarbij is de ligging van het Kerngebied in het groene, deels ecologische, extensieve gebied van Kardinge. Wij zijn van mening dat in deze visie de koppeling versterkt wordt met het omliggende groen door het Kerngebied meer als park te beschouwen en in te richten. Omdat de Vereniging Natuurmonumenten de beheerder is van grote delen van dit omliggende gebied, is de visie met hen afgestemd. Vanwege het watersysteem en het helofytenfilter is ook overleg gevoerd met het waterschap. De uitwerking van de visie naar het uiteindelijke plan zal heel nauw met beide partijen moeten worden afgestemd.

### **Maatschappelijk draagvlak/participatie**

Tijdens het maken van de visie zijn de bewonersverenigingen van alle omliggende wijken en buurten uitgenodigd om mee te denken over de visie. Ook de sportverenigingen zijn hierbij op eenzelfde manier betrokken en er is gesproken met bijna alle ondernemers in het gebied. De visie heeft hierdoor aan analytische waarde gewonnen en het uiteindelijke model is in de ontwerpfase met genoemde organisaties en verenigingen afgestemd.

Tenslotte is na de afronding van de visie een informatiebijeenkomst voor deze groepen georganiseerd, waar men het uiteindelijke resultaat heeft kunnen bekijken en bespreken met leden van de projectgroep.

### **Financiële consequenties**

Voor de Visie Kardinge Kerngebied is een tentatieve grondexploitatie gemaakt gebaseerd op het schetsplan uit de visie. De totale kosten worden geraamd op € 10,8 miljoen, de geraamde grondopbrengsten bedragen € 0,8 miljoen en de bijdragen worden geraamd op € 9,9 miljoen. Het tekort is € 0,1 miljoen op eindwaarde 2015. Er wordt daarbij rekening gehouden met een post onvoorzien van € 0,5 miljoen (7,5%). Bij de uitwerking van de visie naar een definitief plan moet een sluitende begroting worden voorgelegd.

Voor het opstellen van de visie is vanaf 2010 via de begroting in totaal een budget van € 230.000,- beschikbaar gesteld. Dit bedrag is onttrokken uit de reserve Kardinge en ook besteed. De raad wordt gevraagd deze visie nu vast te stellen. Inmiddels is een tentatieve grondexploitatie opgesteld, waarbij ook deze kosten voor het opstellen van de visie zijn betrokken (€ 230.000,-). Reden is dat een deel van de plankosten mogelijk subsidiabel is.

Voor de uitwerking van de visie is een bedrag van € 600.000,- nodig, wat ook gedekt kan worden uit de reserve Kardinge. Voor dit bedrag wordt een plankostenkrediet aangevraagd. Daarnaast wordt voorgesteld de beschikbare € 230.000,- als krediet beschikbaar te stellen in verband met subsidiabele kosten.

De tentatieve grondexploitatie ligt ter inzage in de visietrommel.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

5

### Begrotingswijziging

#### Investering

##### Begrotingswijziging voor investeringskrediet

##### Kardinge - visie kerngebied

Betrokken dienst(en)	RO/EZ
Soort wijziging	Plankostenkrediet
Tijdsplanning krediet	2012-2013

Financiële begrotingswijziging	Uitgaven	Inkomsten	Saldo
7.6 Verkeer - Overig	830	830	0
<b>Totale begrotingswijziging</b>	<b>830</b>	<b>830</b>	<b>0</b>

#### Exploitatie

##### Begrotingswijziging 2012

Betrokken dienst(en)	OCSW
Naam voorstel	Visie Kardinge Kerngebied (plankostenkrediet)
Incidenteel / Structureel	Incidenteel
Soort wijziging	Exploitatie

Financiële begrotingswijziging		Lasten	Baten	Saldo	Toevoeging reserve	Onttrekking reserve	Saldo
5.1 Sportieve infrastructuur	OCSW	600		600-		600	-
<b>Totale begrotingswijziging</b>		<b>600</b>	<b>-</b>	<b>600-</b>	<b>-</b>	<b>600</b>	<b>-</b>

### Realisering en evaluatie

In de globale grondexploitatie gaan we uit van uitvoering van de visie in 2014 en 2015. De rest van 2012 en 2013 kunnen dan worden gebruikt voor de verdere uitwerking naar een definitief plan en de aanbesteding. Na uitwerking van het plan zal een definitieve planning worden gemaakt, die ook wordt afgestemd op de planning van het project RegioTram voor de aanleg van de tramhalte.

Mocht het project RegioTram niet doorgaan, dan leidt dat tot verschuivingen in de grondexploitatie en een aangepaste uitwerking van de visie. De hoofdlijn van de visie blijft dan echter wel overeind.

VISIE KARDINGE  
KERNGEBIED



23 mei 2012



COLLAGE

SP

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied





## Raadsvoorstel - Visie Kardingse Kemgebied

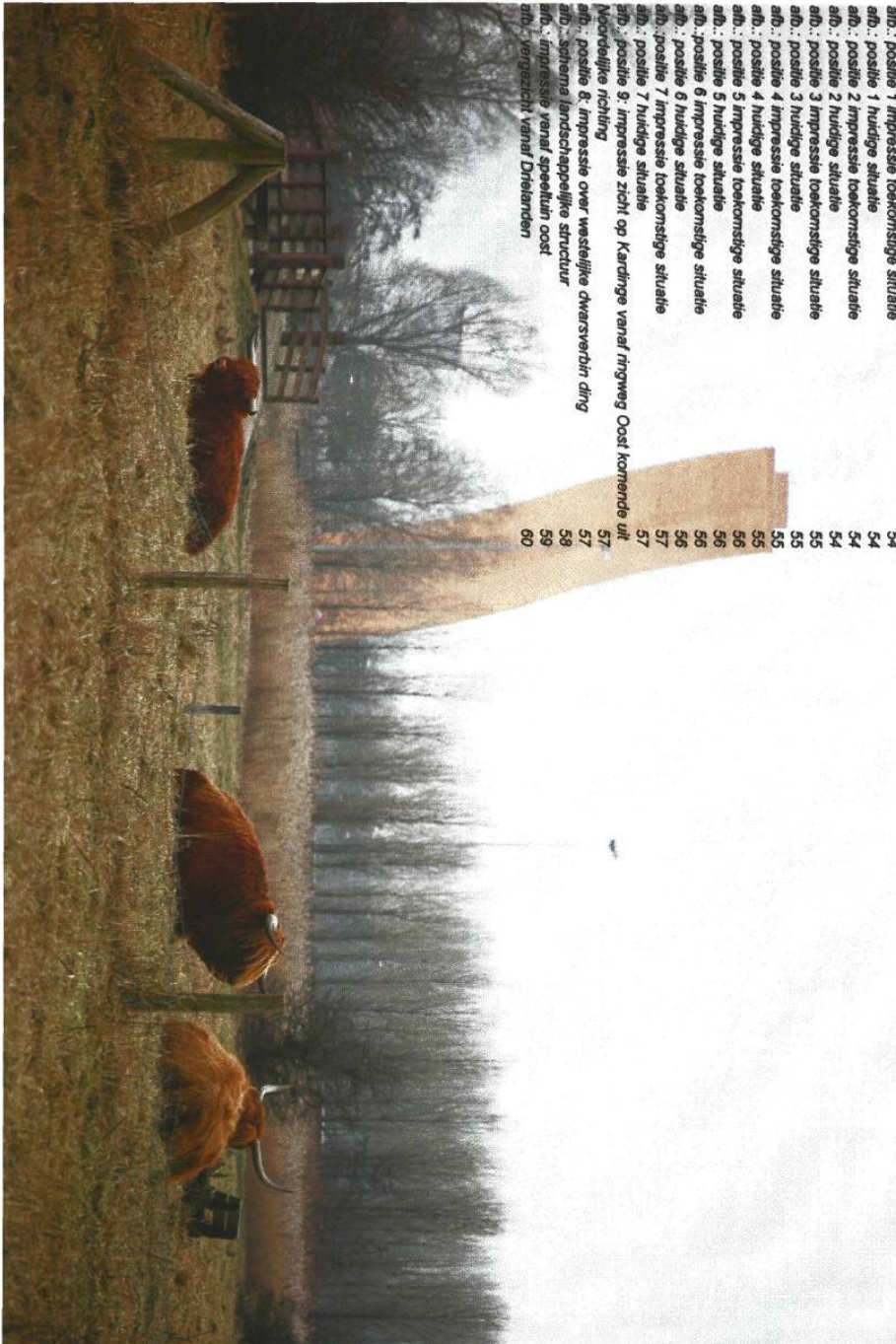
	<b>Inhoudsopgave</b>		<b>Aanbod en ruimte</b>
1	Inleiding	6	40
	Aanleiding visie	6	40
	Opzet visie	6	46
2	Context en bestaande situatie	7	50
	Historische context	7	50
	Beleidsmatige context	7	50
	Bestaande situatie	8	51
3	Analyse bestaande situatie	11	53
	Ruimtelijke analyse	11	
	Verkeerskundige analyse	19	
	Analyse van ondernemers, onderwijsinstelling, sport- en bewonersverenigingen	24	
	Conclusie	26	
4	Visieontwikkeling	27	
	Opzet visie	27	
	Verkenningen deelgebieden	28	
	Kerngebied	28	
	Oostelijke ringweg	31	
	Gebied voor de buitensporten	32	
	Randgebied Beljum	34	
	Recreatiegebied	36	
	Groen en water	38	
	Ecologie	39	
	Beheer	39	
5	Uitwerkingen		46
	Model kernzone		46
	Vervolg		48
6	Inschatting juridische consequenties		50
	Bestemmingsplan Stadsgevestpark Noorddijk		50
	Conclusie		50
7	Overzichtstekeningen en impressies		51
	Bijlage: Impressies conceptmodel kernzone		53

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

afbeeldingen	6	afb.: bomen op parkeerterrein	22
afb.: ligging Kardinge t.o.v. de stad Groningen	8	afb.: toegang sportcentrum	22
afb.: ontwerp Bakker & Bleeker	9	afb.: transitieruin	23
afb.: deelgebieden	10	afb.: lage verlichtingsmasten parkeerterrein	23
afb.: bestaande routes	11	afb.: hoge verlichtingsmasten	24
afb.: bestaande situatie kerngebied	11	afb.: strandpaviljoen	24
afb.: zicht op rand Beijum Oost vanaf klimtoren	11	afb.: apakooi	24
afb.: rand Beijum Oost	11	afb.: skicentrum	25
afb.: rand Beijum West	12	afb.: klimcentrum	26
afb.: aansluiting omgeving Kardinge	12	afb.: vliegveld	27
afb.: Kardingermaar: kijkrichting West	12	afb.: globaal schema toekomstige ontwikkelingen	27
afb.: Kardingermaar: kijkrichting Oost	12	afb.: overzicht thematische gebieden	27
afb.: koppeling West	13	afb.: bestaande situatie kerngebied	28
afb.: schelpenpad richting poort Beijum	13	afb.: ontwikkelingsmodel kerngebied	28
afb.: schelpenpad richting Lewenberg	13	afb.: provincie schets aansluiting ringweg	30
afb.: toegang parkeer-as	14	afb.: verkeersontsluiting bestaand	31
afb.: eentonig grijs beeld	14	afb.: toekomstige verkeersontsluiting	31
afb.: bomen in parkeervakken	14	afb.: overzicht lange lijnen nieuw	31
afb.: entree sportcentrum	15	afb.: buitensporten bestaande situatie	32
afb.: transitieruin	15	afb.: buitensporten uitgangspunten toekomstige situatie	32
afb.: sportcentrum Kardinge	15	afb.: buitensporten ontwikkelingsmodel A	33
afb.: apakooi	15	afb.: buitensporten ontwikkelingsmodel B	33
afb.: vrije kavel	15	afb.: buitensporten ontwikkelingsmodel C	33
afb.: Alfa-gebouw	15	afb.: buitensporten ontwikkelingsmodel D	34
afb.: Euro Kartracing & bowling	15	afb.: randzone Beijum: bestaande situatie	34
afb.: skicentrum	15	afb.: randzone Beijum: uitgangspunten toekomstige situatie	35
afb.: grenzen pitch & put, afgesloten fietsroute	16	afb.: randzone Beijum: scenario 1	35
afb.: recreatieheuvel	16	afb.: randzone Beijum: scenario 2	36
afb.: vlnr. arena, pitch & put, helofytenfilter	16	afb.: randzone Beijum: scenario 3	36
afb.: aansluiting parkallee - plas ontbreekt	16	afb.: het recreatiegebied bestaande situatie	37
afb.: omkadering sportvelden	17	afb.: recreatie: voorstel situering toekomstige voorzieningen	37
afb.: goedkope materialen & gebrek aan zorg	17	afb.: locatie 4: natuur- speeltuin?	38
afb.: smalle betegeling boulevard	17	afb.: helofytenfilter	38
afb.: kastanjes langs Meedenpad	17	afb.: natuur	39
afb.: steigers, dijprofiel	18	afb.: muziekfestiviteit	43
afb.: windierig plein	18	afb.: luchtfoto huidige situatie	44
afb.: kaal voorplein	18	afb.: conceptmodel kernzone	45
afb.: verkeersveiligheid	19	afb.: impressie vanaf Alfa-gebouw	46
afb.: bereikbaarheid	19	afb.: impressie centraal plein vanaf in-/uitgang sportcentrum	46
afb.: busverbinding Beijum	19	afb.: impressie vanaf steiger	47
afb.: parkeren	20	afb.: schets	48
afb.: fietspad	20	afb.: gebied achter voetbalvelden	49
afb.: toegang parkeerterrein	21	afb.: paardenveld achter voetbalvelden	49
afb.: knooppunt	21	afb.: impressie: zicht op centraal plein en toegang sportcentrum	52
		afb.: locaties en kijkrichtingen foto's en impressies	53

## Raadsvoorstel - Visie Kardingse Kemgebied

afb.: positie 1 impressie toekomstige situatie 54  
 afb.: positie 1 huidige situatie 54  
 afb.: positie 2 impressie toekomstige situatie 54  
 afb.: positie 2 huidige situatie 54  
 afb.: positie 3 impressie toekomstige situatie 55  
 afb.: positie 3 huidige situatie 55  
 afb.: positie 4 impressie toekomstige situatie 55  
 afb.: positie 4 huidige situatie 55  
 afb.: positie 5 impressie toekomstige situatie 56  
 afb.: positie 5 huidige situatie 56  
 afb.: positie 6 impressie toekomstige situatie 56  
 afb.: positie 6 huidige situatie 56  
 afb.: positie 7 impressie toekomstige situatie 57  
 afb.: positie 7 huidige situatie 57  
 afb.: positie 8 impressie toekomstige situatie 57  
 afb.: positie 8 huidige situatie 57  
 afb.: positie 9 impressie toekomstige situatie 57  
 afb.: positie 9 huidige situatie 57  
 afb.: positie 10 impressie toekomstige situatie 58  
 afb.: positie 10 huidige situatie 58  
 afb.: positie 11 impressie toekomstige situatie 59  
 afb.: positie 11 huidige situatie 59  
 afb.: positie 12 impressie toekomstige situatie 60  
 afb.: positie 12 huidige situatie 60



# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

## 1 Inleiding

Het recreatiegebied Kardinge ligt aan de noordwestzijde van de stad Groningen. Het gebied is een groene buffer tussen de wijken Beijum, Lewenborg en Drielanden. Het is een recreatiegebied waar zowel actieve- als natuurrecreanten gebruik van kunnen maken. Het gebied is van een heel bijzondere kwaliteit. Hier raakt letterlijk het ommeland de oude stadsgrens. Vanaf de Gerrit Krolbrug gaat een route via Kardinge naar het open land. Ook de inrichting van Kardinge sluit hierbij aan: de lange lijnen in de inrichting van Kardinge voeren de stad in of uit, en het landschap verandert binnen Kardinge van een bescheiden inrichting in het oorspronkelijke weidlandschap.

Het intensieve deel van recreatiegebied Kardinge is een belangrijk knooppunt voor het sportaanbod in de stad. Vrijwel alle vormen van sport en bewegen kunnen in het recreatiegebied plaatsvinden: georganiseerd, ongeorganiseerd, individueel of in groepsverband. Het aanbod van sporten is zeer gedifferentieerd en wordt geleverd door meerdere partijen: de lokale overheid en een groot aantal particuliere bedrijven. Daarnaast biedt de openbare ruimte veel mogelijkheden om te sporten en bewegen.

### Aanleiding visie

Eind 2007 heeft de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken (RO/EZ) van de dienst Onderwijs, Cultuur, Sport en Welzijn (OCSW) de opdracht gekregen een visie te maken voor het intensieve deel van het gebied Kardinge.

Al bij het maken van een plan voor het meer intensieve, groene deel van Kardinge in 2002 is namelijk aangegeven dat voor het intensieve gebied, waar alle sportvoorzieningen gevestigd zijn, ook een plan zou worden gemaakt. Er is voor gekozen om dat in de vorm van een visie aan te pakken, waarbij naast het intensieve deel van het gebied ook naar het buitensportgebied, de rand tussen Beijum en Kardinge, de aansluiting van wegen en fietspaden en recreatie wordt gekeken. Immers: dit kerngebied staat niet op zichzelf. Tussen alle genoemde deelgebieden bestaan belangrijke relaties. Het is voor de visie belangrijk deze koppelingen op te sporen.

Meest belangrijke aanleiding is de vraag waarom de doorontwikkeling van Kardinge als sportpark is gestopt. Gevaar is dat als Kardinge niet wordt aangepakt en er geen verdere ontwikkelingen plaatsvinden het gebied als sportpark zal gaan veralechteren. In de visie wordt uitgezocht wat de zwakke punten zijn in het gebied en welke maatregelen nodig zijn om de functie van sportpark te optimaliseren. In de afgelopen jaren zijn er ook vragen gerezen over het gebruik van Kardinge.

Met name het soort bedrijven dat zich er zou kunnen vestigen en welke nevenactiviteiten gewenst zijn. Meerdere bedrijven hebben aangegeven interesse te hebben voor vestiging in het gebied, terwijl er nog maar één vrije kavel over is om in te vullen. Deze visie geeft ook hierin een richting aan en daarnaast wordt aangegeven waar nieuwe bedrijven zich zouden kunnen vestigen.

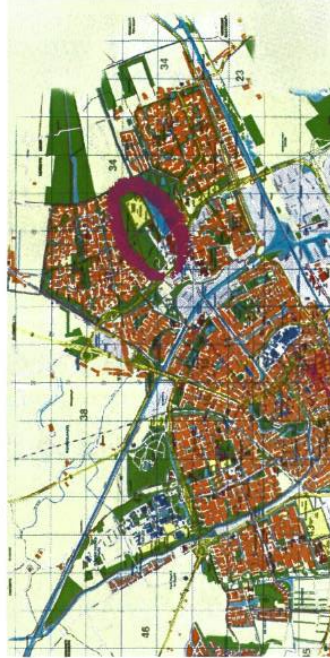
Tot slot speelt in Kardinge een aantal verkeerstechnische punten die kunnen worden verbeterd. Zo is de aansluiting op de ringweg onduidelijk, komt er een halte voor de Regiotram, is het parkeren onevenwichtig verdeeld, liggen fietspaden onlogisch, zijn er vragen over de verkeersveiligheid, etc.

### Opzet visie

In deze visie over het intensieve deel van Kardinge, ook wel kerngebied genoemd, wordt het gebied eerst goed bestudeerd en daarna geanalyseerd. In hoofdstuk 2 wordt de context waarin we de visie moeten lezen en de bestaande situatie in het park beschreven. Vervolgens is in de analysefase ook met bewonersorganisaties, gebruikers (sportverenigingen) en ondernemers uit (en rond) het gebied gesproken. Zie voor de analyse van het gebied hoofdstuk 3.

Daarna zijn er schetsontwerpen gemaakt waarin getracht is zo veel mogelijk vragen te beantwoorden en oplossingen voor problemen te vinden. Ook dit is weer met de hiervoor genoemde organisaties besproken. In hoofdstuk 4 wordt deze visieontwikkeling beschreven. Daarbij staat het kerngebied centraal, maar er wordt hier ook ingegaan op de directe omgeving van het kerngebied.

In het vijfde hoofdstuk wordt de visie voor het kerngebied uitgewerkt in een model en wordt het vervolg voor het totale gebied besproken. In het zesde hoofdstuk komt de juridische haalbaarheid aan de orde. Hoofdstuk 7 bevat overzichtstekeningen en impressies van de visie.



afb.: ligging Kardinge t.o.v. de stad Groningen

# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

## 2 Context en bestaande situatie

In dit hoofdstuk worden de achtergronden van het ontstaan en de huidige opzet van Kardinge gegeven. Om een aantal zaken te begrijpen is namelijk kennis van de historische context nodig. Ook wordt hier aangegeven in welke context het gebied beleidsmatig kan worden geplaatst. Daarna wordt de bestaande situatie in het park beschreven.

### Historische context

In 1989 is de ontwikkeling gestart van het huidige recreatiegebied Kardinge, toen nog onder de naam 'Stadsgewestpark Noordijk'. Het zoneringplan uit april 1987 van de Heidemij (nu Arcadis) en Bureau Ecoplan vormde de basis voor het recreatiegebied. Bureau Bakker & Bleeker werkte de ruimtelijke hoofdstructuur verder uit (in het volgende hoofdstuk wordt dit ontwerp nader besproken). Omdat investeringen vanuit het rijk korte tijd later kwamen te vervallen is de ambitie voor het park deels na een lager niveau bijgesteld. Het project is als recreatiegebied Kardinge toch verder ontwikkeld. De Grontrij heeft rond 2000 het gebied bekeken en constateert dat het gebied nog niet af is, maar dat het zeker kan uitgroeien tot een veelzijdig recreatiepark. In 2002 wordt daarom een Ontwikkelingsplan Recreatiegebied Kardinge gemaakt en in de gemeenteraad vastgesteld. Uitkomst is dat voor het extensieve deel van het gebied de relatie met de vereniging Natuurmonumenten wordt gezocht voor het beheer. In het ontwikkelingsplan is aangegeven dat voor het intensieve deel een apart plan moet worden gemaakt.

### Beleidsmatige context

Om de plek van Kardinge in de stad en speciaal op sportgebied beter te kunnen plaatsen gaan wij hier ook in op de beleidsmatige insteek voor de functies in het gebied.

Belangrijk is allereerst het beleid op het gebied van sport. In de Sportvisie 2010 - 2020, meer ruimte voor sport en bewegen, die in 2009 is vastgesteld door de raad, geven we aan het als lokale overheid belangrijk te vinden dat veel stadlers aan sport doen. We vinden sport belangrijk, als zinvolle invulling van de vrije tijd, en vanwege de goede bijeffecten ervan: sport is gezond, sport integreert, sport leert normen en waarden, sport stimuleert sociale cohesie. We willen het aanbod daarom zoveel mogelijk laten aansluiten op de vraag. We willen dat de sport bereikbaar is voor alle Stadlers.

In de sportvisie wordt een aantal ontwikkelingen binnen de sport en recreatie beschreven die relevant zijn voor de toekomst van het recreatiegebied Kardinge.

Ten eerste is de verwachting landelijk dat de sportdeelnemers en daarmee de vraag naar sport, de komende jaren zal toenemen. Dat geldt zowel voor de georganiseerde sport maar in nog veel sterkere mate voor de ongeorganiseerde en individuele sporters. Meer vraag naar sport betekent meer vraag naar ruimte om sport te kunnen beoefenen en vooral ook openbare ruimte. We zullen de beschikbare ruimte efficiënt moeten benutten. In de stad zouden we daarvoor vier sportknooppunten willen vormen, waar sporten rond een bepaald thema zijn geconcentreerd. Kardinge is een dergelijk sportknooppunt waar de nadruk ligt op een concentratie van particuliere sportaanbieders.

In ons sportbeleid willen we daarbij veel aandacht besteden aan het stimuleren van sportdeelnemers voor de leeftijdscategorie 0 tot 20 jaar. Vanuit de redenering 'jong geleerd oud gedaan': Extra aandacht voor deze categorie bij inrichting van de openbare ruimte vinden we belangrijk. Mensen gaan weliswaar meer sporten, maar bewegen in hun dagelijks leven veel minder. Het overgewicht bij mensen en kinderen in het bijzonder neemt sterk toe. Een inrichting van de openbare ruimte die uitdaagt om in beweging kan helpen het probleem van overgewicht op te lossen.

Een tweede ontwikkeling is dat er steeds meer particuliere sportaanbieders komen. Dat is ook te merken in recreatiegebied Kardinge. De vraag van particuliere ondernemers was en is groot, zowel onder nieuwe als hier gevestigde ondernemers die willen uitbreiden.

Een derde ontwikkeling is het veranderende gedrag van sport- en recreatieondernemers. Dit beperkt zich niet meer tot het simpelweg actief bewegen. Sporten en bewegen moet een bijzondere beleving zijn waarbij hoge eisen worden gesteld aan de kwaliteit, beperkte tijd en diversiteit van het aanbod.

Ruimtelijk gezien kan Kardinge een belangrijke rol vervullen waar het gaat om onderscheidende wijken en stadsdelen (Concept structuurvisie, Stad op Scherp, september 2008). Beijum en Lewenborg oriënteren daarbij een deel van hun identiteit aan een goed ontwikkeld Kardinge. Als bijzondere voorziening voor deze twee wijken zal dit een extra impuls geven, ook in het licht van de toekomstige ontwikkeling van Meerstad. Om te zorgen dat Lewenborg en Beijum ook in de toekomst aantrekkelijke gebieden blijven om te wonen, zijn de voorzieningen in en om deze wijken van groot belang, zoals in dit geval Kardinge.

In het groenstructuurplan is Kardinge een van de drie stadsparken, en wordt aangegeven als een van de stedelijk waardevolle ecologische gebieden. Het gaat hier dan meer over het extensieve deel van het gebied, maar dit heeft ook betekenis voor de rest van Kardinge. Het maakt deel uit van het kleinschap, een van de vijf verschillende landschapstypes die rond de stad worden benoemd.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

De groene rand tussen Kardinge en Beijum, in het groenstructuurplan (concept groenstructuurvisie voor Groningen, Groene pepers, september 2008) 'Kardinge Noord' genoemd, wordt aangemerkt als aandachtsgebied:

"Dit aandachtsgebied is het groene gebied ten zuiden van Beijum, dat deel uitmaakt van de ontwikkelingsvisie voor Kardinge, die samen met

Natuurmonumenten is opgesteld. In de structuurvisie wordt duidelijk dat tegelijkertijd met de realisatie van Meerstad meer aandacht voor de noordoostelijke stadswijken nodig is. Er vindt afstemming plaats met een landschapsvisie, die in samenwerking met de provincie voor de noordoostelijke stadstrand wordt ontwikkeld. Kwaliteitsimpulsen in diverse sectoren zijn gewenst in dit gebied. Daarvoor moet worden samengewerkt met onder andere Natuurmonumenten, provincie Groningen, waterschap Noorderzijlvest, woningbouwverenigingen Patrimonium en Huismeesters, bewonersorganisaties."

Verder wordt in het groenstructuurplan ook een relatie gelegd met gezondheid, bewegen, ontspannen recreëren, in Kardinge kan dit allemaal en wordt het gestimuleerd:

"Het gemeentelijke gezondheidsbeleid heeft tot doelstelling de gezondheidseffecten als wegingsfactor mee te nemen op alle relevante beleidsterreinen. (...) De aandacht richt zich daarbij op verschillende vormen van bewegingsbevordering, maar ook voor de mogelijke voordelen op het terrein van sociale cohesie, leefbaarheid, milieufactoren en mentale gezondheid."

In oktober 2010 heeft de gemeenteraad van Groningen het tracé van de tweede lijn van de Regio Tram vastgesteld. Daarbij zijn de routes van Lijn 1 en 2 anders gaan lopen: Lijn 1 rijdt nu via de Oostersingel naar Zernike en Lijn 2 gaat via de Grote Markt naar Kardinge. Beide lijnen kruisen elkaar op de Bloemsingel, waardoor reizigers hier kunnen overstappen. Tracédelen 3 en 4 (waartoe Kardinge behoort) zijn medio 2011 uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp. Er komt hier een gecombineerde tram-/bushalte, het resultaat van een gezamenlijk inspanning van beide projecten Regio Tram en Visie Kardinge.

In de gehele stad wordt de ringweg aangepakt met het ongelijkvloers maken van alle wijkontsluitingen. Dit is nodig omdat de ring steeds meer volloopt met verkeer en verbetering van de doorstroming daarom nodig is. Op basis van de in 2009 vastgestelde eindbeeldstudie is inmiddels het ontwerp voor de aansluiting van Kardinge uitgewerkt.

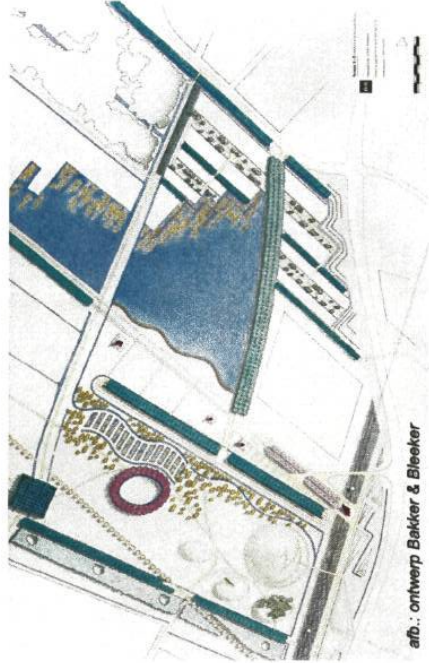
Tot slot is Kardinge niet alleen een sportknooppunt, maar ook een knooppunt voor verkeer. In het begin van het gebied is een Transferium opgenomen, een overstapplaats voor openbaar vervoer. De bijbehorende parkeerplaatsen worden in de huidige situatie gedeeld met het sportgebied. Het beleid in de stad is verder het promoten van de verschillende P+R-terreinen (Park & Ride). Dit zijn terreinen

waarbij het eigen voertuig eerst geparkeerd wordt en men kan overstappen op het openbaar vervoer of op de fiets. In de nota P&R 2010 – 2020 (vastgesteld in maart 2011) is vastgelegd dat de kwaliteit en kwantiteit van de plekken verbeterd moet worden, waardoor het gebruik van P+R moet worden gestimuleerd. De ambitie is een verduubeling van het relatieve aandeel van de P+R in de pendel. Dat betekent een groei naar 7% van de totale pendel per jaar, oftewel 6,5 miljoen reizigers, met als doel het waarborgen van de bereikbaarheid en een bijdrage aan de duurzaamheid van de stad.

### Bestaande situatie

Het oorspronkelijke ontwerp voor de inrichting van het gebied is gemaakt door het bureau voor landschapsarchitectuur Bakker & Bleeker. Hoewel het plan slechts deels is uitgevoerd is het wel van belang de bedoeling van de plannen van Bakker en Bleeker hier uit te leggen, omdat hiermee elementen van het huidige park kunnen worden verklaard. Daarbij gaat het om twee primaire keuzen:

- een aantal lange lijnen (fiets- en voetverbindingen) verbinden letterlijk het ommeland met de stad en geven het gebied een duidelijke structuur;
- de verschillende functionele en landschappelijke elementen worden op bijzondere wijze in het verder geheel groene gebied geplaatst: enerzijds als losse elementen waar het park aan alle kanten omheen kon 'spoeien', anderzijds ten opzichte van elkaar zo gerangschikt dat ze een specifieke ruimtelijke compositie vormen. Hier gaat het om heuvels, het helofytenfilter (natuurlijke waterzuivering), een openluchttheater (de arena) en de bomenstructuur.



afb.: ontwerp Bakker & Bleeker

# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

## Inrichting en landschap

Tegenwoordig vormen de lange lijnen nog steeds de dubbele ruggengraat van het gebied, zij het dat ze slechts deels het oorspronkelijke plan volgen. De recreatieheuvel werd als één grote heuvel in het gebied aangelegd en zijn er later nieuwe functies toegevoegd; de sportvelden en Pitch & Putt. De dwarsverbindingen (fietsverbindingen Beijum en Lewenborg) kregen meer accent. Opgeteld betekent dit dat het gewenste open landschap in het park grotendeels is verdwenen. De arena, het filter en de heuvel zijn hun oorspronkelijke betekenis kwijtgeraakt.

Het gebied in totaliteit is grofweg in drie deelgebieden in te delen:

### 1. Intensief gebied

Dit gebied bevat voorzieningen voor dagrecreatie. Het gebied heeft een halfopen karakter met een grote parkeerplaats, verspreid liggende bebouwing en een recreatieheuvel. In dit deel van het recreatiegebied bevindt zich een grote zwempool, de Kardingepool, met strand. Rondom deze pool ligt een wandel- fietsboulevard. De zwempool wordt door middel van een helofytenfilter gezuiverd. De bebouwing van het intensieve deel wordt vooral bepaald door de omvang van het sportcomplex Kardinge. Ook de grootschalige bebouwing van het Alfa-college en de Karbaan hebben invloed op de ruimtelijke beleving van de plek. Ook zijn er in het intensieve gebied een paar hoogteaccenten die opvallend aanwezig zijn. Het gaat hier om de heuvel met de uitzichtoren vlakbij de hiervoor genoemde bebouwing, en de klimtoren wat verderop.

### 2. Overgangsgedebied

De overgangszone functioneert als een geleidelijke overgang tussen de intensieve recreatie en het extensieve natuur- en landschapsgebied. Het gebied geeft ook uitlooptuimogelijkheden voor de stadswijk Beijum en Lewenborg. Deze zone heeft een groen karakter, met een parkachtige invulling. Aan de zijde van Lewenborg heeft dit gebied een halfopen karakter met een tussenliggend wijkpark. Aan de zijde van Beijum heeft het een open karakter, en grenst de bebouwing direct aan de rand. De bebouwing van Beijum is nadrukkelijk aanwezig. Daarnaast bevinden zich hier een drietal sportvoorzieningen.

Ten westen van Drielanden heeft de overgangszone een begrazingsbeheer door Schotse Hooglanders. Op de grens met het extensieve gebied liggen sportvelden. Door de afscheiding van de sportvelden met struiken hebben deze een besloten karakter.

### 3. Extensief gebied

Dit deel van het recreatiegebied bestaat voornamelijk uit een menging van bos, natuur (plas-dras) en extensieve landbouw. De recreatieve voorzieningen

zijn gericht op de beleving van natuur en landschap, door middel van kanoën, wandelen, fietsen en paardrijden. Zuidelijk in het gebied wordt het karakter van het gebied vooral bepaald door het Bevijsbos met het Canadaplein, het Edonbos, een helofytenfilter en moerasgebieden. Het grote boscomplex aan de noordzijde is nadrukkelijk aanwezig. Het midden gebied wordt gekenmerkt door grasland. Hier is het slotenpatroon karakteristiek.



afb.: deelgebieden

## Routes

Het gebied wordt vooral vanaf de hoofdroutes beleefd. Het gaat daarbij om een tweetal routes. Eén van de hoofdroutes gaat via de Kardingemaar. Deze route ligt ten noorden van de Kardingepool en koppelt het intensieve recreatiegebied via de overgangszone aan het extensieve recreatiegebied. De route bestaat uit een lange as, die versterkt wordt door Italiaanse populieren. De lengte van de as benadrukt de omvang van het gebied. De route is hierdoor van een hoge kwaliteit. Tweede hoofdroute is het Meedenpad. Deze fietsroute ligt ten zuiden van de wijk Beijum en loopt tot het extensieve gebied. Deze route eindigt op het Dwarsdijkje. In het ontwerp van bureau Bakker en Bleeker is deze route vergelijkbaar als de route via de Kardingemaar. Echter deze route is niet op die wijze vormgegeven en steekt niet zover het extensieve recreatiegebied in.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



bestaand netwerk

afb.: bestaande routes

- Ander routes staan haaks op de hiervoor beschreven routes. Ze verbinden de stadswijken via het recreatiegebied. Deze dwarsroutes hebben door hun positionering allemaal een ander karakter. Het gaat om de volgende vier routes:
- Dwarsdijkje: deze route verbindt Beijum en Lewenborg. Het pad ligt op de grens van het extensieve gebied en het overganggebied. Het is een historische landschappelijke route, maar door alle stedelijke ontwikkelingen niet meer als landschappelijke route herkenbaar.
  - Koerspad: ook een historische landschappelijke route. Deze route verbindt het centrum van Beijum met Kardinge.
  - Garsthuizenmaai: verbinding intensieve deel met Beijum.
  - Huiszwaai: deze route valt samen met de busbaan en wordt door veel stadigers gebruikt om Kardinge te bereiken.



### 3 Analyse bestaande situatie

In dit hoofdstuk wordt de bestaande situatie in Kardinge beoordeeld. Eerst wordt het gebied in ruimtelijk en verkeerskundig opzicht bekeken. Daarnaast wordt beschreven wat de plannen zijn van ondernemers binnen, maar ook van buiten het gebied. Daarna wordt een weerslag gegeven van gesprekken die zijn gevoerd met sport- en bewonersverenigingen over het functioneren van Kardinge.



afb.: bestaande situatie kerngebied

#### Ruimtelijke analyse

Om een goede analyse te kunnen maken is het gebied in delen beschreven. De eerste punten gaan over het totale gebied Kardinge, de rest gaat in op het kerngebied.

**Totale gebied Kardinge: Aansluiting op aanliggende buurten.**

Het gebied ligt tussen de twee woonwijken Beijum en Lewenborg. De verbinding met die wijken verschilt sterk.

De wijk Beijum is een typische jaren zeventig 'woonervenwijk' waar het gebied van Kardinge als het ware tegen op botst. Er zijn geen specifieke overgangen van de wijk naar het park gemaakt, en het blijkt dat de wijk zich in vele gevallen slechts met de achterzijde naar het park richt. In het gebruik zijn de groengebieden langs het westelijk deel van Beijum meer buurtgroen geworden en

horen niet meer helemaal bij het park Kardinge. Langs het oostelijk deel van deze wijk ligt nog steeds de oude weilandstructuur.



afb.: rand Beijum Oost



afb.: rand Beijum West



afb.: zicht op rand Beijum Oost vanaf Kirmtoeren

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Aan de zuidzijde, naar de wijk Lewenberg geldt een andere situatie. De buurten Zilvermeer en Drielanden vormen overgangsgebieden die ook als zodanig zijn ontworpen. Daartussen ligt het wijkpark Kardinge. Met haar specifieke inrichting heeft Lewenberg hiermee een prachtige aansluiting op het geheel van Kardinge.



afb.: aansluiting omgeving Kardinge

**Totale gebied Kardinge; Aansluiting op de stad: De westgrens.**  
 Formeel vormt de oostelijke ringweg de westelijke begrenzing van het Kardinge gebied, maar na het Hunzeparck loopt de groene ruimte door en laat op de Gerrit Krol-brug (Korrebrug) zien hoe het ommeland de oude stad raakt. Vanuit Kardinge zelf wordt deze beleving bemoeilijkt: door de wijze waarop de recreatieheuvel is ingepast wordt het park afgesloten, terwijl het Kartcentrum, Alfagebouw en Transferium eerder deel uit maken van het gebied bij de ringweg, dan dat zij onderdeel zijn van Kardinge.  
 In de westgrens vinden we verbindingen met de stad, en dus het stadscentrum. Door de eerder beschreven 'kronkels' in deze verbindingen is de belevingswaarde van deze koppeling beperkt.



afb.: koppeling West

**Totale gebied Kardinge; Aansluiting op het ommeland: De oostgrens.**

Aan de oostzijde is telkens een nieuwe dwarsverbinding, waarbij een grens bereikt lijkt, maar steeds loopt de groene ruimte met gras, sloten en lucht daarna weer door. De lange lijnen Kardingermaar en Meedenpad versterken deze kwaliteit.



afb.: Kardingermaar: kijkrichting West

afb.: Kardingermaar: kijkrichting Oost

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

### Totale gebied Kardinge: De dwarsverbanden.

Direct aansluitend op de inhammen of 'sprongen' in de wijkgrens van Beijum liggen fiets-voetverbindingen, die naar Lewenberg voeren. Zij vormen dwarsverbanden op de lange lijnen. Deze zorgen voor een goede toegankelijkheid van het gebied vanuit deze wijken.

De kwaliteit van twee van deze routes roept echter vragen op. De fietsroute Huizingermaar ontbeert continuïteit en kent lastige (minder veilige) kruisingen. De route achter de sportvelden om bestaat slechts uit een 'hakkeltend' schelpenpaadje. De stedenbouwkundige relatie van Beijum met Kardinge en Lewenberg is hierdoor voor verbetering vatbaar.



afb.: schelpenpad richting poort Beijum



afb.: schelpenpad richting Lewenberg

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

13

## Raadsvoorstel - Visie Kardinging Kemgebied

**Kerngebied: De as.**  
Het was destijds een vondst van de ontwerpers om door middel van een (parkeer)-as de individuele gebouwen aan elkaar te koppelen en zo een collectief parkeren te organiseren. Daarmee kon immers vermeden worden dat het gehele gebied door auto's zou worden doorkruist op weg naar individuele parkeervelden.



afb.: toegang parkeer-as

De inrichtingskwaliteit van de as laat echter duidelijk te wensen over: het is geen veilige route voor fietsers en voetgangers, het Koerspad wordt doorsneden, er wordt met te hoge snelheden gereden op de lange rechte wegen en door de kleurstelling in grijze bestrating geeft het een eenontong beeld. Ook zijn er bomen als het ware geplant in parkeervakken, wat onduidelijk is en slecht voor zowel het beheer van de parkeerplaats als de ontwikkeling van de bomen.



afb.: eenontong grijs beeld

VISIE KARDINGE KERNGEBIED



afb.: bomen in parkeervakken

**Kerngebied: Entree sportcentrum Kardinging.**

Het complex is via een interne route direct aangesloten op het Transferium. Het gevolg is dat de bezoekers van deze grootste voorziening in het gebied niet verder in Kardinging komen. Verder sluit het complex onvoldoende aan op de andere gebouwen en voorzieningen, en omgekeerd profiteert Kardinging te weinig van deze grote voorziening.



afb.: entree sportcentrum

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

**Kerngebied: Transferium.**  
 Het Transferium is een belangrijke functie waarvan in de toekomst verwacht mag worden dat zij verder zal uitgroeien. Het versterken van de verschillende transferia is een van de belangrijkste pijlers in het beleid om de stad bereikbaar te houden. Het gebruik van het Transferium Kardinge zal dus toenemen, helemaal als ook de regio tram een halte of eindpunt krijgt in het kerngebied. Naast de ruimte voor bussen en in de toekomst de tram, zal ook met extra P&R rekening moeten worden gehouden. De parkeerplaats moet worden gedeeld met het parkeren voor de verschillende voorzieningen. Overigens is de verblijfskwaliteit van het Transferium nu niet voldoende en aan verbetering toe.



afb.: transferium

**Kerngebied: Ordening bestaande gebouwen.**

De gebouwen in de kernzone zijn gerangschikt in drie clusters, waarnaast twee losse gebouwen van Plich & Puit en de strandkiosk. Deze drie clusters zijn:

- het Alfa-gebouw en de karibaan;
- het sportcentrum Kardinge;
- de reeks gebouwen van de Apokooi, skihal, (vrije kavel) en klimhal.

Over het totaal gezien ontbreekt het deze clusters aan meerwaarde. Ze liggen los, misschien wel willekeurig ten opzichte van elkaar en vormen slechts in beperkte mate een eenheid. Ze dragen onvoldoende bij aan de structurering van het gebied.



afb.: Alfa-gebouw



afb.: sportcentrum Kardinge



afb.: apokooi



afb.: vrije kavel

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

## Raadsvoorstel - Visie Kardinging Kemgebied

### Kerngebied:

Ordering van de bestaande landschappelijke elementen. Het ontwerp van Bakker en Bleeker is maar voor een deel uitgevoerd. Een van de hoofdroutes is nooit aangelegd en de hoogteverschillen zijn achterwege gelaten. De recreatieheuvel is als één grote heuvel aangelegd. Daarnaast zijn er nieuwe functies toegevoegd. Met name het intensiveren van het gebied heeft effect gehad op de ruimtelijke beleving van het landschapspark. Door de aanleg van de sportvelden en de reservering van een gedeelte van het park voor Pitch & Putt wordt het landschapspark niet meer als één geheel ervaren. De verschillende elementen op een rij:

- 1 De arena: door op te gaan in het gebied van Pitch & Putt is de ruimtelijke kwaliteit verloren gegaan, ook het verdwijnen van het fietspad heeft daaraan bijgedragen,
- 2 Het helofytenfilter: oorspronkelijk een boeiend element maar door grotendeels op te gaan in Pitch & Putt heeft het de meeste ruimtelijke kwaliteit verloren,
- 3 De recreatieheuvel: indrukwekkend in postuur, maar door enerzijds de slechte ontsluiting en anderzijds het 'uitvullen' tot op de omliggende fietspaden, zijn de ruimtelijke kwaliteiten beperkt tot een statische aanwezigheid,
- 4 Pitch & Putt: door de geforceerde ligging rond het filter en de arena ontstaat een onduidelijk beeld. Door de grenzen tot op de omliggende paden te trekken is ook deze voorziening een statisch element geworden in het totale parkgebied,
- 5 De voetbalvelden: door het grote oppervlak en de strakke hoge omkadering vlak langs de paden is in de groene parkzone een soort van afgesloten gebied ontstaan,
- 6 De Kardingierplas: een ruimte die vanzelfsprekend lijkt ingepast. De overgangen naar de omgeving zijn helder. Alleen de aansluiting op de Parkallee functioneert onvoldoende en de zwemkwaliteit van het meer kan worden verbeterd door verbetering van het helofytenfilter,
- 7 Het wijkpark naast Lewenborg: is hoogwaardig als park ingericht.



afb.: vnr. arena, pitch & putt, helofytenfilter



afb.: recreatieheuvel



afb.: omkadering sportvelden



afb.: grenzen pitch & putt, afgesloten fietsroute



afb.: aansluiting parkallee - plas ontbreekt

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

**Kerngebied: Materialisering openbare ruimte.**

De materialen die gebruikt zijn voor de aanleg van de openbare ruimte zijn zichtbaar 'goedkoop' uitgevoerd en het park ontbeert op verschillende plaatsen de nodige zorg. Het gaat dan om het gebruik van veel grijze betontegels, schelpenpadjes, de afgesloten fietsroute op het terrein van Pitch & Putt, de smalle betegeling van de boulevard langs het strand, etc.



afb.: goedkope materialen & gebrek aan zorg

Er zijn echter ook voorbeelden van geslaagde inrichtingen zoals de kastanjes langs het Meedenpad, het dijkprofiel van de Kardingermaar en de zwemsteigers in het meer.



afb.: kastanjes langs Meedenpad



afb.: smalle betegeling boulevard



afb.: steigers, dijkprofiel

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

17

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Het eigen gezicht van Kardinge. Kardinge is een gebied met een bijzondere bestemming op stedelijk niveau. Mensen gaan er gericht naar toe. Maar in Kardinge aangekomen staat men op een kaal en windrig voorplein naast een druk parkeerterrein. De omvang en vormgeving van die parkeerplaats zorgt voor een gevoel van leegte en heeft hierdoor geen verblijfskwaliteit.



afb.: windrig plein

In Kardinge ontbreekt een plek die aangeeft wat het hart of de kern van Kardinge is. Dat moet een plek zijn die het gehele gebied als het ware bij elkaar houdt en zorgt voor de eigen identiteit van Kardinge.



afb.: kaal voorplein





**Verkeerskundige analyse**

Er is bij de start van het maken van de visie aangegeven dat er verkeerskundige problemen in het gebied zijn, zoals de parkeerplaats en de verkeersveiligheid. Ook zijn er andere belangrijke verkeersopgaven op een hoger niveau, zoals het Transferium, de Regiotram en het ongelijkvloers maken van de aansluiting op de ringweg.



afb.: verkeersveiligheid

**Autoverkeer**

Het recreatiegebied is voor automobilisten prima bereikbaar. Het gebied grenst aan de oostelijke ringweg en heeft een rechtstreekse aansluiting op die ringweg. Binnen het recreatiegebied zelf zijn de autoverbindingen beperkt. De ontsluitingsweg vanaf de ringweg eindigt vrij snel op het parkeerterrein van het gebied. Het parkeerterrein heeft een ontsluitingsfunctie voor de meeste functies.



afb.: bereikbaarheid

Er zijn geen rechtstreekse autoverbindingen met de aangrenzende wijken Beijum en Lewenborg. Dit autoverkeer moet gebruik maken van de ringweg. De Parkallee (gedeeltelijk) en de Andelstermaar / Huizingermaar maken onderdeel uit van de vrije busverbinding tussen het centrum en Beijum en Lewenborg.



afb.: busverbinding Beijum

Autoparkeren heeft een centrale plaats in het gebied. Het parkeerterrein met totaal 898 plaatsen is onder te verdelen in 3 delen. Het westelijk deel met 110 plaatsen vervult voornamelijk een functie voor de gebruikers van het Transferium (P+R Citybus) en bezoekers van het sportcentrum Kardinges. Het centrale deel met 372 plaatsen wordt voornamelijk gebruikt door bezoekers van het sportcentrum. Op het oostelijk deel, met 416 plaatsen, parkeren vooral bezoekers van het sportpark (sportvelden) en de overige functies grenzend aan dit deel van het parkeerterrein, zoals de klimhal en de skibaan.



afb.: parkeren

VISIE KARDINGES KEMGEBIED

Uit een parkeeronderzoek, dat op zaterdag 5 en dinsdag 8 november 2011 is gehouden, blijkt dat het aantal parkeerplaatsen voor 'normaal' gebruik meer dan voldoende is. Op werkdagen ligt de piek in de ochtend. Er staan dan maximaal 400 tot 500 auto's geparkeerd. Op zaterdag ligt de piek in de middag. Er staan dan maximaal tussen de 500 en 600 auto's, inclusief parkeren voor de Citybus. Alleen bij grote evenementen staat het parkeerterrein zo goed als vol en is er afhankelijk van het soort evenement een tekort aan parkeerplaatsen

## Openbaar vervoer: Bus en tram

De buslijnen richting Kardinge zijn belangrijk voor de verbinding van de wijken Lewenborg en Beijum met de stad. Kardinge is daarmee een belangrijke schakel in het openbaar vervoersysteem. Ook het gebied Kardinge zelf is daarmee meer dan uitstekend bereikbaar, grotendeels middels vrije busbanen.

Bij de entree van het gebied is een busstation gelegen, dat tevens dienst doet als Transferium met een wachtruimte. De frequentie van bussen is hoog. In de spits 15 bussen per uur, overdag buiten de spits 10 bussen per uur en 's avonds 4 bussen per uur. Alle bussen van en naar Lewenborg en Beijum, en ook een aantal bussen in en uit de richting van Bedum en Ten Boer rijden via het gebied.

Belangrijke factor voor Kardinge is de komst van de tram in het gebied. Hier komt de eindhalte van lijn 2. Inmiddels ligt er voor de tracédelen 3 en 4 een voorlopig ontwerp, waarbij de tramhalte in het midden van het gebied is gelegd, dichtbij de ingang van het sportcentrum Kardinge. Met deze uitbreiding van het openbaar vervoer zal de bereikbaarheid van het sportgebied alleen maar toenemen. De halte voor tram wordt dan gecombineerd met de bushaltes die nu rond het Transferium bij de entree van het gebied liggen.

## Fiets

Ook voor de fiets is het recreatiegebied prima bereikbaar. Een fijnmazig net van fietsverbindingen ontsluit het gebied van alle kanten. Vrijwel alle verbindingen zijn solitaire fietspaden, waardoor de fietser niet geconfronteerd wordt met autoverkeer. Nadeel is, dat het 's avonds en 's nachts sociaal minder veilige routes zijn.

De belangrijkste autoverbinding, de oostelijke ringweg, wordt op een aantal plaatsen ongelijkvloers gekruist. De meest rechtstreekse verbinding vanuit de stad, die langs het Oosterhamktracé, ontbreekt. In het kader van het ongelijkvloers maken van de aansluiting op de ringweg, zal op het nieuwe viaduct over de ringweg ook een fietspad worden aangelegd. Het betreft in eerste instantie alleen een verbinding tussen Ulgersmaborg en Kardinge en vervangt de bestaande verbinding via het Windepad.

De vindbaarheid van de routes laat te wensen over. Dit geldt vooral voor de routes vanuit de stad. De Korreweg en het Damsterdiep zijn de voornaamste aanrijroutes. Tot aan het Van Starkenborghkanaal zijn de routes helder en duidelijk. Vanaf het kanaal zijn de routes minder duidelijk. Vooral de route door

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

20

Ulgersmaborg is ondanks de onlangs geplaatste bewegwijzering een knuipdoor-sluipdoor-route.



Voor het parkeren van fietsen is bij de ingang van het sportcentrum een stalling aangelegd. Deze stalling vervult vrijwel uitsluitend een functie voor het sportcentrum. Gezien de ligging zou een gebruik in combinatie met de bus of de auto voor de hand liggen. In de praktijk wordt hier niet of nauwelijks gebruik van gemaakt.

Oorspronkelijk was de gedachte dat er geen fietsen in de openbare ruimte geparkeerd zouden worden. Omdat er toch behoefte bleek te zijn aan onbewaakt stallingen zijn er een aantal jaren geleden 'blauwe hekjes' geplaatst om deze manier van stalling te faciliteren en het verspreid stalling van fietsen tegen te gaan.

## Voetgangers

De ontsluiting van het recreatiegebied voor voetgangers is van belang voor de inwoners van de aan het gebied grenzende wijken en buurten (Beijum, Lewenborg, Drielanden, Zilvermeer, Ulgersmaborg en de Hunze). De ontsluitingsstructuur is veelal gekoppeld aan de fietsstructuur. Soms ligt er naast het fietspad een apart voetpad. Soms worden de voetgangers gezocht gebruik te maken van de fietspaden. Vanuit Lewenborg is de ontsluitingsstructuur wat fijnmaziger. Aparte wandelpaden lopen het gebied in. Door de structuur van (de rand van) Beijum en de invulling van het gebied dat direct aan Beijum grenst, ontbreken hier aparte (extra) voetgangersverbindingen met het park. Vanuit Ulgersmaborg en de Hunze beperken de mogelijkheden zich tot de fietsviaducten over de ringweg. In het recreatiegebied loopt slechts een beperkt aantal aparte

voetpaden als gevolg van de situering van de verschillende functies en de ook hier deels extensieve invulling van het park.



afb.: voetpad

#### Verkeersveiligheid

Wat de verkeersveiligheid in het geding brengt, of in ieder geval een gevoel van onveiligheid geeft, zijn de volgende zaken:

- 1 De toegang tot het parkeerterrein en het busstation vanaf de ringweg is complex en onduidelijk. Iedereen komt via deze route binnen. Op het kruispunt tussen de busbaan en de toegang tot het parkeerterrein komen verschillende verkeersbewegingen (deels onduidelijk) samen.
- 2 Op de parkeerplaats wordt (te) hard gereden. De twee lange rechte wegen van bijna 600 meter lengte nodigen uit tot hard rijden. Te hard rijden op de parkeerplaats levert problemen op voor de in- en uitparkerende automobilist, de fietsers die over het parkeerterrein rijden en het parkeerterrein kruisen, en de voetgangers die over het parkeerterrein naar hun bestemming lopen.
- 3 De vrije busbanen naar Beijum, Lewenborg en het centrum zijn rechtstreeks en veelal conflictvrij (ongelijkvloers, voorrang, geen verkeerslichten). Dit nodigt een aantal automobilisten uit oneigenlijk gebruik te maken van de busbaan.
- 4 Slechts langs twee van de drie zijden van het busstation liggen fietspaden. Dit betekent dat fietsers tussen de Hunze (en verder) en Lewenborg om moeten fietsen. De rechtstreekse verbinding loopt over het busstation. Fietsers maken dan ook vaak gebruik van de busbaan.
- 5 De fietsroute tussen de Hunze (en verder) en de functies achter in het gebied (zoals de Apেকooi, de klimhal en het sportpark) loopt niet rechtstreeks. Gevolg is dat fietsers via het parkeerterrein fietsen. In- en uitparkerende auto's leveren onveilige situaties op.
- 6 Eén van de fietsverbindingen tussen Lewenborg en Beijum loopt langs de Parkallee met een vervolg als Garsthuizen maar richting Beijum. Dit

fietspad kruist het parkeerterrein ongeveer halverwege. De kruising is voor automobilisten op het parkeerterrein niet of nauwelijks zichtbaar.

- 7 Vanuit de gebruikers wordt gewezen op een onveilige situatie op de kruisingen van de fietspaden met de busbanen. Dit wordt niet bevestigd door de ongevallencijfers. Zowel op de kruising tussen de Kardingemaar en de Parkallee als de kruising tussen de Andelstermaar en het Oosterhamniktracé (nabij het busstation) hebben geen ongevallen plaatsgevonden.

- 8 Het gebrek aan trottoirs op het parkeerterrein brengt met zich mee dat bezoekers over het parkeerterrein naar hun bestemming moeten lopen. Dat in combinatie met de lange rechte wegen op het parkeerterrein levert een onveilige situatie op.



afb.: krooppunt



afb.: toegang parkeerterrein

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

## Raadsvoorstel - Visie Kardinges Kemgebied

De keuze voor het centrale parkeren heeft als groot voordeel dat het parkeren en dus de auto's worden gecentraliseerd in het gebied. Daardoor hoeft er niet op de eigen terreinen te worden geparkeerd en zodoende is er geen noodzaak dat het gebied verder door auto's wordt doorkruist. Gevolg is wel dat de loopafstanden tussen de parkeerplaatsen en de verschillende functies door het centrale parkeren relatief lang zijn. Dit is altijd een gevolg van een groot parkeerterrein, waardoor bij drukte de afstanden tot aan de bestemming(en) langer zijn. Ook de langgerekte vorm van het parkeerterrein is van invloed. Vooral bezoekers van het sportpark hebben daar last van, omdat het sportpark aan de kopse kant van het parkeerterrein grenst.



afb.: bomen op parkeerterrein

Verder vormt de groenstrook op de parkeerplaats niet alleen een visuele, maar ook een fysieke barrière, waardoor soms omgelopen moet worden. Op het parkeerterrein zijn verder slechts beperkt voorzieningen voor voetgangers aanwezig. Voor de bereikbaarheid van de functies is de voetganger aangewezen op de wegen op het parkeerterrein.

De loopafstanden naar het sportcentrum zijn fors. Dit komt door de plaats van de toegang van het terrein, de plaats van de ingang van het gebouw en de lange route op het terrein van het sportcentrum zelf. Vanaf de parkeerplaats moet in bijna alle gevallen omgelopen worden.



afb.: toegang sportcentrum

### Transferium

Het Transferium wordt goed gebruikt. In 2006 maakten 240.000 mensen gebruik van de Citybus. Van de wachtruimte is de herkenbaarheid en uitstraling voor verbetering vatbaar. Het wordt door gebruikers gezien als een onoverzichtelijk gebouw, met een onduidelijke informatievoorziening. Er is niets te koop en er zijn geen toiletten. Het gebouw wordt als sociaal onveilig ervaren. Passagiers moeten buiten in de open lucht wachten.



afb.: transferium

**Verlichting**  
Het parkeerterrein wordt op twee manieren verlicht. Het deel dat grenst aan het terrein van het sportcentrum wordt door een beperkt aantal hoge masten verlicht. Het langwerpige deel wordt verlicht door een groot aantal lage masten in de groenstrook. Dit verschil brengt met zich mee dat het deel bij het sportcentrum beter verlicht is dan het langwerpige deel. Door gebruik te maken van hoge masten worden sommige plaatsen meer dan voldoende verlicht. Beide delen zijn echter volgens de normen goed verlicht.



afb.: lage verlichtingsmasten parkeerterrein



afb.: hoge verlichtingsmasten

VISIE KARDINGE KEMGEBIED

23

## Analyse van ondernemers, onderwijsinstelling,

### sport- en bewonersverenigingen

Om een goed beeld te krijgen van Kardinges en wat er allemaal leeft zijn veel gesprekken gevoerd met ondernemers die op Kardinges zijn gevestigd, of die zich daar zouden willen vestigen. Verder is gesproken met sportverenigingen, en met bewonersverenigingen van de omliggende wijken.

### Ondernemers en onderwijsinstelling

Er is afzonderlijk met een aantal van de ondernemers in het gebied gesproken: Sportcentrum Kardinges, Snowlimits (skibaan), Pitch & Putt, Bjoeks (klimhal).



afb.: strandpaviljoen



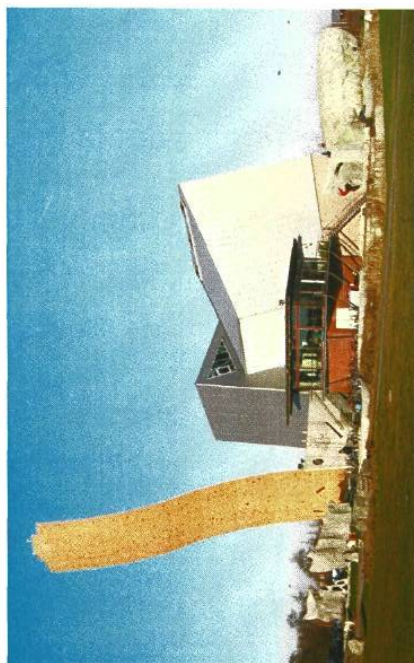
afb.: apakooi

Hieronder een doorsnede van de opmerkingen:

- Kardinges zou zich beter kunnen profileren en het imago verbeteren, ook uit de samenhang tussen de verschillende bedrijven kan meer worden gehaald, verder praktische zaken als een gezamenlijke website, bewegwijzering op het park zelf.
- Veiligheid: er wordt te hard gereden op de parkeerplaats. De verlichting kan verbeterd, struiken op de parkeerplaats snoeien, om de sociale veiligheid te verbeteren.
- De boulevard langs het strandje moet een betere uitstraling krijgen. Ook aandacht voor overstekende kinderen etc.
- Vandalisme: er zijn hangjongeren bij het strandje, de kiosk wordt vaak vernield, men is deze liever kwijt dan rijk. Verder is er overlast van voetballers (zwervuul) en het Transferium nodigt niet uit tot gebruik.
- Beheer: er moet meer aandacht zijn voor beheer en onderhoud. Men heeft de indruk dat het park aan het verpauperen is. De eerste jaren was dat beter geregeld, met een vaste beheerder die veel hart voor de zaak had.
- Ook de open stukken in het park zijn belangrijk. Er wordt een veel gesport, gewandeld, gevliegd, etc.
- De komst van nieuwe bedrijven wordt door een aantal ondernemers toegejuicht. Er komt dan meer bedrijvigheid en diversiteit in het gebied.
- Uitbreiding: Sportcentrum Kardinges wil nog uitbreiden met een tennisshal, Pitch & Putt wil graag terreinuitbreiding en verbouwing.



afb.: skicentrum



afb.: Klimacentrum

Er is ook met andere partijen gesproken die een nieuw initiatief in het gebied Kardinges willen ontplooiën. Omdat we nog niet weten welke hiervan kansrijk en realistisch zijn, noemen we hier het soort bedrijf of het idee dat men hierbij heeft.

- Sporthotel: hotel voor de bezoekers van de sportbedrijven, ook voor grote evenementen die in sportcentrum Kardinges worden gehouden, zoals schaatswedstrijden, of trainingen.
- Healthclub: lidmaatschap en familieconcept, met zwembad, sauna, fitness, etc., met stedelijke of zelfs regionale functie.
- Hamam: idee voor de bouw van een grote Hamam met een Turks trouwcentrum erbij.
- Handbalhal (dubbele sporthal): handbalvereniging wil eigen hal neerzetten, in combinatie met allerlei andere activiteiten als fysiotherapeut, kapper, naschoolse kinderopvang in combinatie met sport, pedicure, nordic walking, etc.
- Trampolinehal: voor trampolineschool op hoog niveau, en vereniging voor recreatief springen, eventueel in combinatie met sportieve kinderopvang.
- Outdoor sportactiviteiten: in combinatie met indoorhal, buiten allerlei zaken ondernemen, bijvoorbeeld boogschieten, kratten stapelen, vloten bouwen, etc. ook nordic walking, kamperen, kinderactiviteiten, bedrijfsactiviteiten.
- Grootschalige detailhandel.
- Een sporthal ten behoeve van de MBO Sportopleiding en recreatief gebruik in de avonden.

## Sportverenigingen

In februari en april 2008 is met een afvaardiging van de sportverenigingen in het gebied gesproken. Het gaat om GVAV, VV Oosterparkers, DIVA '83, DIO Groningen, en ROG Korfbal. De verenigingen komen met de volgende aandachtspunten:

- De routeaanduiding vanaf de ingang van het recreatiegebied naar het sportpark en de verenigingen moet worden verbeterd.
- De ingang moet verkeersveeliger worden gemaakt. Een duidelijke fietsroute is nodig. Vooral de oversteek bij de busbaan is gevaarlijk.
- Het instellen van een maximum snelheid van 30 km per uur in het gebied zal de verkeersveiligheid verbeteren. Ook een ander voorrangregime zou de veiligheid kunnen verbeteren.
- Het aanleggen van een fietspad en voetpad vanaf de centrale ingang van het gebied tot aan het sportpark verbetert de veiligheid. Geoppert wordt deze route aan te leggen op de plaats van de struiken in het midden van de parkeerplaats.
- Het tekort aan parkeerplaatsen kan worden verbeterd door de bomen te verwijderen en te verplaatsen. Hierdoor kunnen ongeveer 100 parkeerplaatsen worden gerealiseerd.
- Het planten van bomen rond de sportvelden als beschutting tegen weer en wind. Er staat nu en heg die onvoldoende bescherming biedt.
- Uitbreiding van het sportpark in de toekomst. Met intensivering door bijvoorbeeld gebruik van kunstgras zijn de mogelijkheden ook beperkt en moet er toch gekeken worden naar uitbreidingsmogelijkheden in de omgeving. (Recent onderzoek van de gemeente geeft overigens aan dat uitbreiding vooralsnog niet nodig is.)
- Het waterpeil rondom het sportpark is uit ecologisch aspect hoog maar dat geeft problemen ten aanzien van de waterafvoer en de toestand van de sportvelden.

### Bewonersverenigingen

In januari en april is ook met de bewonersverenigingen gesproken van de wijken rondom het gebied. Alle wijken zijn uitgenodigd, aanwezig waren: Drielanden, BHS (Hunze en Van Starckenborgh), Scheepsraad (Lewenborg) en BOB (Beijum). Hieronder een samenvatting van de genoemde punten:

- Verkeerstechnische problemen met betrekking tot toegankelijkheid, overzichtelijke route voor fietsers en gevaarlijke oversteekplaatsen, etc. Ook is het gevaarlijk dat auto's voorrang hebben op het parkeerterrein. Voor voetgangers zouden duidelijke paden moeten komen.
- Het Transferium zou aangepakt moeten worden; het glaswerk is vanwege vandalisme verwijderd, het is er te koud en winderig.
- Bomen nemen de plekken van parkeerplaatsen in.
- Voor onderhoud van het kunstgras op de sportvelden wordt regelmatig zand gestort, voorstel is om hiervoor een vaste voorziening in te richten, om schade te voorkomen.
- Er is overlast bij de Kardingseplas van hangjongeren.
- Afsluiting van de Arena is jammer en onduidelijk. Men zou het graag weer als openbare functie willen zien, het is ook nooit officieel afgesloten. Er zijn ook partijen die de Arena weer als theatervoorziening in gebruik willen nemen.
- Het strand van de Kardingseplas moet beter worden onderhouden en de kiosk moet ruimere openingstijden hanteren. Daarnaast zouden meer bomen op het strand moeten komen om schaduw te geven bij warme dagen. Ook is het jammer dat de 'Ullenborg' (pannenkoekhuis) er niet meer is. Een grote speeltuin zou goed zijn voor de speelgelegenheden van de kinderen.
- Het helofytenfilter die voor de zuivering van het water in de plas zorgt, werkt niet goed of is niet toereikend. De overstort is lek en het water is nooit op peil. Verder wordt het niet van het filter vaak veel te kort gemaaid.
- Er is een trimbaan in het wijkpark bij Lewenborg, deze is verwaarloosd en daarnaast heel moeilijk vindbaar. Ook wordt aandacht gevraagd voor het onderhoud van bruggetjes en bankjes.
- Tot slot wordt aandacht gevraagd voor het aanleggen van rijroutes voor paarden.

### Conclusie

Er is heel veel goed op Kardingse, maar er kan ook heel veel beter. Dan gaat het met name om verbetering van de verkeersveiligheid, en kwalitatieve verbeteringen van het park Kardingse als geheel. De bevindingen onderstrepen wat uit de analyses in de visie is gebleken. De bewonersverenigingen hebben ook zelf leuke ideeën over toe te voegen functies op Kardingse, zoals de grote speeltuin die als trekker voor ouders met kinderen zou kunnen werken.

In het volgende hoofdstuk werken we het gebied stedenbouwkundig verder uit, waarbij ook verkeerskundig naar de oplossingsmogelijkheden wordt gekeken. Verder geven we naast het intensieve deel ook een globalere visie op de aanliggende gebieden in Kardingse. Hierbij krijgen alle opmerkingen, vragen van ondernemers van Kardingse, bewonersverenigingen van de wijken rondom Kardingse, sportverenigingen, etc. ook een plek.



afb.: vliegerveld



#### 4 Visieontwikkeling

Het hoofdstuk visieontwikkeling is in eerste instantie gericht op het kerngebied. Wanneer het kerngebied wordt beschouwd als een soort motor voor het totale gebied, betekent een verdere intensivering en versterking van deze kern dat voor het gehele gebied een aanzet wordt gegeven tot verdere ontwikkeling. Aanleiding voor de visie was met name een aantal vragen ten aanzien van de kernzone. Zoals ook aangegeven in het eerste hoofdstuk is het echter onmogelijk het kerngebied al te zeer op zichzelf te beschouwen. De stedelijke ontsluiting loopt via de ringweg, dus als daar ingrijpende werken worden voorzien heeft dat directe consequenties voor het centrum van Kardinge, evenals de komst van de tram in het gebied. Een eventuele uitbreiding van bijvoorbeeld het buitensporten vergt ook keuzen voor het parkeren in de kern. En zo zijn er vele door koppelingen. Vervolgens hebben ook de ontwikkelingen buiten de kern weer effect op elkaar. De verbinding van Kardinge met Beijum-Oost is bijvoorbeeld weer direct verbonden met de keuze voor eventuele extra voetbavelden. Ten slotte is er een aantal recreatieve kwaliteiten dat niet te beperken is tot een deelgebied, maar juist de verbinding vormt tussen alle gebieden. Wanneer bijvoorbeeld een recreatief 'rondje' wordt gefirst of gewandeld, dan gaan de mensen in dit gebied ook door Kardinge heen. Daarom is breder naar het gebied gekeken.

#### Opzet visie

In de visie is eerst de blik gericht op het gehele Kardinge gebied. Voor dit gebied worden in algemene termen de mogelijkheden onderzocht: ontwikkelingsmodellen worden opgezet en er wordt vastgesteld in hoeverre verschillende (deel) ontwikkelingen elkaar kunnen versterken dan wel in de weg zitten. Daarnaast wordt in het volgende hoofdstuk voor het kerngebied een nadere uitwerking gemaakt, gericht op de essentie van de opdracht met meeneming van de kaders die uit de verkenning zijn gekomen van de rest van het gebied. Uitwerkingen van andere deelgebieden kunnen later worden opgezet.

Omdat het totale gebied van Kardinge te groot is om te kunnen omvatten wordt in het vervolg de visie uitgewerkt aan de hand van de volgende deelgebieden:

- 1 Kerngebied.
- 2 Oostelijke ringweg.
- 3 Gebied voor de buitensporten.
- 4 Randgebied Beijum.
- 5 Recreatiegebied.

Bij deze indeling wordt ervoor gezorgd dat ten aanzien van aanliggende gebieden overlappings bestaan waarin de door koppelingen tussen de deelgebieden aan de orde kunnen komen.



afb.: globaal schema toekomstige ontwikkelingen



afb.: overzicht thematische gebieden

- Voor alle deelgebieden komen de volgende vragen aan de orde:
- Welke vragen/behoefte komen voort uit de beoordeling van de bestaande situatie?
  - Welke nieuwe vragen/behoefte zijn relevant?
  - Welke ontwikkelingsmodellen kunnen worden geschetst?
  - Welke plussen/minnen kansen/bedreigingen kunnen aan deze modellen worden toegekend?

Tot slot van dit hoofdstuk wordt de gewenste ontwikkeling op het gebied van de sport en de bijbehorende ondernemingen voor Kardinge bekeken.

### Verkenningen deelgebieden

Op de kaart zijn de verschillende deelgebieden ingetekend die eerder werden benoemd: het kerngebied, gebied voor de buitensporten, de randzone Beijum, oostelijke ringweg, en het recreatiegebied. Direct afleesbaar is de overlap tussen oostelijke ringweg en kerngebied waar de ontsluiting van de kernzone op de ringweg ligt en ook in de nieuwe situatie moet komen.

Een tweede belangrijke overlap is die tussen de eventuele uitbreiding van de sportvelden (op de lange termijn, zie verder onder Gebied voor de buitensporten) en de verbeterde koppeling van Beijum aan het park. Het recreatiegebied toont zich als een constante factor onder alle deelgebieden.

In de volgende paragrafen zullen de afzonderlijke deelgebieden nader worden behandeld. Met behulp van schetsen zullen achtereenvolgens worden beschreven:

- De bestaande situatie.
- De uitgangspunten voor de toekomstige situatie.
- Modellen voor een nieuwe situatie.

### Kerngebied

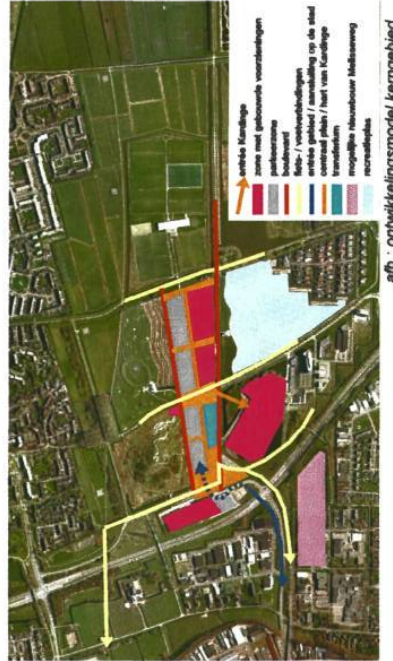
De tekening laat in schema de bestaande situatie zien, zie ook de beschrijving in hoofdstuk 2. De belangrijkste minpunten die als verbeterpunten werden meegegeven waren:

- Het gebrek aan eenheid.
- Het gebrek aan eigenheid / uitstraling.
- De dominantie van verkeer (parkeren plus Transferium) in de entreezone c.q. het ontbreken van de ruimtelijke kwaliteit van 'het binnenkomen' van het gebied.



Op de volgende tekening zijn de uitgangspunten aangegeven voor een toekomstige ontwikkeling.

Grote vraag is: hoe kan het kerngebied zo worden geïntensiveerd dat een kwaliteitsprong wordt gemaakt waarmee Kardinge zich voor de toekomst meer nadrukkelijk op de kaart van Groningen kan zetten?



## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Het gaat om vier ingrepen die gezamenlijk de basis vormen voor de aanpak van de kernzone:

- De bestaande bebouwingszone langs de Kardingemaar wordt uitgebreid over de volle lengte, dus tot aan de plaats van het huidige Transferium. De zone bevat de plek van de bedrijven langs de Kardingepas en de locatie voor de nieuwe tramhalte. We gaan daarbij uit van een halte met overkapping, inclusief een gebouwde fietsparkeervoorziening.
- De parkeerstrook die langs de gehele bovengenoemde bebouwingsstrook loopt kan worden gehandhaafd, maar dient ook te worden uitgebreid, met een verbreding over de gehele lengte van de parkeerplaats.
- De Kardingemaar moet worden uitgebreid tot een volwaardige boulevard. Daarnaast moet ook aan de zijde van de parkeerstrook een nieuwe fietsvoetverbinding worden toegevoegd met een meer bescheiden boulevard uitstraling. Zo wordt het gehele gebied meer tot duidelijke eenheid geseed en heeft het een kwaliteit horend bij een recreatieve invulling. Verder ontstaan hiermee logische fietsvoorzieningen, waardoor de noodzaak van het fietsen over het parkeerterrein aanzienlijk afneemt.
- Aan de nieuwe noord-boulevard kan op de verschillende hoekpunten bebouwing worden toegevoegd. Het zicht op het groen blijft nadrukkelijk open. Er is sprake van intensivering én van een ruimtelijke balancerings van een blauwe zone (water) aan de ene kant en een groene zone aan de andere kant van de nieuwe verbubbelde parkeer-as en sportgebouwen.

Aan deze basisordering worden de volgende belangrijke punten toegevoegd:

- Dwars op de assen en van boulevard naar boulevard worden dwarsverbanden ingebracht: voetverbindingen die zowel de bebouwingszone als de parkeerveerzone doorsnijden en daarmee opdelen;
- Op twee plaatsen worden de dwarsverbanden uitgebreid tot bijzondere kwaliteiten:
- Centraal in het gebied (bij de kruising Garsthuizenmaar-Parkallee) is een plein gedacht. Met een heroriëntatie van de entree van Sportcentrum Kardinge op dit plein moet dit het echte centrum van Kardinge worden. Ook de ingang van de Apakooi, de toevoeging van een restaurant (op het parkeerterrein) aan dit plein en ook eventueel een hotel in de voet van de heuvel. Daarnaast moet de inrichting van het plein op deze functie worden toegesneden, met bijzondere verlichting, mooie bestrating, banken, een fietsenstalling, etc. Dan kan een echte pleinkwaliteit worden opgeroepen, waarmee deze plek in staat is het nieuwe hart van Kardinge te vormen.
- Ook het gebied tussen ringweg en de huidige entree van het gebied Kardinge zou een pleinkwaliteit moeten krijgen. Als het één grote 'deurmat' is, die uitstraalt 'welkom in Kardinge'. Cruciaal hierbij is dat het gebied niet langer een optelsom is van alleen verkeerskundige maatregelen, maar dat deze,

natuurlijk noodzakelijke, voorzieningen onderdeel uitmaken van een compleet entreeplein. Door dit plein door te trekken tot het Alfagebouw kan ook dit gebouw, inclusief het Kart-gebouw, nadrukkelijk worden verbonden met de rest van Kardinge.

### Tram en P + R Transferium

Samen met het projectbureau RegioTram en het OV bureau is gekeken naar de plek van de tramhalte in het gebied. De gekozen locatie is midden in het gebied en vlakbij de grootste publiekstrekker, het sportcentrum Kardinge. Deze plek maakt ook een combinatie met de bushalte mogelijk. Het bestaande busstation zal verdwijnen.

De combinatie tram- en bushalte is zeer gewenst omdat overstappen van de tram op de bus (en andersom) hierdoor veel makkelijker wordt gemaakt. De halte wordt zo vormgegeven dat in het midden de tram kan halteren en aan de buitenzijde plaats is voor de bushaltes.

### Parkeren

Een centrale parkeervoorziening blijft uitgangspunt. Voor de ontwikkeling van nieuwe functies is een financiële bijdrage aan het uitbreiden van het parkeerterrein voorwaarde, immers eigen plekken hoeven dan niet te worden aangelegd. Situering is afhankelijk van de benodigde capaciteit in relatie tot de parkeerbehoefte van de grote publiekstrekkers (P+R, Sportcentrum Kardinge en Sportpark Kardinge).

In de huidige situatie zijn er in totaal 898 parkeerplaatsen. De huidige loopafstanden zijn:

- P+R: 239 p.p. binnen een straal van 150 meter.
  - Sportcentrum Kardinge: 292 p.p. binnen een straal van 250 meter.
  - Sportpark Kardinge: 157 p.p. binnen een straal van 350 meter.
- In de nieuwe situatie is het mogelijk 1138 parkeerplaatsen aan te leggen. Een toename van 240 parkeerplaatsen (+27%). Uitgaande van de nieuwe plek van het bus/tramstation en de nieuwe toegang tot het sportcentrum wijzigen de loopafstanden als volgt:
- P+R: 453 p.p. binnen een straal van 150 meter (+214).
  - Sportcentrum Kardinge: 365 p.p. binnen een straal van 250 meter (+73).
  - Sportpark Kardinge: 289 p.p. binnen een straal van 350 meter (+132).

Het verplaatsen van de bus(tram)haltes heeft tot gevolg dat er een vrij grote overlap blijft bestaan tussen het deel van het parkeerterrein dat voor de P+R-gebruikers interessant is en het deel dat interessant is voor de bezoekers van het sportcentrum. Wel ligt dat meer uit elkaar dan in de huidige situatie.

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

29

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Naar verwachting zal de parkeerbehoefte voor het reguliere gebruik van het sportcentrum niet toenemen. Wel wordt ingezet op een (forse) toename van het P+R-gebruik. Gezien het huidige gebruik (maximaal 600 auto's) en de uitbreiding van de capaciteit met 240 parkeerplaatsen zal de toekomstige capaciteit voldoende zijn om deze groei op te vangen. Overigens worden de aanwezige camperparkeerplaatsen integraal in het plan opgenomen.



afb.: provincie schets aanstluiting ringweg

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

30

### Oostelijke ringweg

De oostelijke ringweg is van groot belang voor het Kardingse gebied omdat hier de ontsluiting van het autoverkeer wordt geregeld. Daarnaast is de oostelijke ringweg een onderdeel van de stedelijke hoofdverkeersstructuur en heeft daarmee een eigen identiteit. Recentelijk is de ringweg overgegaan van rijk naar provincie onder de conditie dat alle aansluitingen ongelijkvloers worden gemaakt. Vanuit deze visie wordt aangegeven op welke wijze de belangen van Kardingse het beste kunnen worden gediend, en hoe dit kan worden ondergebracht in de concrete planvoorstellen die vanuit de Provincie worden opgesteld.



afb.: verkeersontsluiting bestaand

Op dit moment wordt Karding ontsloten via de Kardingseweg die direct en met verkeerslichten aantakt op de ringweg. Opvallend daarbij is dat de positionering direct voortkomt uit de Oosterhamrikbaan, waardoor een vrij scherpe en curieuze lus moet worden gemaakt om de parkeerplaats van Karding te kunnen bereiken. De bus gaat vanaf de Oosterhamrikbaan in een boog over de ringweg heen, vrij direct naar het Transferium.

Voor de toekomstige aansluiting zijn de volgende verkeerskundige uitgangspunten opgesteld:

- De openbaar vervoerroute kruist de ringweg ongelijkvloers, vergelijkbaar met de huidige situatie. Op het viaduct zal naast een aparte openbaar vervoerbaan een fietspad en een weg voor het autoverkeer worden aangelegd.
- De ringweg wordt verbreed naar 2x3 rijstroken. Per richting gaat het om twee rijstroken plus een gecombineerde in/uitvoegstrook.
- De aansluitingen van de ringweg op de omgeving worden ongelijkvloers opgeboet via zogenaamde halve kluverbladen.



afb.: toekomstige verkeersontsluiting

Het is een ontwerpogave hoe de zogenaemde lusbeweging zo kan worden ingepast in het pleinconcept dat een belevingswaarde ontstaat die meteen het gevoel geeft Kardingse binnen te rijden. Door de toegang tot het parkeerterrein op te schuiven in noordelijke richting wordt deze losgekoppeld van de toegang tot het busstation. Hierdoor wordt de situatie duidelijker en minder complex. Door daarnaast de oversteek over de busbaan beter te markeren, wordt de rijrichting duidelijker en wordt het attentieniveau verhoogd.



afb.: overzicht lange lijnen nieuw

VISIE KARDINGE KEMGEBIED

# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

## Gebied voor de buitensporten

Op de tekening is de bestaande situatie te zien van de twee buitensportcomplexen: het Pitch & Putt terrein en de sportvelden. Zoals eerder beschreven valt op hoezeer Pitch & Putt zich om de bestaande parkelementen heeft gevouwen en dat de sportvelden het gebied Kardinge in twee stukken hebben gedeeld.



afb.: buitensporten, uitgangspunten toekomstige situatie

Bovenstaande tekening geeft de uitgangspunten voor toekomstige ontwikkeling. Er dienen zich vier discussies aan:

- Pitch en Putt, de arena en het helofytenfilter zitten dichtbij elkaar en bestrijden elkaar qua ruimte. In de visie wordt gekozen om het helofytenfilter voorlopig te laten bestaan, in een afgeslankte vorm. Om het parkeren uit te breiden zal namelijk één van de vier rietstroken moeten verdwijnen. Het lijkt er op dat met het overblijvende deel nog voldoende werking van het filter overblijft, mits deze verder wordt verbeterd. Verplaatsing van het filter zal behoorlijk wat kosten met zich meebrengen, omdat naast de aanleg van een nieuw filter, ook de hiervoor benodigde grond zal moeten worden aangeschaft.
- De arena binnen het gebied van Pitch & Putt heeft al heel lang geen functie meer. Dit is met name te danken aan deze afgeschermdere ligging. Daarom wordt voorgesteld de arena op te heffen en het gebied bij Pitch & Putt te betrekken.
- Op dit moment voldoet het sportveldcomplex qua grootte aan de behoefte, en ook voor de toekomst wijst recent onderzoek uit dat geen extra capaciteit



afb.: buitensporten, bestaande situatie

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

nodig is (zie ook de sportvisie Meer ruimte voor Sport en Bewegen). Om ontwikkelingen op de zeer lange termijn toch niet uit te sluiten is qua ruimtebeslag met twee extra velden in de visie rekening gehouden.

- De fiets-voetverbinding tussen Beijum-Oost en het wijkpark Kardinge is laagwaardig. Vraag is in hoeverre een eventuele verbetering mogelijk is.
- Het Pitch & Putt terrein en de sportvelden zijn geheel uitgevuld tot op de omringende fietspaden. Daarmee wordt een belangrijke kwaliteit van de recreatie aangetast: fietsen tussen twee afscheidingen in plaats van in een parkgebied. De getekende pijlen schetsen de vraag iets aan deze problematiek te doen.

Vervolgens zijn vier ontwikkelingsmodellen getekend.

In ontwikkelingsmodel A zijn zonder verdere aanpassingen zowel het Pitch & Putt als het voetbalcomplex uitgebreid. Het is mogelijk, maar dit model heeft wel twee belangrijke minpunten:

- De route Beijum-oost - Wijkpark verdwijnt geheel.
- De recreatieve parkbeleving wordt duidelijk verzwakt: de zichtlijnen verdwijnen en het park lijkt terug gebracht tot alleen een strook langs de rand van Beijum.



In de volgende modellen is aan deze minpunten gewerkt. In model B zijn de sportvelden niet uitgebreid en daarmee kan de route achter langs de velden worden gelegd, wat geen optimale oplossing is. De parkbeleving blijkt zeer goed inpasbaar. Op een drietal strategische hoekpunten worden de grenzen

teruggelegd en ontstaan park-zichtlijnen. Van belang hierbij is het volgende: tegenover de teruggenomen hoeken staat een veel ruimere uitbreiding van Pitch & Putt. De hoek bij de sportvelden heeft al een parkinvulling en hier gaat het dus vooral om de verplaatsing van de omheining inclusief bommenrij.



De modellen C en D borduren in twee opzichten door op bovenstaande. Gezocht is naar mogelijkheden om meer sportvelden aan te leggen, terwijl de beschreven parkbeleving en uitbreiding van Pitch & Putt intact blijven.

In model C worden de twee extra velden los gelegd van het bestaande complex en kan de route er tussendoor. Dit is voor de route een moeizame oplossing.



VISIE KARDINGE KERNGEBIED

33

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

In model D worden twee van de bestaande velden verplaatst en er worden nog eens twee extra aan toegevoegd. Ineens ligt Beijum-Oost bijna direct aan het park. Nadeelen van dit model zijn de extra kosten voor verplaatsing en beheer van de sportvelden.



afb.: buitensporten ontwikkelingsmodel D

### Randgebied Beijum

De bestaande situatie is schematisch weergegeven op de tekening van het randgebied. Door drie kleuren groen te gebruiken is aangegeven hoe per deelgebied het groengebruik verschilt.

Op de volgende kaart worden uitgangspunten vanuit de gemeente aangegeven. De eerder genoemde verbetering van de recreatieve parkbeleving is een van deze uitgangspunten, maar ook de uitbreiding en aanpassing van een aantal verbindingslijnen en fiets-voetpaden.



afb.: randzone Beijum: bestaande situatie

Het belangrijkste punt van discussie betreft hier de relatie tussen de wijk Beijum en het Kardingse gebied.

Toen de wijk Beijum in de jaren zeventig werd gebouwd was Kardingse weide- en buitengebied. Conform de visies uit die tijd werd bewust geen duidelijke wijktrand gemaakt. Aan de rand zijn daardoor verspreide, korte rijtjes met achterzijden en privé-tuinen te vinden. De relatie tussen Beijum en Kardingse wordt tegenwoordig als gevolg van deze jaren zeventig opvatting als zwak ervaren. Er zijn natuurlijk de uitlooppunten het park in en er zijn speelplaatsen, maar bijna nergens verhoudt de wijk zich rechtstreeks tot het park, met woningen die gericht zijn op het park. Beijum kan hierdoor niet voldoende profiteren van de prachtige kwaliteit van het park.



Beijum-Oost is verder een wijkvernieuwingsgebied. Er zijn verschillende verbeterprojecten opgezet, er zullen er nog meer volgen, maar de vraag is of de wijk al sterk genoeg geworden is en of zij te zijner tijd de concurrentie met bijvoorbeeld nieuwe projecten in de buurt (Meerstad) aan kan. Een klein aantal nieuwe woningen langs de rand zouden voor de wijk een belangrijke extra kwaliteit kunnen betekenen. Als referentie wordt hier verwezen naar de Elderbosbaan in Vinkhuizen.



afb.: randzone Beijum: toekomstige situatie

De bijgevoegde kaart geeft de uitgangspunten aan:

- Maak een herinrichting, op nader te bepalen wijze, van het groen.
- Leg een directe verbinding aan van Beijum-Oost naar het wijkpark Kardinge.
- Maak met het fietspad Huizingermaar een directe verbinding met Beijum.
- Verbeter de kwaliteit van de randbebouwing van de wijk zelf.

In een drietal kaarten is de groeninrichting nog niet nader ingevuld, zijn de genoemde verbindingen opgenomen zoals ze in andere paragrafen ook al ter sprake kwamen en zijn de recreatieve verbindingen meegenomen zoals eerder besproken. Maar er is verschil gemaakt in de aandacht voor de verbetering van de randkwaliteit. Hieronder volgen drie scenario's met mogelijke invullingen:

Scenario 1 'Inzetten op natuur' neemt het ontwikkelingsplan als uitgangspunt. Het is het meest eenvoudige model; de verbetering wordt alleen gevonden in de aanleg van het groen: rietranden? Een avonturenroute? Bijzondere ecologische begroeiing?



afb.: randzone Beijum: scenario 1

Scenario 2 'Versterken van de relatie Beijum – Kardinge' voegt daar nog een extra element aan toe: de plaatsing van een object / poort / paviljoen aan de verschillende routes die dwars door het park op Beijum aangaan. Ze kunnen heel bescheiden zijn, maar de stelling hierbij is dat groen alleen niet voldoet en een bijna symbolische toevoeging voor een belangrijke extra kwaliteit kan zorgen.



afb.: randzone Beijum: scenario 2

## Raadvorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Scenario 3 'Verbeteren van het gezicht van Beijum' is het meest ver doorgevoerde model voor de koppeling van de wijk Beijum aan Kardinge. Vernieuwing, maar met woningen slechts op een speciaal deel als aanvulling op het randgebied. Er is voor dit specifieke deel van de rand gekozen voor de toevoeging van de woningen om de volgende redenen:



Tussen Andelstermaar-Garsthuizermaar-Koerspad is de breedte van de parkzone beperkt, en het groen heeft hier primair een wijkfunctie, waardoor de uitstraling op Kardinge beperkt is. Bij het deel Koerspad-Nijensteinheer is er én genoeg ruimte én uitstraling én het gegeven dat hier de sprong in de wijkgrens niet samenvalt met een dwarsverbinding, waardoor hier de toevoeging van een nieuwe rij woningen een relevante optie is. Bij het deel Nijensteinheer-Dwarsdijkje ontbreekt weer de benodigde ruimte.

Ook dient hierbij de mogelijkheid open te worden gehouden om daadwerkelijk in de rand van Beijum, het studentenblok aan de Vliedenheer aan te passen, bijvoorbeeld door een deel van dit blok te slopen.

Inmiddels is dit hele gebied door de vereniging Natuurmonumenten in beheer genomen. Natuurmonumenten is met de bewoners van Beijum in een interactief proces bezig met de invulling en het beheer van de groene rand. Men lijkt op een combinatie van scenario 1 en 2 uit te komen.

### Recreatiegebied

Naast het aanbod van specifieke voorzieningen t.b.v. belangengroepen biedt Kardinge ook vele openbare voorzieningen voor recreanten:

- Het padenstelsel,
- Diverse terreinen,
- Specifieke voorzieningen.

Op de kaart het huidige padenstelsel en de volgende bestaande terreinen:

- a- Het wijkpark,
- b- De Kardingepark,
- c- De heuvel,
- d- De randzone Beijum: 1. buurtgroen, 2. vliegveld en plukbos, 3. grasland.



Het gebied achter de sportvelden is natuur- en graasgebied en niet openbaar. Het wijkpark is een belangrijk gebied met een ecologische inrichting op vrij hoog niveau. Door de ligging en bereikbaarheid fungeert het vooral als een parkvoorziening voor Lewenborg en niet zozeer voor Beijum of het gehele stadsdeel.

De groene noortzijde is daarentegen geheel op Beijum gericht, behalve het vliegveld en plukbos die meer bij Kardinge horen. De Kardingepark trekt op warme dagen bezoekers uit heel noordoost Groningen. De recreatieheuvel levert een bijzonder uitzicht, dat echter slechts door weinig mensen wordt beleefd. De ontsluiting van de heuvel is slecht, maar de heuvel mist vooral een bijzondere attractie.

Het recreatief belang van het padenstelsel is wellicht de belangrijkste recreatieve kwaliteit van Kardinge. Echter wel direct gerelateerd aan de kwaliteit van de algemene parkbeleving van het totale gebied.

De volgende kaart toont de uitgangspunten voor nieuwe ontwikkelingen. Wijkpark en Kardingeplass zijn hier niet speciaal aangegeven, omdat ervan wordt uitgegaan dat zij volledig in tact blijven en hun verbeteringen niet stedenbouwkundig maar beheergericht zijn.



afb.: het recreatiegebied: uitgangspunten nieuwe ontwikkelingen

Alle eerder genoemde gewenste uitbreiding en aanpassing van het padenstelsel zijn opgenomen, inclusief de parkwaliteit rond de paden bij Pitch & Putt en de sportvelden. De voet van de heuvel is hieraan toegevoegd. Door zijn uitvulling tot op de omliggende routes en zijn slechte bereikbaarheid maakt de heuvel te weinig deel uit van het park. Door de voet van de heuvel zo in te richten dat een stukje verhoogd park ontstaat, waardoor de heuvel van alle kanten wordt aangesloten op het omliggende parkgebied en deel gaat uitmaken van de wandelstructuur. Voor de herinrichting van de randzone Beijum zal een plan moeten worden opgesteld met Natuurmonumenten en in overleg met de omwonenden, waarbij het behoud van het vliegveld en de belevingskwaliteit van de betreffende paden als randvoorwaarden moeten worden meegenomen.



afb.: recreatie: voorstel situering toekomstige voorzieningen

Voor de verschillende bijzondere recreatieve faciliteiten gelden uiteenlopende plussen en minnen. Hier dan ook geen kaarten van oud en nieuw, maar één met slechts een overzicht van de locaties, die hieronder worden beschreven.

- 1 Vier bestaande speelplekken in de rand van Beijum. Twee ervan zijn vernieuwd, voor de andere lijkt een coördinatie met de parkinrichting en met andere voorzieningen wenselijk.
- 2 De arena was een voorziening waarvan het functionele belang moeilijk in te schatten is. In het voorgaande is al bepleit omwille van Pitch & Putt de arena op te heffen. Het lijkt geen reële optie om elders een nieuwe arena te maken. In de randzone van Beijum is geen geschikte ruimte, terwijl een locatie verder weg niet functioneel is. Beheer en functionele behoefte lijken niet helder.
- 3 Voor de verhoging van de strandwaliteit is er de kiosk. Wegens vandalisme zijn er grote problemen geweest, maar de kiosk is kortgeleden weer opgeknapt en aangepast. Onduidelijk is in hoeverre de problemen structureel zijn.
- 4 Lang gold deze locatie als zeer geschikt voor een horecavestiging. Er bleken echter grote bezwaren: beperkte bereikbaarheid, geen directe parkeervervoorziening, en te weinig potentiële bezoekers. Begin 2011 is door Natuurmonumenten een pluikbos op deze plek en op een deel van het voormalige vliegveld aangelegd. Onderzocht wordt of een combinatie met een speeltuin hier extra mogelijkheden biedt.
- 5 De heuvel is een voorziening op zich, waar vervolgens twee zaken aan

### Groen en water

Er zijn verschillende partijen betrokken bij beheer en onderhoud van het groen en water in het gebied. Met betrekking tot het groene extensieve gebied zijn contacten geweest met de Vereniging Natuurmonumenten.

Ook met Waterschap Noorderzijlvest is gesproken. Het blijkt dat het Waterschap een compleet plan heeft voor het water in dit gebied, overeenkomend met de uitgangspunten in deze visie. Het helofytenfilter zal kleiner worden door de uitbreiding van de parkeerplaatsen. Een van de vier stroken met riet zal daarvoor moeten verdwijnen. Begin 2011 is de werking van het filter nog verbeterd, opdat het water van de Kardingeplas in de zomer schoner blijft. De gedachte is dat het filter voor de rest behouden kan worden als de werking op enkele punten nog extra wordt verbeterd. Hierover moet nog extra overleg met het Waterschap plaatsvinden.



afb.: helofytenfilter

zijn toegevoegd: uitkijkpost en crossbaan. Deze additionele voorzieningen brengen niet die meerwaarde die hier nodig is. Eerdere plannen om iets met de heuvel te doen zijn niet van de grond gekomen, wellicht dat de algemene faciliteit van Kardinge nieuwe kansen geeft. Meest reëel lijkt om de heuvel meer als park in te richten en meer toegankelijk te maken.

6 Hoewel gelegen in de bebouwingszone kan hier door de ondergrondse infrastructuur niet gebouwd worden. De huidige grasbestemming doet de plek echter ook geen recht. Te denken aan een buitensportvoorziening zoals basketbal, beachvolleybal, etc.

7 Het is de wens om op het grote plein te voorzien in de behoefte aan een kleine horecavoorziening, bijvoorbeeld een kiosk. Op deze centrale plek in de reeks van de bestaande sportbedrijven en tussen de grote voorzieningen als het Kardingecomplex en de nieuwe tramhalte, zou dit veel toevoegen aan de kwaliteit van het plein en de uitstraling ervan kunnen versterken, zodat het totale gebied aantrekkelijker wordt voor bezoekers. Ook zou dit mede het gebruik van het plein kunnen vormgeven.

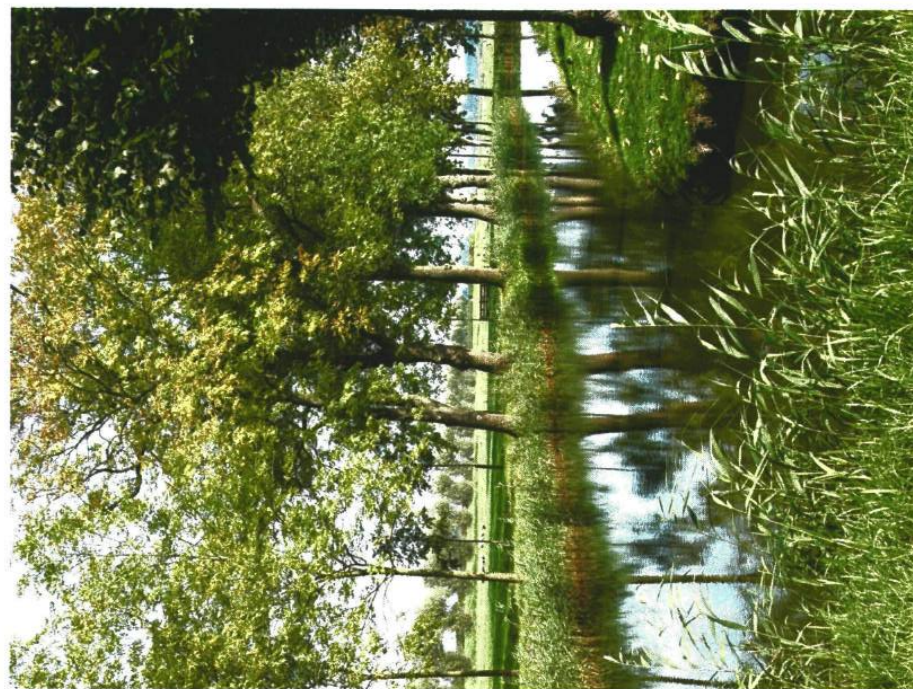
8 Al geruime tijd is er de vraag naar een skatebaan in Kardinge. Wetende dat skaters niet de parkseren maar de stedelijkheid zoeken wordt voorgesteld een skatebaan te maken naast het Transferium.

9 Voor een grotere speelvoorziening zou naast locatie 6 ook deze vrij centrale plek kunnen worden bezien. Te denken is aan een groot en hoog klimmet zoals in het Noorderplantsoen (of groter). Te bezien in combinatie met 6 en 1.



afb.: locatie 4: natuur- speeltuin?

VISIE KARDINGE KERNGEBIED



afb.: natuur

### Ecologie

In de Groenstructuurvisie is het versterken van de natuur rond de stad een belangrijk aandachtspunt. Door middel van een blauw-groen netwerk wordt de natuur in de stad met het omringende landschap verbonden. Voor het extensieve deel van Kardinge is deze beleidslijn al in 2002 uitgewerkt in het ontwikkelingsplan en een bijbehorend beheerplan.

De natuurgebieden in het extensieve recreatiegebied worden door middel van ecologische zones verbonden met de grote groenstructuren in de stad. Eén van deze zones loopt langs de noordzijde van het plangebied, op de grens met Beijum. Natuurmonumenten, de beheerder van deze zone, zal de inrichting op basis van het beheerplan in de komende jaren verder uitwerken. De ontwikkeling zal vooral via een juist beheer gerealiseerd dienen te worden.

Door middel van gradiëntrijke mantels en zomen functioneert het groen als een doorlopende verbinding van het recreatiegebied naar de stad (Hunzezone).

Op detailniveau zijn mantelvegetaties (randbepanting van bossen) en zoomvegetaties (opgaande kruiden tussen grasland en mantel) ook zeer belangrijk als biotoop en verblijfplaats voor planten en dieren. Met de inrichting van de noordelijke rand van het intensieve recreatiegebied dient hier rekening mee te worden gehouden door voldoende ruimte te reserveren.

In de extensieve zone worden voor weidevogels belangrijke open relaties behouden in de vorm van bloemrijke graslanden. Het gaat hier om de relatie tussen de graslanden in het centrum van het recreatiegebied met de agrarische gronden ten oosten van het plangebied in de gemeente Ten Boer.

### Beheer

Voor het extensieve deel van het gebied Kardinge ligt het beheer bij de vereniging Natuurmonumenten. Voor het intensieve deel is het zaak een plan te maken dat goed te beheren is. Daarmee wordt rekening gehouden met het beheer nu, maar ook in de toekomst. Dat kan door in een vroeg stadium rekening te houden met beheer, wanneer de visie in het vervolgtraject tot een definitief plan wordt gemaakt en daarna bij het maken van het inrichtingsplan. Het gaat dan bijvoorbeeld om materiaalkeuze en de juiste manier van funderen.

Verder is in uit de analyses en overleg met betrokkenen gebleken dat er behoefte is aan een vaste beheerder die specifiek het beheer van Kardinge op zich neemt. Tot een aantal jaren geleden was er een dergelijk beheerder in Kardinge. Met name de persoonlijke betrokkenheid bij het gebied wordt zeer gewaardeerd. Advies is om de coördinatie van beheer weer op deze manier te organiseren.

# Raadsvoorstel - Visie Kardingse Kemgebied

## Aanbod en ruimte

In de sportvisie spreken we de verwachting uit dat de interesse in sport flink zal groeien, waardoor ook de druk op de verschillende gemeentelijke sportaccommodaties sterk zal toenemen.

Sportknooppunt Kardingse Kemgebied kenmerkt zich door een gemeentelijk aanbod in de vorm van Sportcentrum Kardingse Kem (sportvelden), een gedifferentieerd particulier aanbod en een grote openbare ruimte om in te sporten en recreëren. De groei van de sportdeelname zal zijn weerslag hebben op het recreatiegebied. Het is zeer de vraag of die toename binnen het sportpark kan worden opgevangen. De mogelijkheid van uitbreiding van het sportpark op de lange termijn moet worden onderzocht. Voor het sportcentrum geldt dat vooral de toegang naar het sportcentrum moet worden verbeterd.

We verwachten door de toename van sportdeelname de belangstelling van particuliere (sport)ondernemers, om zich in Kardingse Kem te vestigen, groter wordt. Om enerzijds nieuwe initiatiefnemers de ruimte te geven en anderzijds het aanbod van sportieve activiteiten in Kardingse Kem te versterken willen we binnen het park meer ruimte creëren voor nieuwe sport- en recreatieondernemers. Zonder dat dit overigens ten koste gaat van de openbare sport- en recreatieruimte.

De groei van sportdeelname zit vooral bij ongeorganiseerde en/of individuele sporten (wandelen, hardlopen, fietsen). De druk op de openbare ruimte zal verder toenemen. Daarom willen we deze openbare ruimte verder versterken voor sportief en recreatief gebruik tot een zogenaamde 'bewegingsrijke ruimte'. Daarbij moet veel aandacht zijn voor groene elementen.

De bewegingsrijke ruimte moet mensen uitdagen om in de openbare ruimte te gaan sporten (nadruk prestatie en spelvorm) of bewegen (nadruk op ontspanning).

Dat kan eenvoudig door wandel en hardlooptroutes te maken en bij de inrichting te accentueren. Het 4 mijl parcours dat al is gerealiseerd is daar een goed voorbeeld van. Het kan ook door ruimte te maken voor pleintjes waar via belijningen en diverse ondergronden (asfalt, kunstgras, zand) verschillende spelvormen (voetbal, basketbal, beachsoccer) kunnen worden gespeeld. Met belijningen kan ook een atletiekbaan worden gemaakt. De inrichting van ruimte kan ook verder gaan, door de inrichting van een volwaardig (klein) kunstgrasvoetbalveld/voetbalcoolpannaveld, basketbalveld, honkbalveld of een skatepark. De mogelijkheden van sport- en spelvormen met het water van de zwempool willen we optimaal benutten.

Ambitie vanuit de sportvisie voor de korte termijn is om het sportpark Kardingse Kem een openbaarder karakter te geven. Daarnaast willen we initiatieven vanuit de bevolking voor openbare sportvoorzieningen waar mogelijk ondersteunen. De ontwikkeling van het bikepark op de recreatieheuvel is daar een goed voorbeeld van.

## Ondernemen

Al in het ontwikkelingsplan voor het recreatiegebied Kardingse Kem van mei 2002 is aangegeven dat de intensieve gebruikzone een stedelijke sfeer zou moeten krijgen, met gebouwen, wegen en parkeerplaatsen. Daarbij worden de ondernemersactiviteiten gebundeld langs de as in het centrum van de zone, zoals hiervoor beschreven.

Dat het aantal particulier sportaanbieders groeit, is nu al te merken in Kardingse Kem. In de afgelopen periode is intensief gesproken met zowel nieuwe, als bestaande ondernemers. Een aantal bestaande ondernemers heeft inmiddels uitbreidingen gerealiseerd. Daarnaast is gesproken met ondernemers die nieuwe initiatieven in het gebied willen ontwikkelen.

De kracht van de particuliere sport- en recreatieondernemers is dat ze heel goed in staat zijn om met 'de tijd' mee te gaan en in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Daarvoor moeten we ze met deze visie zo snel mogelijk de ruimte voor geven.

Voor het sportcentrum Kardingse Kem loopt inmiddels het project Kardingse Kem fase 2.

In dit project wil de gemeente de entree van het sportcentrum verbeteren en wordt samen met het Alfa College gestudeerd op de realisatie van een sporthal. Verder is het project bedoeld om duurzaamheidsmaatregelen te realiseren (zonnepanelen e.d.).

## Diversiteit

Het recreatiegebied moet het sport- en leisure centrum van Groningen worden waar alle sport en recreatie gerelateerde ondernemersactiviteiten worden geconcentreerd. Op deze manier kunnen zowel bestaande als nieuwe ondernemers elkaar versterken.

Daarmee moet worden ingespeeld op een publiek dat een kwalitatief goed aanbod verwacht, waarbij de activiteit en de beleving er omheen belangrijk is. Ook verwacht het publiek bepaalde afwisseling in het aanbod, dat vraagt een diversiteit van bijzondere sport en recreatiemogelijkheden. Een ander factor is dat door het drukke bestaan een deel van de mensen beperkt tijd heeft. Die tijd dient efficiënt te worden ingevuld.

Dit alles betekent dat er in Kardingse Kem een aanbod van sport en recreatiemogelijkheden moet zijn dat zeer divers is. Bij voorkeur aanbod dat uniek is voor stad en regio, zoals nu al bijvoorbeeld het schaatsen, klimmen, karten en skien. Tevens betekent het dat naast het sporten er een aanpalend aanbod van bijvoorbeeld detailhandel, horeca of kinderopvang moet zijn. Daarnaast moet de kwaliteit van de accommodaties, maar ook de bereikbaarheid van het gebied goed zijn.

sporthallen met een breed scala aan mogelijkheden over de stad te spreiden, zien we een dergelijke sporthal liever elders in de stad.

Een wellnesscentrum: Wellness is naast gericht op een gezond lichaam, gericht op het welbevinden van de mens en past daarmee in het leisure-karakter van het gebied. Ook maken we hiermee ruimte voor de invulling van een bepaalde trend op dit gebied.

Een wellnesscentrum is daarom passend in het recreatiegebied.

Een manege of visvijver: De functie van een manege of een visvijver is weliswaar sportief recreatief, maar ze trekken geen grote groepen mensen ineen.

Dergelijke functies passen beter in het extensieve deel van het recreatiegebied. Daarnaast hebben een aantal bestaande ondernemers aangegeven te willen uitbreiden, waaronder Pitch & Putt. Deze ondernemers moeten prioriteit krijgen.

Functie detailhandel:

Sportwinkel: Als het alleen om de verkoop van artikelen gaat die direct gerelateerd zijn aan het sportaanbod van een faciliteit is een beperkte exploitatie mogelijk. Die mag dan niet meer dan 10% van het Totaal Vloer Oppervlak.

Een zelfstandige mogelijkheid voor een grote detailhandelsvestiging op sportief gebied kan alleen gerechtvaardigd worden met een minimale afmeting van 1500 m<sup>2</sup>. Op andere plaatsen in de stad hebben we geen plaats voor een dergelijke vestiging. De vestiging van een dergelijke onderneming in het Kardingingebied komt tevens de aantrekkelijkheid van het gebied ten goede zonder dat het afdoet aan het sportief recreatief karakter en de bestaande detailhandelsstructuur. Het moet hierbij wel om een try-and-buy-concept gaan: het uitproberen van golfclubs, gymshoenen, ski's, honkbalknuppels tennisrackets, etc. Andere vormen van detailhandel zijn ongewenst.

Functie kinderopvang:

BSO: Kinderopvang additioneel bij een sportief recreatieve hoofdfunctie is passend. Kinderopvang als hoofdfunctie is alleen passend als de opvang hoofdzakelijk bestaat uit sporten en bewegen.

Functie horeca en overnachting:

In het intensief deel van het plangebied is in principe ondergeschikte horeca mogelijk binnen een sportieve inrichting met een maximum van 15% van het Totaal Vloer Oppervlak. Bij het centrale plein en/of de waterwand is bij uitzondering wel zelfstandige horeca mogelijk, ook om het verblijfsklimaat van het centrum van het intensieve deel te verbeteren.

In het extensief deel kan een zelfstandige horecafunctie gevestigd worden die bijdraagt aan het verblijfsklimaat van het totale gebied.

Een hotel past alleen in het gebied indien het overnachten direct verband houdt met de sportief recreatieve functies in het hotel en het recreatiegebied Kardinging.

Het gedifferentieerde aanbod moet inspelen op wensen van een brede groep mensen: jongeren, gezinnen, alleenstaanden of tweeverdieners en ouderen. De gemeente moet sturen op diversiteit in het gebied. Activiteiten van precies dezelfde soort moeten, bij voorkeur, worden voorkomen. Daarentegen kunnen het sportcentrum Kardinging en bijvoorbeeld een Fitness & Health centrum prima naast elkaar bestaan.

Identiteit en functies

De identiteit van het Kardingingebied laat zich het best omschrijven als een active-leisure beleving. Dit betekent dat we voor de stad en de omliggende regio een breed scala willen bieden aan activiteiten op sportief en recreatief gebied. Dit kan variëren van de beleving van topsport tot het simpel genieten van de omgeving van de Kardingingplas. Vanuit het streven naar- en versterken van dat beeld moeten we naar de al dan niet passendheid van bepaalde functies binnen het plangebied gaan kijken.

Kardinging valt als gebied uiteen in twee delen. Een intensief deel, het gebied ten zuiden van het Koerspad en een extensief deel ten noorden daarvan. Het extensieve deel is bedoeld voor attracties en functies die door hun aard meer oppervlakte nodig hebben, denk aan fietsen en wandelen, de manege en kamboorderij. De scouting (padvindders) zouden hier ook een (betere) plek kunnen vinden. Verder is zelfstandige horeca passend bij bepaalde functies, als het om de meerwaarde gaat van het gebied als verblijfsgebied waar het goed ontspannen na inspanning is.

Het intensieve deel van het recreatiegebied is bedoeld voor attracties die op een relatief beperkt vloeroppervlak veel publiek trekken en een hoge doorstroming van publiek kennen. Voor de uit te geven gronden geldt dat de primaire functie moet gaan om sporten en bewegen. Als onderdeel van dergelijke inrichtingen kan horeca en direct gerelateerde detailhandel, try-and-buy, ondergeschikt deel uitmaken van de exploitatie. Denk hierbij aan een begrenzing in oppervlakte. Horeca bijvoorbeeld tot 15% van het totaaloppervlak. Detailhandel maximaal 10% van het Totaal Vloer Oppervlak. Hieronder worden de mogelijkheden van specifieke functies langsgelopen.

Functie sport en recreatie:

Een sporthal waarin meerdere sporten zijn te beoefenen past in het gebied. In het gebied is al een sporthal gevestigd. Een extra sporthal kan, waarbij de voorkeur uitgaat naar een sporthal die extra aanpassingen heeft voor één specifieke sport, zoals in de huidige plannen van het Alfa College. Een tweede extra sporthal met een breed aanbod is niet gewenst. Gezien het beleid dat er op gericht is

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

Een sporthotel dat een groot aantal sportieve recreatieve functies aanbiedt en ten dienste staat van bezoekers aan de andere sportief recreatieve aanbieders in het recreatiegebied is wenselijk.

### **Functie wonen:**

Woningen in het gebied zijn alleen passend als dienstwoning ondergebracht in een gebouw met een sportief recreatieve hoofdfunctie. Een woning in een sportief recreatief bedrijfspand is zelfs gewenst om de sociale veiligheid in het gebied te vergroten. Voor de rand van Beijum dient het toevoegen van woningen nog nader te worden onderzocht.

### **Functie onderwijs:**

Een school is niet passend in het recreatiegebied, tenzij het gaat om een school waar primair sportonderwijs wordt aangeboden (zoals het huidige Alfa College) en de sportaccommodaties 's middags en/of 's avonds publiek toegankelijk zijn.

### **Imago**

De kwaliteiten van het recreatiegebied Kardinge moeten goed kenbaar worden gemaakt bij het publiek. Kwaliteiten als een divers, uniek en samenhangend sportief- en recreatief aanbod kan niet anders betekenen dan een positief imago van Kardinge. Een goed en positief imago trekt meer bezoekers naar het gebied. Ondernemers dienen gestimuleerd te worden om meer samen te gaan werken, door wellicht het oprichten van een aparte ondernemersvereniging of het aanstellen van een parkmanager. Op deze manier kunnen zij beter en gestructureerder gezamenlijk naar buiten treden, arrangementen aanbieden etc.

Nu richten bestaande ondernemers zich alleen op hun eigen activiteiten, waardoor ze een deel van de markt missen. Het imago van Kardinge kan verbeterd worden. De associatie die mensen nu met het gebied hebben is nog te vaak: moeilijk te vinden fietsroutes, onveilig verkeer en leeg, men voelt zich 'verloren' in het gebied. Dit is een serieuze belemmering om het gebied te bezoeken. De nieuwe visie moet er toe leiden dat deze 'gevoelens' geen kans meer krijgen en het recreatiegebied Kardinge een positief en goed gevoel opwekt.



## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



afb.: muziekfestival

43

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

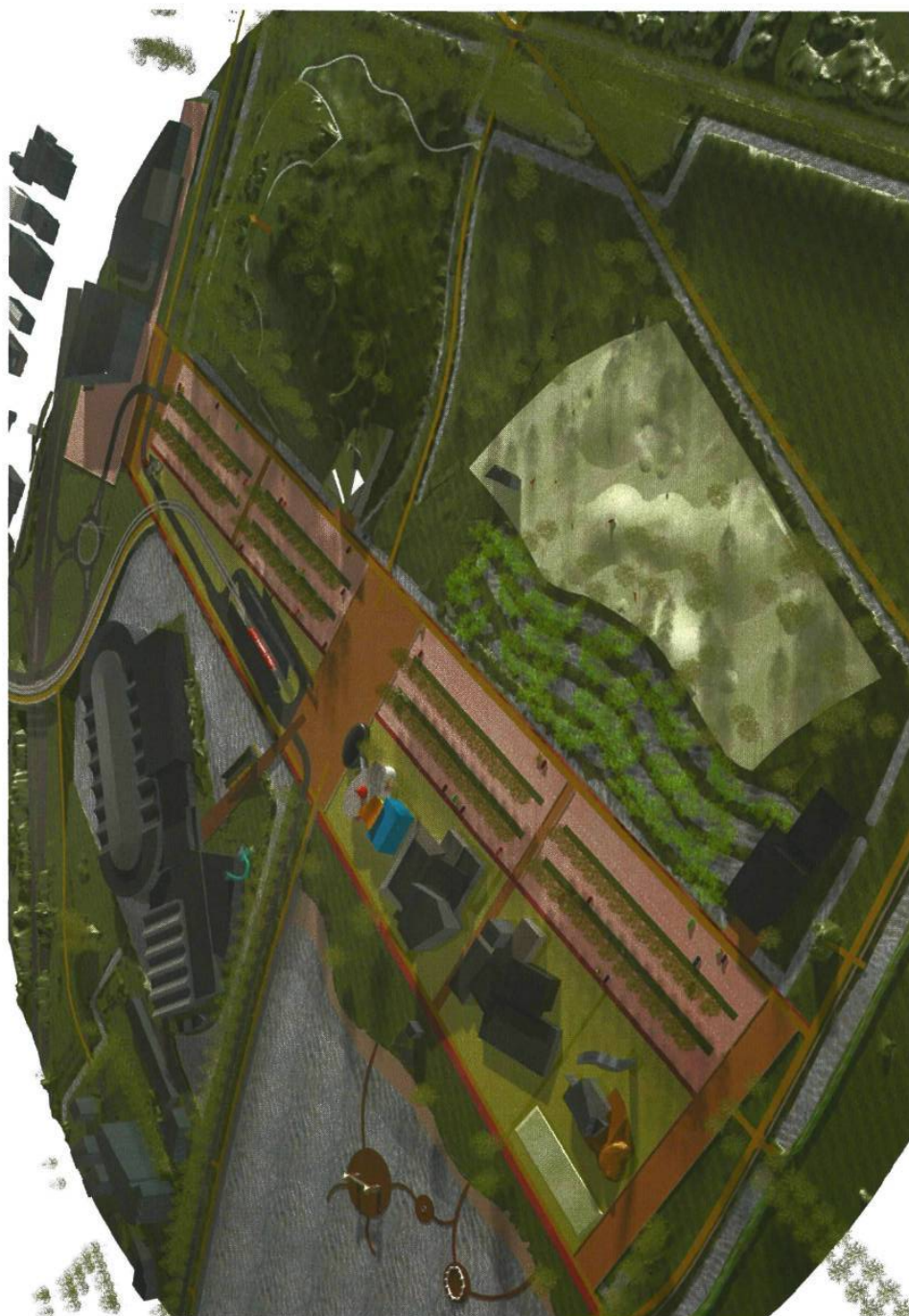
## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



afb.: luchtfoto huidige situatie

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



45

afb.: conceptmodel kernzone

VISIE KARDINGE KEMGEBIED

## 5 Uitwerkingen

In dit hoofdstuk wordt van een aantal zaken een uitwerking gemaakt, om een idee van de toekomstige invulling te geven. Deze onderwerpen dienen in het vervolg op deze visie verder te worden uitgewerkt. De kernzone moet worden uitwerkt in een definitief plan en een inrichtingsplan. De rand van Beijum dient een vervolg te krijgen in een afzonderlijk project dat zich over deze invulling gaat buigen, in overleg met de wijkbewoners. Tot slot moet de invulling van de openbare ruimte ook in de verdere planvorming worden uitgewerkt.

### Model kernzone

In de visie staat de uitwerking van de kernzone centraal. Het gaat er niet om een kant-en-klaar plan te maken. Veel meer zullen de algemene en principiële keuzes uit de verkenning worden aangegeven. Wel worden hier globale tekeningen aangegeven bij de voorstellen, om de inzichtelijkheid te vergroten. Deze inzichtelijkheid is nodig om over de visie voor het kerngebied de discussie aan te kunnen gaan. Het moet wel duidelijk zijn dat het hier een mogelijke uitwerking betreft. Hier zijn nog variaties mogelijk, ook om de inrichting in praktische zin zo uitvoerbaar mogelijk te maken.



afb.: impressie vanaf Alfa-gebouw

46

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

In een aantal concept-modellen is gewerkt naar een model voor de kernzone. Zie de bijgevoegde tekening. In dit model is direct afleesbaar dat de zone is opgezet als een compact lineair gebied, opgebouwd uit meerdere lagen en liggend tussen de entree vanaf de ringweg en de sportvelden.

Aan de beide lange zijden liggen gebieden die voornamelijk open zijn in 'groen' (de recreatieheuvel en het helofytenfilter) en 'blauw' (sportcomplex Kardinge ingepast in water en de recreatieplas).

Lineair is de zone als volgt opgebouwd:

De beide randen van het gebied worden gevormd door zogenaamde boulevards, fiets-wandel-zit-stroken met een representatieve uitstraling. Deze moeten kwalitatief goed worden ingericht als echte boulevards die deze naam waardig zijn.



afb.: impressie centraal plein vanaf in-uitgang sportcentrum

Het tussen de boulevards gelegen gebied is in tweeën gedeeld. Het zuidelijk deel is een reeks gebouwen met een verschillende recreatieve functie. Het noordelijk deel bestaat uit parkeervelden opgedeeld door groenstroken.

Dwars door beide delen heen, van boulevard tot boulevard, is voorzien in meerdere pleinen, die ook dienen als voetgangersverbindingen. Centraal ligt een groot plein waarop het zwem-schaatscomplex direct is aangesloten.

Dit lijkt een futuristisch beeld, maar is feitelijk zeer concreet en stap voor stap opgebouwd uit de bestaande situatie.

De rij bestaande gebouwen apekooi-sihal-kilimcentrum wordt aangevuld door de vrije kavel in te vullen. Daarnaast kan deze strook gebouwen worden geïntensiverd, door hier een verdichting van de bebouwing toe te staan. Deze rij eindigt vervolgens bij het bij het centrale plein in de tramhalte, die een overkapping gaat krijgen. Samen met de gebouwen vormt het zo een doorlopende reeks die als een soort ruggengraat de hele zone bij elkaar houdt.

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

De bestaande parkeervoorzieningen blijven (behalve het hiervoor genoemde deel) bestaan en worden aangevuld met een extra strook aan de noordzijde (dus in feite op een rand van de heuvel en van Pitch & Putt). Het oude parkeerterrein wordt verbeterd: de ruim 100 bomen in parkeervakken worden verplant of gekapt en (op)nieuw geplant in de groenstroken tussen de parkeervakken. Met al deze aanpassingen kan worden gezorgd dat het aantal parkeerplaatsen conform de parkeernormen op peil blijft, terwijl tevens de bruikbaarheid en de veiligheid belangrijk worden verbeterd.

Het toekomstige aantal parkeerplaatsen is voldoende om de gewenste groei in het P+R-gebruik op te vangen. Het inschatten van de parkeerbehoefte van nieuwe functies is lastig. De verwachting is dat ook bij de uitbreiding van het aantal functies in het gebied het aantal parkeerplaatsen nog steeds voldoende is. Functies met een sterk (auto)verkeersaantrekkende werking zouden een probleem kunnen vormen.

Het bestaande fiets-voetpad aan de zuidzijde langs sportcomplex en recreatieplas wordt opgewaarderd tot een boulevard, bijvoorbeeld door verbreding, betere kwaliteit verhardingsmateriaal (in plaats van betontegels), bijzondere verlichting, etc.



afb.: impressie vanaf steiger

Vervolgens wordt ook aan de noordzijde van de kernzone, langs de nieuwe parkeervelden, een nieuwe boulevard aangelegd. Hiermee worden recreatieheuvel en Pitch & Putt als groene invulling zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Het parkeergebied is niet slechts een achterkant.

Een specifieke keus vormt de richting van deze nieuwe boulevard. Door aan te sluiten op het gebouw van het Alfacollege wordt deze samen met de karbaan letterlijk bij de kernzone getrokken. De lijn loopt door naar het kruispunt Koerspad-Meedenpad en draagt bij aan een betere bereikbaarheid in het gebied.

Nieuw is verder een fiets-voetpad in de overgang van de reeks gebouwen en de parkeervelden. Hierover gaat men vanaf het parkeren naar de verschillende voorziening. De route leidt direct naar de voetbalvelden, zodat ook de bezoekers van de velden deze op veilige wijze kunnen bereiken en niet meer over de parkeerplaatsen hoeven te lopen.

Aan de noordkant is een tweetal bouwkaavels toegevoegd aan de eerder genoemde reeks aan de andere kant. De invulling zal een zorgvuldige inpassing vergen, om de totale balans in het gebied niet te verstoren.

In het gebied worden door middel van pleinen dwarsverbanden tussen de boulevards aangebracht. Langs de Garsthuizermaar, precies in het centrum van de kernzone wordt de aanleg van een groot plein voorgesteld om het gebied een hart te geven. Hier zijn de fietsenstallingen, een kiosk, de vernieuwde entree van het sportcomplex Kardinge en de verlegde toegang van de Apetkooi. Bedoeling is de mensenstroom midden door het gebied te leiden, zodat het hier veel levendiger wordt.

Het grote plein verbindt de beide boulevards en het centrale fietspad met elkaar. Dat geldt ook voor nieuwe routes halvenwege Huizinger- en Garsthuizermaar, Garsthuizermaar-Koerspad en de kop van de zone langs het Koerspad, die allemaal in het plan zijn opgenomen. Naast de bereikbaarheid leveren zij nog een belangrijke bijdrage: zij moeten fungeren als verkeersdrempels in het parkeerterrein en verbeteren zo de verkeersveiligheid. Het parkeerterrein zelf wordt er door in verschillende compartimenten ingedeeld.

In het kader van de aanpassing van de ringweg en de aanleg van de tramhalte verdwijnt het huidige Transferium. De nieuwe inrichting komt direct voort uit het in deze visie beschreven concept. Dit houdt in dat de kernzone tussen beide boulevards consequent wordt doorgezet tot op het Alfacollege en de karbaan. Middels een pleinachtige toegang moet het verkeer van de ringweg worden aangesloten op de parkeerplaats. Het water rond het sportcomplex Kardinge wordt doorgezet tot op de boulevard en op de ontsluitingsweg. Het parkeerterrein bij het Alfacollege wordt ruimtelijk gezien als onderdeel van de bebouwingstrook langs de Huizingermaar.

## Vervolg

Voor de concretisering van het model is een aantal uitwerkingen of onderzoeken noodzakelijk.

### Uitwerking van model naar plan

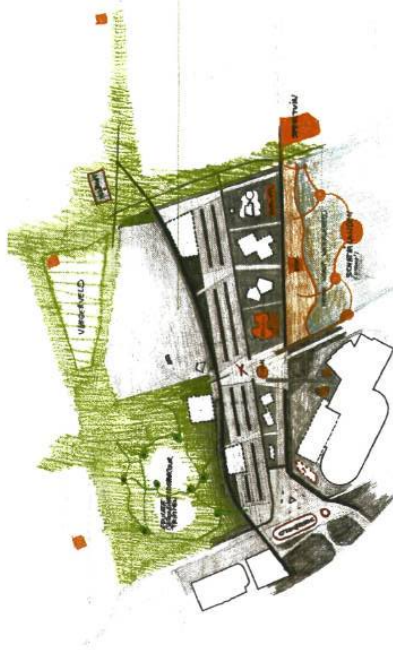
Het hiervoor beschreven model moet in het vervolg op deze visie worden uitgewerkt naar een definitief plan. Het huidige model ligt nog niet geheel vast. Hiervoor is ook kennis nodig die uit de hieronder genoemde vervolgonderzoeken naar voren komt. Het gaat dan om een plan dat als basis kan dienen voor een concreet inrichtingsplan. Dit inrichtingsplan kan ook weer goed in overleg met bewoners, verenigingen en ondernemers worden gemaakt.

### Uitwerking sport en spel in openbare ruimte

Naast een inrichtingsplan op niveau van kavels, wegen en parkeerplekken moet ook op detailniveau worden nagedacht over de inrichting van de openbare ruimte. Dit gaat dan om een specifieke invulling van Kardinge als sportpark. Te denken valt aan het volgende, zie bijgevoegde kaart, een resultaat van een brainstormsessie, dat verder moet worden uitgewerkt door deskundigen op dit gebied.

Voor de kleinere kinderen (zie oranje) is het idee deze voor sport en spel te interesseren door het aanleggen van een aantal functies in de buitenuimte. Dit naast de al aanwezige functies in het gebied als Apekooi, trapveldjes in de rand van Beijum en het vliegveld. De aanwezigheid van het recreatiemeer zou veel meer moeten worden betrokken op de ligging in de stad en het uitlokken van spelen door kinderen, van parkstrand naar stadsstrand. Wij denken dan aan het creëren van een 'waterwereld met schatellanden', verbonden door loopplanken of een dergelijke invulling. Daarnaast zou op de landtong (ooit gereserveerd voor een horecafunctie maar daarvoor te ver van de parkeerplaats) een grote speeltuin kunnen worden gemaakt. Gerefereerd wordt aan de speeltuin in het Stadspark, een echte trekker voor families met kinderen.

Voor de grotere kinderen kan ergens op het voorplein een skatebaan worden aangelegd. Voor deze functie is een stedelijke, goed zichtbare plaats nodig. De plek van de huidige fietsstalling bij het Sportcomplex zou hiernoo een rol kunnen krijgen. Verder zou een groot klimmet elders in het gebied, hier ingetekend naast de voetbalvelden, ook een idee kunnen zijn. Hierbij wordt gerefereerd aan het klimmet in het Noorderplantsoen.



afb. schets

Ten slotte zou de recreatieheuvel een uitgebreidere invulling moeten krijgen. De huidige invulling van fietsparcours is op zich goed. De zogenaamde 'downhill baan' is uniek in Nederland: het is de hoogste en de langste baan, er worden Nederlandse kampioenschappen gehouden en de wereldtop crast er. De vraag is of de huidige invulling kan worden gecombineerd met een andere functie.

Hier wordt gedacht aan een invulling als educatie en gezondheidsparcours, bijvoorbeeld digitale mogelijkheden om te trimmen met weergave calorieverbruik via computerelementen op de heuvel, etc. Dit alles is slechts een idee en dient verder te worden uitgedacht en ingevuld.

**Uitwerking rand van Beijum**

In het hoofdstuk waarin de visie voor het gebied wordt besproken komt ook de rand van Kardinge met Beijum aan de orde. De invulling hier moet nog nader worden bepaald. Op zich is dit niet direct voor de invulling van het intensieve deel noodzakelijk om dit per direct uit te werken. Natuurmonumenten, die het gebied in erfpacht heeft en beheert, is op dit moment al wel bezig met een uitwerking.



*afb.: gebied achter voetbalvelden*



*afb.: paardenveld achter voetbalvelden*

## 6 Inschatting juridische consequenties

In dit hoofdstuk wordt het geldende bestemmingsplan beschreven en wordt aangegeven hoe het idee van de visie binnen de kaders van dit plan past.

### Bestemmingsplan Stadsgeestpark Noorddijk

Voor het plangebied geldt het bestemmingsplan Stadsgeestpark Noorddijk van 1990. Dit plan is een zogenaamd globaal eindplan. Dat betekent dat de bestemmingen globaal zijn aangegeven, dat veel wordt overgelaten aan uitwerking en dat er sprake is van direct bouwrecht. De positionering van gebouwen en verkeersinfrastructuur bijvoorbeeld zijn niet voorgeschreven. Volstaan is met een kwalitatieve beschrijving in de beschrijving in hoofdlijnen van de gewenste inrichting en het aangeven van bebouwingspercentages en bouwhoogtes.

Een globaal eindplan draagt risico's in zich. Met name als de gemeente geen grondeigenaar is kan soms niet voorkomen worden dat voor ontwikkelingen die eigenlijk ongewenst zijn, bouwvergunningen moeten worden verleend. In het geval van Kardinge is de gemeente (samen met het waterschap Noorderzijlvest) grondeigenaar en is dit risico beperkt. De enige grond die is verkocht is die onder twee gebouwderecreatievoorzieningen (Klimhal Bjoeks en indoor skibaan). PITCH & Putt en de Apekkooi hebben grond in erfpacht.

Voor het intensieve deel van het stadsgeestpark, het gebied tussen de oostelijke ringweg en het Dwarsdijkje, geldt de bestemming 'Stedelijke voorzieningen'. Het zuidelijke gedeelte van deze bestemming is bovendien voorzien van de aanduiding 'Dienstverlening'. Hier zijn de kantoren van NOVO, het Waterschap Noorderzijlvest, een politiebureau, een gemeentelijke wijkpost en enkele particuliere kantoorpanden gebouwd. Ook de onderwijstentoonstelling is hier toegestaan. Binnen de bestemming 'Stedelijke voorzieningen' zijn de volgende functies toegestaan:

- Recreatie.
- Cultuur.
- Horeca.
- Doeleinden van openbaar nut.
- Additionele voorzieningen.

Recreatie is hier - behalve ter plaatse van de aanduiding 'Dienstverlening' - de hoofdfunctie en de andere functies zijn hieraan ondergeschikt. Het zwaartepunt van de recreatievoorzieningen dient, wat betreft schaal en dichtheid van de bebouwing, zo dicht mogelijk tegen de oostelijke ringweg te worden gerealiseerd als hoogwaardig stedelijk centrumgebied. Hier zal de concentratie van gebouwde

voorzieningen moeten plaatsvinden, benadrukt door hoogteaccenten en / of vormgeving. Vanaf dit hoofdcentrum dient een afname in intensiteit van de recreatie- en horecavoorzieningen naar de randen toe plaats te vinden.

Het toelaten van de functies (gebruik en voorzieningen) evenals de situering daarvan moeten worden getoetst aan het karakter van de beoogde recreatiefunctie en aan de mate waarin deze zich verdragen met de nabijgelegen woontypes in Beijum en Lewenborg. Daarom is wat dit laatste betreft een bufferzone benoemd langs deze wijken als afscherming van de stedelijke intensieve recreatie.

Op de plankaart is de bestemming 'Stedelijke voorzieningen' verdeeld in twee bouwvlakken. Het zuidwestelijke kent een bebouwingspercentage van 30 en een maximale hoogte van 25 meter, het overige (tot aan het Dwarsdijkje) een bebouwingspercentage van 10 en een maximale hoogte van 12 meter. De bebouwingspercentages hebben, in afwijking van de gebruikelijke relatie met een bouwperceel, betrekking op de totale bouwvlakken. Dat betekent dat gebouwd kan worden totdat binnen de beide bouwvlakken deze percentages bereikt zijn. Dat is nu nog niet het geval: de bestaande bebouwing bestaat ruim minder dan het aangegeven maximum.

De gebruiksvoorschriften verbieden het gebruik voor autocross-, motorcross-, modelauto-, modelvliegtuig-, zweefvliegtuig- en kleiduivenschietsporten en daarmee vergelijkbare activiteiten, alsook gebruik voor een kampeerplaats of recreatief nachtverblijf.

Tenslotte kunnen nadere eisen gesteld worden ten aanzien van de situering en afmetingen van bouwwerken en de functionele opbouw van een 'zone' (i.c. het westelijk deel van het plangebied).

### Conclusie

Het geldende bestemmingsplan biedt nog steeds voldoende mogelijkheden voor de ontwikkelingen die in deze visie worden gewenst. Ook een hotelontwikkeling is mogelijk zolang deze maar ten dienste staat van de recreatiefunctie.

De Wet Ruimtelijke Ordening bepaalt dat de gemeente in 2013 alle bestemmingsplannen actueel moet hebben. Voor het hier geldende bestemmingsplan geldt dat dus ook, want het is ouder dan 10 jaar. Nalaten hiervan heeft financiële consequenties, namelijk het niet kunnen heffen van bouwleges. In de planfase, die volgt op de fase van de visieontwikkeling, zal daarom een nieuw bestemmingsplan voor het plangebied worden gemaakt. Overigens is inmiddels voor de reconstructie van de aansluiting van Kardinge op de Oostelijke Ringweg een nieuw bestemmingsplan gemaakt. En ook voor het tracé van de tramlijn, tot en met de halte, komt een afzonderlijk bestemmingsplan.



## 7 Overzichtstekeningen en impressies

Op de hierna volgende pagina's een aantal tekeningen en impressies van de toekomstige situatie van de visie. Allereerst in vogelvlucht het terrein van boven het centrale plein gezien. Vervolgens impressies op verschillende punten in het gebied. Op een kaart worden een 9-tal punten weergegeven, waarvan de huidige situatie legenvoer de toekomstige situatie wordt gezet. Geëindigd wordt met een overzichtstekening van het versterken van natuur en recreatie, een impressie vanaf de Oostkant van het gebied en als laatste een foto op afstand vanaf het Dwarsdijkje bij Waterland.

## Raadsvoorstel - Visie Karding Kemgebied



afb.: Impressie: zicht op centraal plein en toegang sportcentrum

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

52

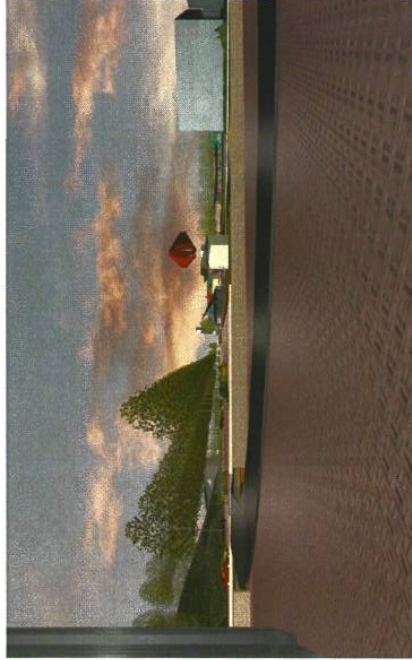


# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

afb.: positie 2 huidige situatie



afb.: positie 2 impressie toekomstige situatie



afb.: positie 1 huidige situatie



afb.: positie 1 impressie toekomstige situatie



VISIE KARDINGE KEMGEBIED

Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

afb.: positie 4 huidige situatie



afb.: positie 4 impressie toekomstige situatie

55

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

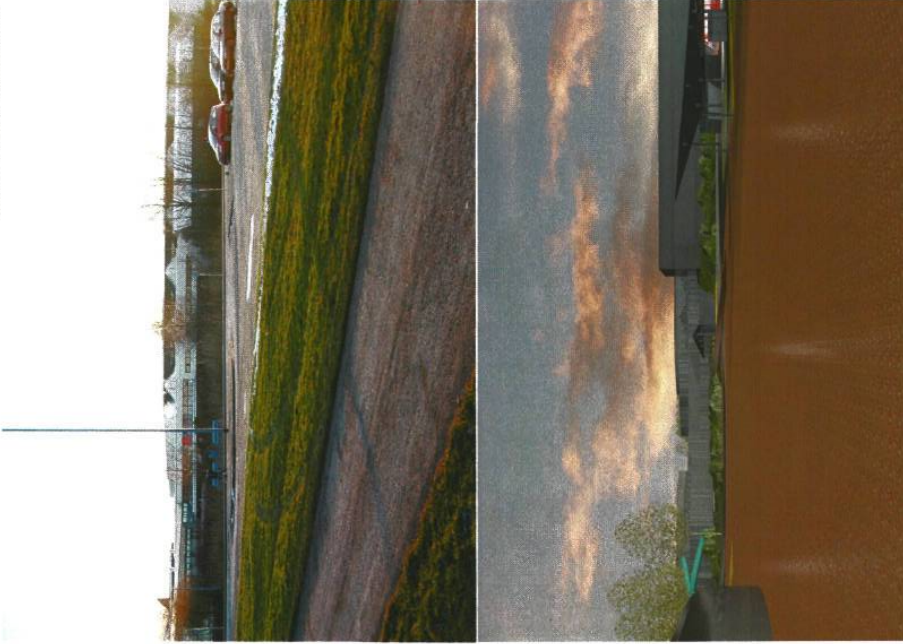
afb.: positie 3 huidige situatie



afb.: positie 3 impressie toekomstige situatie

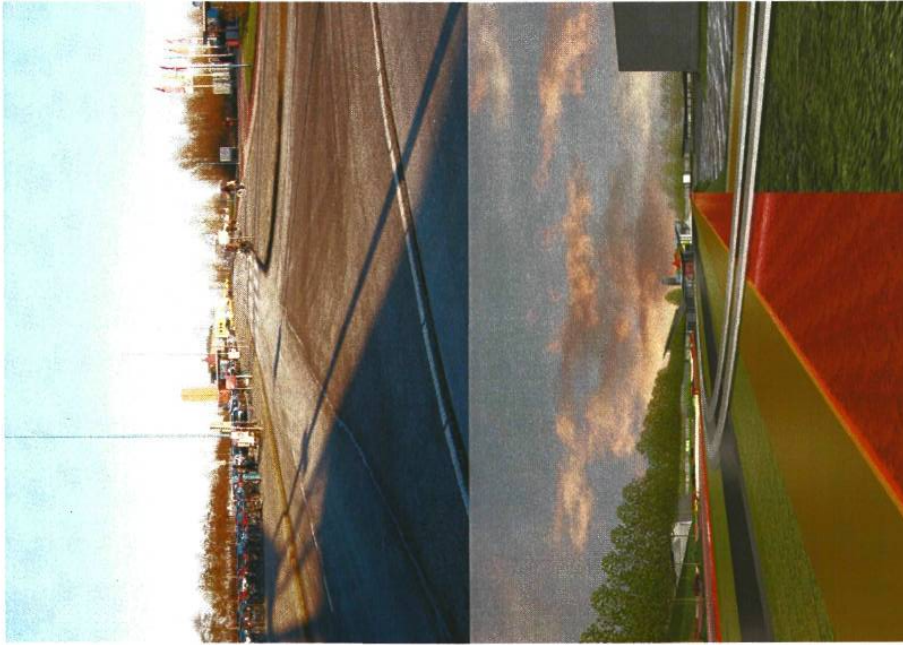
# Raadsvoorstel - Visie Karding Kemgebied

afb.: positie 6 huidige situatie



afb.:positie 6 impressie toekomstige situatie

afb.: positie 5 huidige situatie

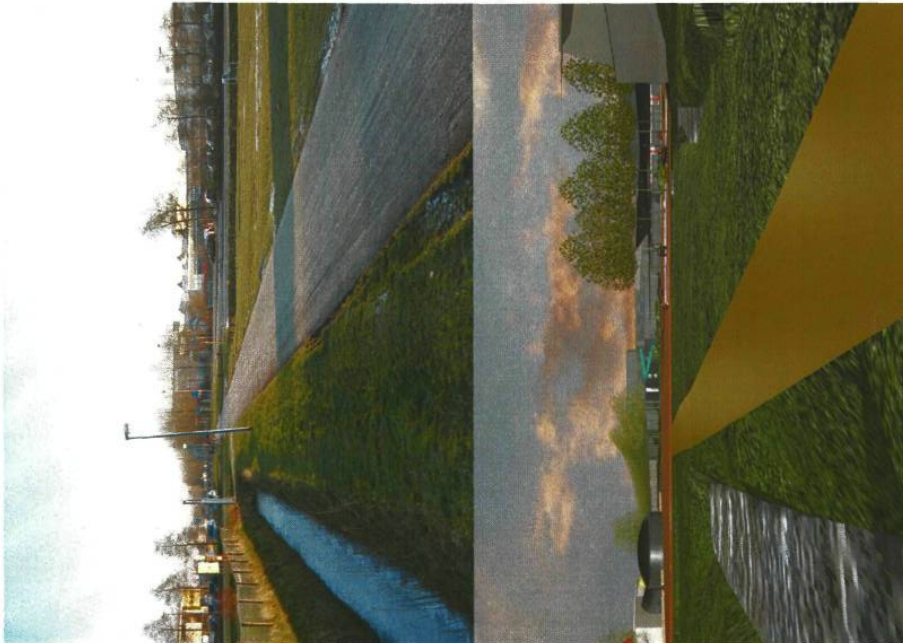


afb.: positie 5 impressie toekomstige situatie

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied

afb.: positie 7 huidige situatie



afb.: positie 7 impressie toekomstige situatie



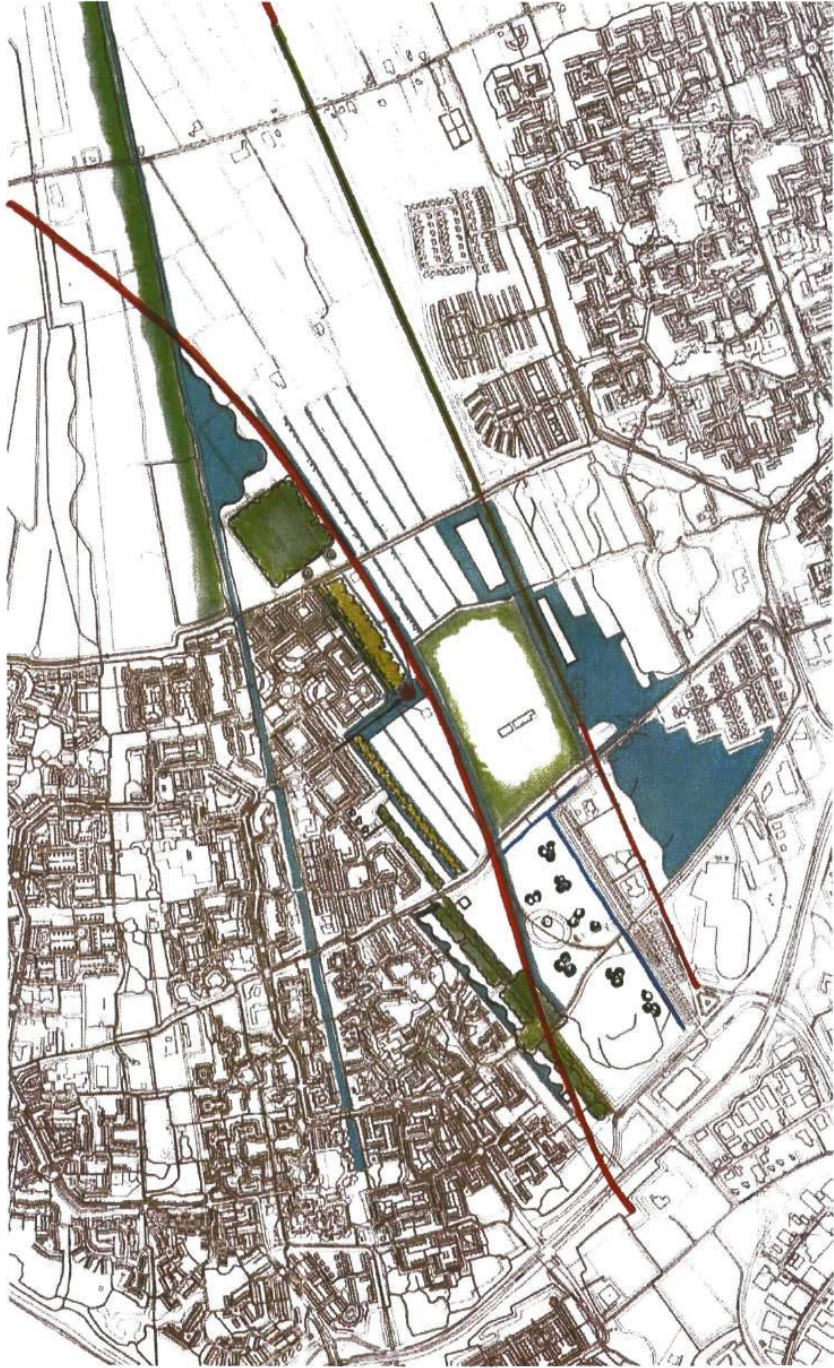
afb.: positie 8: impressie over westelijke dwarsverbin ding



afb.: positie 9: impressie zicht op Kardinge vanaf ringweg Oost komende uit Noordelijke richting

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

# Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



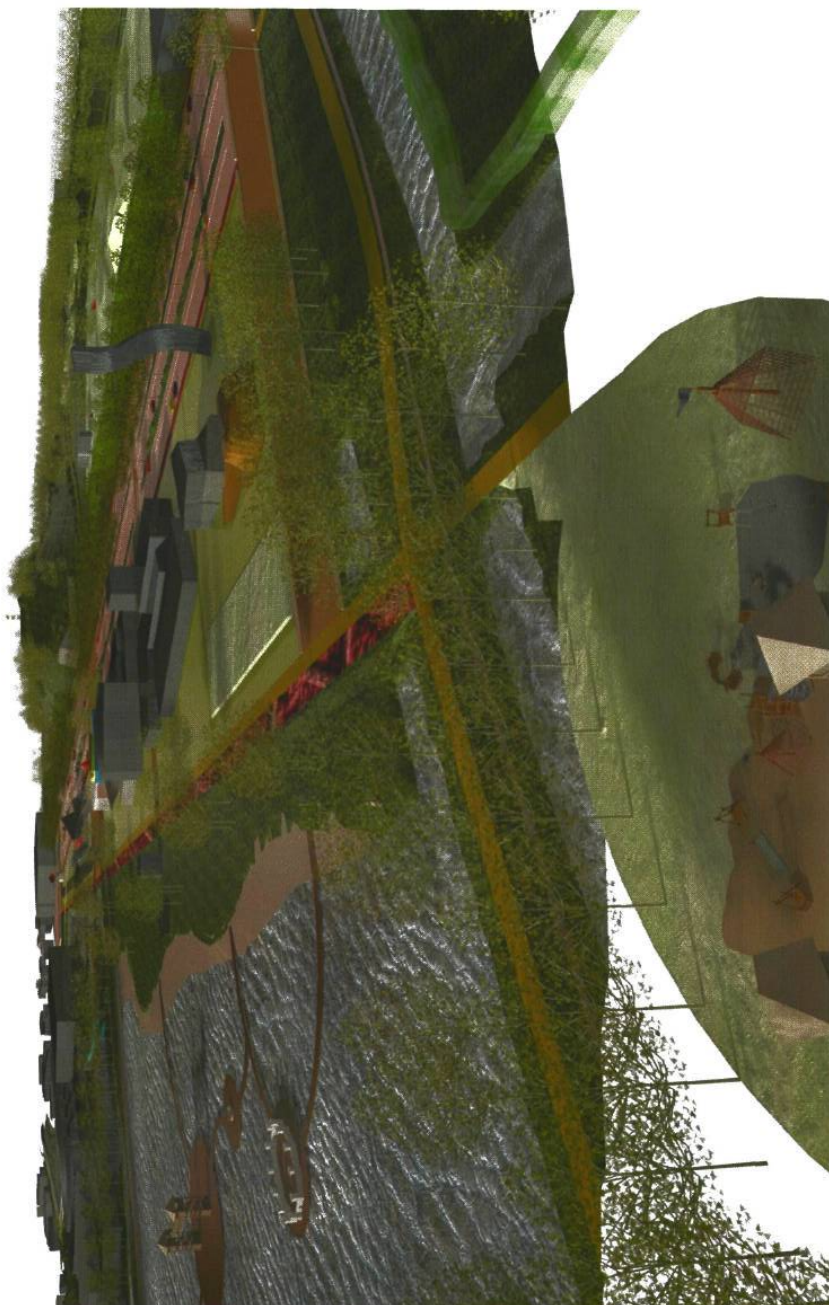
*Versterken Natuur + Recreatie*

afb.: schema landschappelijke structuur

VISIE KARDINGE KERNGEBIED



## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



afb.: impressie vanaf speeltuin oost

VISIE KARDINGE KERNGEBIED

59

## Raadsvoorstel - Visie Kardinge Kemgebied



afb.: vergezicht vanaf Drielanden

VISIE KARDINGE KEMGEBIED

60

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

Raadsvoorstel

**ONDER EMBARGO  
TOT 3 JULI 2012**



Datum raadsvergadering 18 juli 2012  
Raadscommissie Ruimte & Wonen  
Datum raadscommissie 3 juli 2012  
Publiciteit Persbericht PB  
Bijlagen Bidbook Floriade

Registratienr. RO 12.3154579  
Datum B&W besluit 26 juni 2012  
Portefeuillehouder De Vries  
Steller Alfred Kazemier  
Telefoon 367 83 01  
E-mail [a.kazemier@groningen.nl](mailto:a.kazemier@groningen.nl)

**Onderwerp**

Bidbook en businesscase Floriade 2012

**Concept raadsbesluit**

De raad besluit:

- I. de kandidatuur voor de Floriade 2022 te bevestigen;
- II. het bidbook en de businesscase voor de Floriade 2022 vast te stellen;
- III. hierbij uit te gaan van een gemeentelijke bijdrage van maximaal € 10.000.000,-- ten behoeve van de Floriade 2022;
- IV. definitief dekkingsvoorstel, inclusief eventueel benodigde bijdrage voor weerstandsvermogen, aan de raad voor te leggen na definitieve gunning door de Nationale Tuinbouwraad en dit dekkingsvoorstel alsdan te verwerken in de begroting 2013.

**NB. Dit raadsvoorstel is vertrouwelijk. Er rust een embargo op tot 3 juli 2012, de dag waarop het bidbook aan de NTR wordt aangeboden en behandeld in de raadscommissie Ruimte & Wonen.**

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

2

### Publiekssamenvatting

---

Groningen is een van de vier kandidaten voor de organisatie van de Floriade in 2022. Het bidbook voor deze wereldtuinbouwtentoonstelling is op 3 juli ingeleverd bij de Nationale Tuinbouwraad. De afgelopen maanden is met een groot aantal maatschappelijke en commerciële partners uit Noord Nederland gewerkt aan de uitwerking van een inhoudelijk concept en een bijzonder ontwerp voor deze Floriade. Dat heeft een compleet vernieuwde Floriade opgeleverd waarin de vijf noordelijke topsectoren laten zien welke bijdrage zij op wereldschaal kunnen leveren aan de vernieuwingsagenda van de tuin- en landbouw. Maar bovenal een betaalbare, sfeervolle Floriade van de menselijke maat, die zich afspeelt op drie locaties: een compact hoofdpodium op het SuikerUnieterrein, op bestaande plekken in de binnenstad van Groningen en in de proeftuinen in de drie Noordelijke provincies. In dit raadsvoorstel en in het bidbook neemt u kennis van de inhoud, het ontwerp en de businesscase van deze Groningse Floriade. De businesscase is een begroting op hoofdlijnen waarin wordt geschetst hoe we tegen lager maatschappelijke kosten en op basis van voorzichtige ramingen toch een groot, zes maanden durend evenement kunnen organiseren. Mocht de Floriade 2022 eind september aan Groningen worden toegewezen, dan kan de stad de komende jaren jaarlijks een relatief gering bedrag opzij leggen voor de benodigde investeringen tussen oktober 2012 en de opening in april 2022.

### Voorgesteld besluit

---

De raad besluit:

- I. de kandidatuur voor de Floriade 2022 te bevestigen;
- II. het bidbook en de businesscase voor de Floriade 2022 vast te stellen;
- V. hierbij uit te gaan van een gemeentelijke bijdrage van maximaal € 10.000.000,-- ten behoeve van de Floriade 2022;
- VI. definitief dekkingsvoorstel, inclusief eventueel benodigde bijdrage voor weerstandsvermogen, aan de raad voor te leggen na definitieve gunning door de Nationale Tuinbouwraad en dit dekkingsvoorstel alsdan te verwerken in de begroting 2013.

### Inleiding

---

Uw raad is in maart 2012 per brief geïnformeerd over het besluit van het college een bidbook voor de Floriade 2022 in Groningen te laten maken en een sluitende businesscase op te laten stellen voor 1 juli 2012 (RO 12.2945931). Uw raad beoordeelt of het bidbook definitief wordt ingediend bij de Nationale Tuinbouwraad en ter vaststelling kan worden voorgelegd aan de gemeenteraad. Het bidbook is inmiddels gereed en is op 3 juli ingediend bij de NTR, de landelijke deadline voor alle kandidaten. In dit raadsvoorstel is in drie delen toegelicht hoe het Groningse bidbook is gemaakt: het samenwerkingsproces bij de totstandkoming (I), de inhoud & het ontwerp (II) en de businesscase (III).

### Beoogd resultaat

---

De Floriade 2022 in Groningen past uitstekend binnen de marketingstrategie van de stad, de regio en het noorden. Door de inhoudelijke verbinding met de vijf topsectoren van de Noordelijke economie (Energy Valley, Healthy Ageing, Wetsus, Sensor Universe en de Agrobusiness) maken we van dit evenement een "toonkamer" waarin het Noorden en Groningen aan de wereld laten zien wat onze betekenis is voor de toekomst van de tuinbouw en landbouw. Ook is het evenement een uitgelezen kans om de gebiedsontwikkeling van het SuikerUnieterrein een stap verder te brengen, vooruitlopend op de visievorming over de definitieve bestemming van het terrein in 2027 en in aanvulling op de uitwerking van de prijsvraag "de Campagne". Het Groningse concept is vernieuwend en anders. Er wordt een nieuwe, jonge doelgroep aangeboord door de Floriade op het SuikerUnieterrein te programmeren én daarnaast gebruik te maken van bestaande locaties, paviljoens, tuinen, parken, pleinen en plantsoenen in de binnenstad. Hierdoor ontstaat een compacte, betaalbare Floriade. Passend bij de tijdgeest, maatschappelijk urgent en

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

3

inhoudelijk interessant en verrassend genoeg om twee miljoen bezoekers te trekken, zoals eerder bij alle voorgaande edities is gelukt. Als evenement is de Floriade in 2022 een bijzondere kans om een breed miljoenenpubliek uit binnen- en buitenland kennis te laten maken met de unieke sfeer en gastvrijheid van de stad en het gehele Noorden.

---

### Kader

Uw college heeft de raad toegezegd het bidbook en de businesscase ter vaststelling voor te zullen leggen. Indien de raad de komende maand niet instemt met de inhoud en deelname, trekt Groningen zich terug als kandidaat voor de Floriade 2022.

---

### Argumenten/afwegingen

In plaats van een Floriade op een toekomstig bedrijventerrein of woonwijk ver buiten de bebouwde kom, kiest het Groningse college voor een Floriade die zich geheel afspeelt in de bestaande stad en bezoekers meeneemt naar maar liefst drie podia: het Suikerfabriekterrein waarop de sectoren zich presenteren, de binnenstad en de "proeftuin" in het gehele noorden. Dat geeft keuzevrijheid, meerdaagse arrangementen en verrassingen waarmee nieuwe groepen bezoekers worden aangeboord en het evenement een plek krijgt en verovert middenin de samenleving. Daarmee wordt het een Floriade waarin het bezoek zich vanuit een prachtige groene basis mengt met de ongedwongen sfeer van de binnenstad en de fijnproevers zich laten vermaken en verrassen in de regio. Het wordt een Floriade die qua formule, sfeer en beleving aansluiting zoekt bij andere succesvolle evenementen als Noorderzon, Eurosonic en Oerol. Ook wie geen kaartje heeft, maakt als inwoner van de stad automatisch deel uit van de Floriade.

De keuze voor een betaalbare Floriade komt voort uit het besef dat miljoeneninvesteringen in gebiedsontwikkeling zonder perspectief op inkomsten niet langer maatschappelijk verantwoord is. Door de relatief geringe bijdrage van de gemeente Groningen aan de begroting (10 miljoen euro uitgesmeerd over 10 jaar), waarvoor bovendien tien jaar lang gespaard kan worden, worden de risico's zo beperkt mogelijk gehouden.

---

### Maatschappelijk draagvlak/participatie

Sinds januari van dit jaar heeft de slagkracht en het enthousiasme zich als een lopend vuur verspreid over heel Noord Nederland. LTO Noord (land- en tuinbouw) zit vanaf het eerste uur aan tafel en heeft zelf een actieve bijdrage geleverd. Het onderwijs heeft de Floriade omarmd, van het beroepsonderwijs tot het wetenschappelijk onderzoek. Naast de verschillende overheden (SNN, Regiovisie Groningen-Assen, Akkoord van Groningen, provincies) zijn vooral de vijf economische topsectoren van het Noorden volop betrokken geweest bij de totstandkoming van het bidbook. Het bidbook is het resultaat van gezamenlijke werksessies waar LTO Noord, Energy Valley, Healthy Ageing Noord Nederland, Sensor Universe, VNO/NCW, MKB Noord, het Waterbedrijf Groningen, Water Alliance, Brinker, Marketing Groningen, de provincie Groningen en Gasunie gezamenlijk het concept voor de Floriade 2022 in Groningen hebben bedacht en gemaakt.

De Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen en het Universitair Medisch Centrum in Groningen hebben financieel bijgedragen aan de kosten voor het maken van het bidbook en – indirect – door de deelname van een groot aantal studenten van de Groningen City Talent Group. Deze jonge talenten zijn samen met de samenstellers van het bidbook naar Venlo geweest en hebben op basis van hun ervaringen het Groningse concept van advies, ideeën en commentaar voorzien.

Deze kruisbestuiving tussen professionals en getalenteerde studenten is zo goed bevallen, dat deze en nieuwe studenten zeer nauw zullen worden betrokken bij de verdere uitwerking van het bidbook en de eventuele organisatie van de Floriade 2022 in Groningen.

---

### Financiële consequenties

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

4

De betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de totstandkoming van het concept is kenmerkend voor het groeiende enthousiasme over de Floriade in het Noorden. De korte lijnen en de onderlinge

verwevenheid van de Noordelijke economie maakt dat mensen elkaar snel weten te vinden als er sprake is van een plan waar iedereen heil in ziet. In korte tijd hebben deze maatschappelijke, bestuurlijke en private partijen hun steun en commitment uitgesproken. Deze partijen zien de

Floriade als een springplank of een vliegwiel om hun eigen activiteiten, onderzoek, vernieuwingsagenda's en producten te richten naar een nieuwe toekomst. De energie en het enthousiasme, die hierbij vrijkomen, stemmen optimistisch over het vrijmaken van fondsen en investeringen om de plannen voor een vernieuwde Floriade de komende tien jaar waar te maken.

De begroting in de businesscase van de Floriade 2022 in Groningen is gebaseerd op ervaringscijfers uit het verleden, een gemiddelde bezoekersprognose op het minimum van de laatste drie edities, een bescheiden toegangsprijs (15 euro, prijspeil 2012) in relatie tot Venlo en andere dagattracties en conservatieve inschattingen van de inkomsten uit fondsenwerving en sponsoring. Het grootste verschil met bijvoorbeeld de begroting van de gebiedsontwikkeling in Venlo is dat in de businesscase van een betaalbare Groningse Floriade geen rekening is gehouden met grondopbrengsten. De Groningse Floriade neemt geen hypotheek op de onzekere en onvoorspelbare toekomst maar maakt optimaal gebruik van de in 2022 reeds aanwezige of aangelegde infrastructuur en gebouwen zoals het Groninger Forum en het Infoversum. Passend bij het tijdsbeeld zijn de investeringen in de Groningse Floriade relatief beperkt doordat er zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande of in aanbouw zijnde panden, parken, plantsoenen en investeringen in de (hoofd)-infrastructuur tot 2022.

Wij stellen uw raad nu voor een principebesluit te nemen om in de meerjarenbegroting vanaf 2018 maximaal 10 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de organisatie van de Floriade 2022. Daarmee wordt er een beslag gelegd op toekomstige begrotingen. In de businesscase voor de Floriade is de gemeentelijke bijdrage opgenomen vanaf 2018 wanneer de inrichting van het terrein op het punt staat te beginnen. De meeste investeringen volgen in de jaren daarna. Uitgangspunt is verder dat we de te maken plankosten tot 2018 (ca. 150.000 euro per jaar) incidenteel willen dekken. In de komende jaren zal hiervoor financiële ruimte moeten worden gevonden. Een nadere uitwerking van dit voorstel volgt na toewijzing van het evenement en voordat een samenwerkingsovereenkomst met de NTR wordt getekend. Dit zal zijn voordat uw raad de begroting 2013 vaststelt.

### **Realisering en evaluatie**

---

Nadat uw raad heeft besloten het bidbook definitief in te dienen voor de organisatie van de Floriade 2022 in Groningen neemt de raad in juli 2012 een besluit. De selectiecommissie van de NTR komt op 28 augustus a.s. naar Groningen voor een laatste presentatie en besluit in september welke organisatie de Floriade krijgt toegewezen. Vervolgens wordt kort daarop een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de NTR en de winnaar en begint de uitwerking van het bidbook tot een echte wereldtentoonstelling in 2022.

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

### Toelichting op het raadsvoorstel

#### *Bidbook en businesscase Floriade 2022*

Op 20 maart 2012 heeft uw college besloten een bidbook voor de Floriade 2022 in Groningen te laten maken en een sluitende businesscase op te laten stellen voor 1 juli 2012 (RO 12.2945931). Onderdeel van dit besluit is dat u eind juni beoordeelt of het bidbook definitief wordt ingediend bij de Nationale Tuinbouwraad. Het bidbook is inmiddels gereed, er is een businesscase gemaakt en op 3 juli kunt u dit bidbook officieel indienen. Dat is de deadline voor alle vier de deelnemers. In deze besluitnota lichten wij in drie delen toe hoe het Groningse bidbook is gemaakt: het samenwerkingsproces bij de totstandkoming, de inhoud & het ontwerp en de businesscase.

#### **Vooraf**

Op 7 december 2011 is de raad geïnformeerd over de kandidaatstelling voor de Floriade 2022. In maart 2012 is de raad per brief op de hoogte gebracht over de voortgang en de vervolgpcedure tot de zomervakantie. Groningen is één van de vier partijen die door de Nationale Tuinbouwraad is gevraagd een bidbook uit te brengen. De andere partijen zijn de gemeente Amsterdam, de gemeente Almere en de regio Boskoop.

De Floriade in 2022 past uitstekend binnen de marketingstrategie van de stad, regio en het noorden. Door de inhoudelijke verbinding met de vijf topsectoren van de Noordelijke economie (Energy Valley, Healthy Ageing, Wetsus, Sensor Universe en de Agrobusiness) maken we van dit evenement een 'toonkamer' waarin het Noorden en Groningen aan de wereld laten zien wat onze betekenis is voor de toekomst van de tuinbouw en landbouw. Ook is het evenement een uitgelezen kans om de gebiedsontwikkeling van het Suikerunieterrein een stap verder te brengen, vooruitlopend op de visievorming over de definitieve bestemming van het terrein in 2027. Als evenement is de Floriade in 2022 een bijzondere kans om een breed miljoenenpubliek uit binnen- en buitenland kennis te laten maken met de stad en het Noorden.

#### **I. Het bidbook: de samenwerking bij de totstandkoming**

In het najaar van 2011 heeft de gemeente Groningen het initiatief genomen om zich kandidaat te stellen voor de organisatie van de Floriade in 2022. Dat resulteerde in zeer korte tijd in 'de Kracht van het Noorden'. In dit *prebidbook* is met een aantal maatschappelijke partners uit de publieke, private en commerciële sector getoond waar we in ons deel van Nederland sterk in zijn: in korte tijd gezamenlijk de schouders zetten onder een aansprekend project.

Sinds januari van dit jaar heeft de slagkracht en het enthousiasme zich verbreed en verspreid over heel Noord Nederland. De land- en tuinbouwsector zit vanaf het eerste uur aan tafel en heeft zelf een actieve bijdrage geleverd in de vorm van een onderzoek, tekstbijdragen, voorbeelden en voorstellen. Vanuit het onderwijs is de Floriade omarmd, van het beroepsonderwijs tot het wetenschappelijk onderzoek. En de verschillende overheden en de vijf economische topsectoren van het Noorden zijn volop betrokken bij de totstandkoming van het bidbook. Dit bidbook is het resultaat van gezamenlijke werksessies waar LTO Noord, Energy Valley, Healthy Ageing Noord Nederland, Sensor Universe, VNO/NCW, MKB Noord, het Waterbedrijf Groningen, Water Alliance, Brinker, Marketing Groningen, de provincie Groningen en Gasunie gezamenlijk het concept voor de Floriade 2022 in Groningen hebben bedacht en gemaakt.

De Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen en het Universitair Medisch Centrum in Groningen hebben bijgedragen aan de kosten voor het maken van het bidbook en – indirect – door de deelname van een groot aantal studenten van de Groningen City Talent Group. Zij zijn samen met de samenstellers van het bidbook naar Venlo geweest en hebben op basis van hun ervaringen het Groningse concept van advies, ideeën en commentaar voorzien. Deze kruisbestuiving tussen professionals en getalenteerde studenten is zo goed bevallen, dat deze en nieuwe studenten zeer nauw zullen worden betrokken bij de uitwerking van het bidbook en de totstandkoming en organisatie van de Floriade 2022 in Groningen.

#### **Bestuurlijke samenwerking**

In Noord Nederland functioneren drie bestuurlijke samenwerkingsverbanden, die het concept van de Floriade elk op hun eigen schaalniveau steunen en versterken. Op lokaal niveau is dat het Akkoord van Groningen, waarin de drie bovengenoemde kennisinstellingen samen met de gemeente Groningen werken aan het kennis-, innovatie- en opleidingsprofiel van de stad. Het Akkoord draagt alvast 35.000 euro bij aan de totstandkoming van het bidbook.

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

In de Regio Groningen Assen (RGA) werken tien gemeenten en twee provincies samen aan een gezamenlijke investeringsagenda voor de infrastructuur en mobiliteit, de woningbouw, de economie en bedrijventerreinen en de landschapsinrichting. Ook dit samenwerkingsverband heeft met een financiële bijdrage van 30.000 euro de totstandkoming van het bidbook mede mogelijk gemaakt. Daarnaast is dankbaar gebruik gemaakt van input uit de zojuist gereed gekomen Regionale Voedselstrategie van de RGA.

Op bovenregionaal, landsdelig niveau werken de drie Noordelijke provincies en vier grote steden nauw samen in het Samenwerkingsverband Noord Nederland (SNN). Vanaf het eerste uur hebben bestuurders uit de verschillende provincies actief hun steun uitgesproken voor de organisatie van een Floriade in Groningen in 2022. Om deze steun kracht bij te zetten zijn in de provinciale staten moties aangenomen ter ondersteuning van het bidbook. En de Sociaal Economische Raad Noord Nederland kwam al in februari met een positief advies ter ondersteuning van de kandidatuur.

Een vierde dimensie, die onze landsgrens overschrijdt, zijn de samenwerkingsverbanden die de stad en regio Groningen hebben met steden en overheden in Noord Duitsland. Vanuit bestaande verbindingen en betrekkingen zoeken we bijvoorbeeld naar samenwerking en uitwisseling met de Internationale Gartenschau in Hamburg in 2013 en de Landesgartenschau in Papenburg in 2014. En de burgemeester van zusterstad Oldenburg is een van de ambassadeurs van de Floriade 2022 in Groningen

De betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de totstandkoming van het concept is kenmerkend voor het enthousiasme over de Floriade in het Noorden. De korte lijnen en de onderlinge verwevenheid van de Noordelijke economie maakt dat mensen elkaar snel weten te vinden als er sprake is van een plan waar iedereen heil in ziet. In korte tijd hebben deze maatschappelijke, bestuurlijke en private partijen hun steun en commitment uitgesproken. Deze partijen zien de Floriade als een springplank of een vliegwiel om hun eigen activiteiten, onderzoek, vernieuwingsagenda's en producten te richten naar een nieuwe toekomst. De energie en het enthousiasme, die hierbij vrijkomen, stemmen optimistisch over het vrijmaken van fondsen en investeringen om de plannen voor een vernieuwde Floriade de komende tien jaar waar te maken.

In dit stadium – in het hart van een fundamentele economische recessie en drastische overheidsbezuinigingen – wil geen partner of bestuurder financiële toezeggingen doen anders dan de steun, het commitment en de wil om een succes te maken van de Floriade 2022. Los daarvan kennen de uitvoeringsperiodes van onze samenwerkingsverbanden (SNN, Regiovisie Groningen Assen) een begrotingscyclus van 4 jaar. Dat geldt ook voor de onderzoeks- en programmagelden voor de economische topsectoren. Koepelorganisaties zoals LTO, FloraHolland en de landelijke kennisinstellingen zullen pas gelden fourneren of toezeggen als er een winnaar bekend is. Dat geldt evenzeer voor de financiering door banken. De Rabobank wil eerst het resultaat van Venlo evalueren alvorens ze afspraken maakt over een nieuwe foundersconstructie. Europese fondsen ten slotte zijn pas vanaf 2014 in beeld. De voorwaarden waaronder deze fondsen kunnen worden benut, staan in de grondverf maar zijn nog niet definitief bekend. Het concept van een bescheiden, betaalbare Floriade zal partners, sponsors, financiers en betrokken overheden aanspreken en in de jaren volgende op de uitslag leiden tot concrete financiële toezeggingen.

### **De organisatie**

Omdat de gemeente Groningen initiatiefnemer is, zal zij de eerste periode van vijf tot zeven jaar de regierol ter hand nemen. Daarbij kan een beroep worden gedaan op de bestaande sterke organisaties. Expertise zit overal: binnen de clusters, de bedrijven en de kennisinstellingen. De opgave is deze organisaties te verbinden en regie te voeren op de samenwerking. Zo kan een op te richten stichting het bidbook verder uitwerken in opdracht van de deelnemende partijen.

In de tweede fase, de realisatie van de Floriade, zullen daadwerkelijk investeringen moeten worden gepleegd door een daarbij passende zelfstandige, risicodragende uitvoeringsorganisatie. Deze uitvoeringsorganisatie kan in de laatste fase (tijdens de Floriade) de exploitatie van het evenement ter hand nemen en na afloop de afronding en overdracht aan de betrokken partijen, de gemeente Groningen en de NTR verzorgen.

Met de NTR sluit de gemeente Groningen een samenwerkingsovereenkomst af. De NTR zal deze zomer een modelovereenkomst naar de kandidaten zal sturen. Na het afsluiten van deze overeenkomst kan vanaf 2013 bepaald worden welke zelfstandige organisatievorm het beste past bij de snel veranderende maatschappelijke en economische context. Een nog vast te stellen organisatievorm moet bestuurlijk de belangen van de Floriade veilig stellen, met als uitgangspunt dat de gemeente Groningen zorg draagt voor één bestuurlijk aanspreekpunt.



## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

De werkorganisatie Floriade wordt nu eerst ondergebracht bij de gemeente Groningen, die een centrale contactpersoon aanwijst. De contactpersoon draagt zorg voor de coördinatie van contractvorming, menskracht en de voortgang van noodzakelijke activiteiten, zoals bijvoorbeeld vergunningen.

### II. Het bidbook: inhoud en ontwerp

De Floriade in Groningen is wezenlijk anders dan zijn drie voorgangers in Venlo, Hoofddorp en Zoetermeer. De Groningse Floriade in 2022 vertelt een ander verhaal; het verhaal van een compacte Floriade in de bestaande stad waar gebruik wordt gemaakt van reeds beschikbare infrastructuur, gebouwen, grond en productielocaties. In Groningen wordt de Floriade in 2022 een maatschappelijk verantwoorde onderneming. *People, Planet en Profit* krijgen een nieuwe dimensie op deze Floriade. Het compacte, betaalbare concept garandeert een vernieuwde Floriade tegen lagere maatschappelijke kosten.

In plaats van een Floriade op een toekomstig bedrijventerrein of woonwijk ver buiten de bebouwde kom, kiezen we in Groningen voor een Floriade die begint in de bestaande stad en bezoekers meeneemt naar maar liefst drie podia: het Suikerfabriekterrein, de binnenstad en de 'proeftuin' in het gehele noorden. Dat geeft keuzevrijheid waarmee nieuwe groepen bezoekers worden aangetrokken en het evenement een plek krijgt middenin de samenleving. Daarmee wordt het een Floriade waarin het bezoek zich vanuit een prachtige groene basis mengt met de ongedwongen atmosfeer van de binnenstad en de fijnproevers zich laten vermaken en verrassen in de regio.

Het hoofdpodium is de grootste publiekstrekker. Maar hoe heerlijk is het om een ongecompliceerd dagje belevenis op Floriade Groningen 2022 voort te zetten in de binnenstad? Of te combineren met een meerdaags bezoek aan het Noorden? Ook inhoudelijke business to business programma's kunnen bij uitstek worden gecombineerd met een bezoek elders in het noorden.

#### De drie podia van de Floriade:

1. De Suikerkas, hoofdpodium op het Suikerfabriekterrein;
2. De Floriade in de stad Groningen, midden in het leven;
3. De Floriade in de regio, met zichtbaar nieuwe verbindingen tussen vijf topsectoren.

### 1. Hoofdpodium Suikerkas

In een intieme en vriendelijke setting ligt het hoofdpodium op het voormalige Suikerfabriekterrein nabij de binnenstad. De verbinding met het stadshart komt tot stand door de Floriadeloper: een bonte, met bijzondere botanische middelen vormgegeven loper of boulevard door de stad en langs het water waar de Floriadeboten varen.

Op het hoofdpodium bieden we bezoekers en organisatoren *state of the art* eventlogistiek, veiligheid en voorzieningen in een gecontroleerde omgeving. Het zijn alle facetten die horen bij een mega-evenement. We maken gebruik van de kennis van experts in deze tak van sport. Het hoofdpodium is een formule die zich heeft bewezen bij voorgaande Floriades en bij attractieparken. Dit Floriadeterrein krijgt een directe aansluiting op de Westelijke Ringweg van Groningen. Eenmaal van de snelweg zijn er parkeerplaatsen voor bussen en auto's. Vanaf dit terrein hebben bezoekers direct toegang tot de hoofdentree van het Floriadeterrein. Op het terrein vormt een achtvormig circuit een heldere en boeiende route langs en door de tentoonstelling.

### Intiem en menselijke maat

Hoe kun je een grootschalig evenement organiseren zonder dat bezoekers zich verloren voelen? Die vraag stond centraal bij de uitwerking van de plannen. Er is bewust een andere keuze gemaakt dan in voorgaande Floriades. De Groningse Floriade heeft daarom juist geen raakvlakken heeft met uitgestrekte, lege terreinen aan de buitenkant van de stad. Een sfeervolle, intieme Floriade komt de kwaliteit van het evenement ten goede. Door het hoofdpodium terug te brengen in maat, wordt de beleving intenser en de boodschap van de Floriade veel eenduidiger. Het Suikerunieterrein is overzichtelijk, beloopbaar en vriendelijk. Bezoekers kunnen zich overal oriënteren op het altijd nabije water of op het centrale gebouw, de Suikerkas. Daarnaast levert deze Floriade een duurzamer evenement op, dat maatschappelijk verantwoord is. Het water is prominent aanwezig. Bootjes die bezoekers vervoeren, varen af en aan. Aan de Frieslandhaven is het heerlijk pootjebaden. En langs de kade flaneren bezoekers of fietsen op Floriade-fietsen richting het stadshart. Dat is voelbaar dichtbij. De inrichting van het terrein grijpt terug op de basiselementen van de land- en tuinbouw. Positieve iconen zoals de kas, tuin, akker, markt, keuken en eettafel geven kleur aan het

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

evenement. Zij zijn de belangrijkste dragers van de vormgeving en maken de Floriade overzichtelijk en leesbaar.

### **De Suikerkas**

Het inhoudelijke hart van het hoofdpodium is de Suikerkas. Dit historische pand van de Suikerunie wordt omgebouwd tot een spectaculair en efficiënt tentoonstellingsgebouw. Historie en hightech worden versmolten. Het krijgt een moderne dakopbouw van kassen waarmee het klimaat en de lichtinval worden geregeld. De hoge kas op het dak wordt een van de trekkers van Floriade Groningen 2022. Hier wordt op een heldere en spectaculaire manier het verhaal van de Floriade verteld. De route door het gebouw leidt bezoekers langs de verhalen van de land- en tuinbouw en andere topsectoren. Dit levende Floriadelaboratorium toont de wereld de toekomst van de land- en tuinbouw en de innovatiekracht die hoort bij een marktleider. De tuinbouwsector en de NTR zijn het middelpunt van die toekomstige ontwikkelingen. Het tonen van die toekomst is goed voor het imago, goed voor de (export)positie, en voor aantrekkingskracht op partners en (toekomstige) medewerkers.

Het hart van de Suikerkas wordt een indrukwekkende toonkamer van de NTR. Daaromheen presenteren zich de thematische pijlers van de Floriade: *Energy, Water, Food en Health*. Bezoekers beleven in dit Floriadelab een vergezicht naar 2030; Groningen laat in 2022 zien hoe de wereld tien jaar later duurzaam samenleeft, produceert en consumeert, bijvoorbeeld de klimaatpositieve teelt in een nieuwe kas, op een economisch rendabele productiewijze. Dit gebeurt op basis van de volgende transitiepaden: teeltstrategie, licht, aardwarmte, zonne-energie, biobrandstoffen, duurzame CO2 en duurzame elektriciteit. In het Nieuwe Telen kan met andere klimaatbeheersing veel energiezuiniger geteeld worden met optimale productie.

In de Suikerkas zijn daarnaast gesloten kringlopen te zien van oneindige bronnen. Wie dit kassengebouw heeft gezien, weet waar de toekomst van de land- en tuinbouw om draait en begrijpt wat de sector voor de samenleving betekent. De Suikerkas staat ten slotte symbool voor een transformatie van het verleden naar de toekomst. Het gebouw is veranderd van energiegebruiker tot energieproducent.

De bloemen, de bomen en de planten zijn eveneens prominente hoofdingrediënten van het terrein. Deels bevinden de spectaculaire showtuinen zich in de historische binnenstad. Ze kleuren de historische singels met hun voornamen gebouwen. Als drijvende tuinen liggen ze in en aan de diepenring op Gronings meest fotogenieke plek: het Hoge der A. Vanaf de stad loopt de Floriade bloemenloper over het Hoendiep naar het hoofdpodium. De Hoendiepkade is de ruggengraat van het hoofdterrein. Hieraan ligt de centrale tuin. Het is een overveldigende bloemen-, planten- en bomenzee met daarin de Suikerkas. De tuin is daarmee de doorgaande route om van A naar B te komen. Maar bezoekers kunnen er ook doorheen zwerven of heerlijk in liggen. En voor kinderen is er alle ruimte om te ontdekken of uren in de tuinen te spelen. De Floriade wordt de leukste kinderattractie die je je kunt bedenken: een spannende ontdekkingsreis voor kinderen. Bij de prijsvraag voor het Suikerfabriekterrein (2011) zijn bijvoorbeeld inzendingen binnengekomen voor een inspirerende buitenplek voor de jeugd. Die ideeën worden uitgewerkt want kinderen kunnen hier op een duurzame manier spelen met fantastische wateromgevingen, zelf de natuur ontdekken en met speeltoestellen energie opwekken.

Op het terrein komt een open markthal van ca. 8 meter hoogte. Dit is een kasconstructie waarin en waaronder de internationale paviljoens een plek vinden en die na de Floriade kan worden gebruikt voor stadstuinen, -parken en -landbouw.

### **2. De Floriade in de binnenstad: middenin het leven**

De binnenstad van Groningen is het tweede, levende podium waar Floriade Groningen 2022 elke dag opnieuw te beleven is. Groningen is de jongste stad van Nederland. Een stad met kennis, energie en ruimte voor ontwikkeling. Daarnaast is Groningen de gezelligste stad van Nederland. In Groningen is bijna 1000 jaar gebouwd aan het perfecte podium voor de Floriade. Het feest van de Floriade kleurt letterlijk onze pleinen, markten, musea, kerken, restaurants en cafés kleuren. Daar kun je de Floriade proeven en voelen. Op straat, pleinen en markten en in parken, plantsoenen, grachten en vijvers. En ook tijdens andere feesten en festivals in het noorden. Floriade Groningen 2022 heet iedereen van april tot oktober welkom in het decor van een gastvrije, bruisende binnenstad. Deze Floriade omarmt je. Je woont, beweegt en leeft erin. Het is overal in de stad voelbaar. Je kunt er niet omheen, je doet mee!

In de stad worden bestaande restaurants gevraagd de mogelijkheid te creëren om te eten op bijzondere locaties. Zoals bovenop het Forum, met meteen het hoogste terras van Groningen! Ook kan worden gegeten

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

aan lange, sfeervolle tafels in de Martinikerk waar regionale toppers met producten uit de streek koken. 's Avonds eten wat je 's middags in de kas hebt zien groeien, dichterbij de oorsprong van voeding kun je niet komen. Ook komt er een heuse *biertuin* op het hoofdpodium; een terras onder de bomen met lange tafels en vlonders in het water.

De Floriade Groningen 2022 is een schaa sprong in het denken over vergroening in de bestaande leefomgeving. Het is een Floriade van de menselijke maat in een stedelijk decor. Het brengt de producten van het ommeland binnen de stadsgrenzen. De Floriade overbrugt de afstand tussen consument en (streek)product in restaurants, winkels, op straat en op markten. Het is ook de Floriade van de Smaak. Van gezond, veilig en eerlijk voedsel. Want lekker hoeft niet van ver te komen. De Floriade is een omslag naar een nieuwe productie, dichtbij de stad en de consument.

### Historische betekenis

De stad is altijd al het podium geweest waar de land- en tuinbouw haar producten aan de man bracht. In Groningen geldt dit tot op de dag van vandaag. De structuur van de stad laat dit op een prachtige manier zien: de Vismarkt en de Ossenmarkt vertellen ons waar de producten werden verhandeld en uit welke windhoek deze kwamen. Ook in onze historische gebouwen is de betekenis van de land- en tuinbouw terug te zien in de ornamenten. In het prachtige stationsgebouw hangt centraal in de hal een tegeltableau met een afbeelding van Ceres, godin van de landbouw. De korenbeurs was het hart van de korenhandel. Het gebouw met een grotendeels glazen kap is zo gebouwd dat er een goede lichtinval was, nodig voor het keuren van het graan. De warenmarkt is erg in trek bij de Oosterburen en de Bloemenjaarmarkt trekt op één dag zo'n 150.000 bezoekers uit Noord-Nederland en Duitsland.

### Bestaande paviljoens

Ons oudste paviljoen, de Martinikerk, stamt uit 1245 en is het historische symbool van de stad. Pal daarnaast verrijst het Groninger Forum, een moderne gastheer voor de Floriade met alle tentoonstellings- en congresvoorzieningen die een Floriade zich kan wensen. Door gebruik te maken van bestaande 'paviljoens' uit andere stedelijke programma's, zoals het Groninger Forum en het Infoversum, maar ook door prachtige historische 'paviljoens' in te zetten als de Martinikerk en het Stationsgebouw, krijgt de Floriade op een slimme, maatschappelijk verantwoorde manier vorm. Daarnaast wordt het aanbod van de Floriade enorm verrijkt door de historie erbij te betrekken. De blik in de toekomst is gebaat bij een koppeling met het verleden. Overvloedige ruimtes, oude tuinen, prachtige ornamenten en materialen uit het verleden worden gecombineerd met moderne middelen. De paviljoens en stadstuinen komen in een nieuw daglicht te staan, als gastheer voor Floriade Groningen 2022.

### 3. De Floriade in het noorden: nieuwe vormen van land- en tuinbouw in het noorden

De omgeving is ons belangrijkste kapitaal. Want land- en tuinbouw is grond, water en energie. Buiten de stadsgrenzen van Groningen is dat volop te vinden. In het noorden van Nederland worden de komende tien jaar grenzen verlegd met vernieuwingen in de land- en tuinbouw. Meerdere interessante pilots zijn en worden opgezet waarbij land- en tuinbouwproducten meerwaarde geven en leiden tot hervormingen in de sector. Op de Floriade is in 2022 te zien hoe deze nieuwe 'Agrodeal' werkt. De levende kringloop is zichtbaar door productie in het ommeland, consumptie in steden en hergebruik van afval (Urban Metabolism) te integreren tot een gesloten systeem. Een regioagenda stimuleert bezoekers daarnaast om een bezoek te brengen aan kwekers, telers en agrariërs in de regio, die voorop lopen met innovaties, bijvoorbeeld de manier waarop de suikerindustrie energie levert met biovergisting. We koppelen de agenda in de regio aan concrete toeristische trekpleisters.

### III. Het bidbook: de businesscase

De begroting van de Floriade 2022 in Groningen is gebaseerd op ervaringscijfers uit het verleden, een gemiddelde bezoekersprognose, een bescheiden toegangsprijs en conservatieve inschattingen van de inkomsten uit fondsenwerving en sponsoring. Het grootste verschil met bijvoorbeeld Venlo is dat in de businesscase van een betaalbare Floriade geen rekening is gehouden met grondopbrengsten. Deze Floriade neemt geen hypotheek op de onzekere toekomst maar maakt optimaal gebruik van de in 2022 reeds aanwezige infrastructuur en gebouwen. Passend bij het tijdsbeeld zijn de investeringen in de Groningse Floriade relatief beperkt doordat er zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van bestaande of in aanbouw zijnde panden, parken, plantsoenen en investeringen in de (hoofd)infrastructuur tot 2022.

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

In de stad Groningen staan de komende jaren namelijk miljoeneninvesteringen op stapel in conferentiecentra, presentatietechnieken en hotelaccommodatie in of aan de rand van de binnenstad (Groninger Forum, Infoversum, Energy Academy Europe, ERIBA instituut, Oostwand Grote Markt) die allemaal prima te gebruiken zijn tijdens de Floriade. Ook de infrastructuur van de stad is berekend op grote bezoekersstromen. Dagelijks komen er 180.000 forensen naar de stad; er wordt fors geïnvesteerd in het Stationsgebied, het wegennet van en naar de stad, meer OV-capaciteit en uitbreiding van de P&R-voorzieningen aan de rand van Groningen. Hiermee is de stad ruimschoots in staat de bezoekersstromen van de Floriade in 2022 op te vangen.

### Businesscase

Hieronder vindt u de concept begroting in de vorm van een businesscase. Deze gaat uit van investeringen in de inrichting van 20 ha. openbare ruimte, park en natuur en bijvoorbeeld de onrendabele top van de Suikerkas. Daarbij is uitgegaan van 85 euro per vierkante meter voor de inrichting. Daarmee voorziet de raming in een zeer hoogwaardig inrichtingsniveau (parkgebied met bijbehorende verharding). Ter illustratie: normaliter wordt in ramingen met 30 tot 40 euro per vierkante meter gerekend voor verhard gebied. Voor de verbouw/aanbouw van de Suikerkas is uitgegaan van een kubieke meterprijs van 2.000 euro. Ook dat is ruim want normaliter zitten daar de verwervingskosten en de casco bouw al bij in. Dat is op deze locatie niet meer nodig.

#### Businesscase Floriade

Uitgaven			Inkomsten			
Terrain	Investering	Exploitatie	Terrain	Investering	Exploitatie	Saldo
Kosten planontwikkeling	€ 82	€ 20	Opbrengsten exploitatie (kaartverkoop, parkeren, horeca)		€ 45,4	
Inrichting Suikeruniterrain (20 ha)	€ 170		Bidrage overheden			
Bijzondere elementen			Gemeente Groningen	€ 100		
Groene Boulevard / boardwalk	€ 104	€ 1,8	Matching fondsen (Europa, Rijk, Regio, Provincies etc.)	€ 100		
Floriadelab / Greenhouse	€ 64		Founders/sponsoring	€ 120		
Communicatie + pr + marketing		€ 107				
Afdracht NTR organisatie Floriade		€ 30				
Beveiliging, verzekeringen etc.		€ 79				
Onvoorzien	€ 35	€ 35				
Financiering	€ 1,4	€ 1,4				
	€ 46,9	€ 30,4		€ 32,0	€ 45,4	€ 77,4
<b>Resultaat</b>						€ 0,1



Figuur 1. Businesscase Floriade

In deze businesscase is ook gerekend met een lage gemiddelde toegangsprijs. Gemiddeld betaalt een bezoeker van de Groningse Floriade 15 euro. Het bezoekersaantal van 2 miljoen is realistisch. Ervaringscijfers leren dat elke Floriade door de jaren heen ten minste 2 miljoen bezoekers heeft getrokken.

Venlo heeft 2,0 miljoen bezoekers begroot in een behoedzaam model. Volgens marktonderzoek kan dit oplopen tot 2,4 miljoen bezoekers. Ter vergelijking: in Zoetermeer kwamen er in 1992 3,3 miljoen bezoekers naar de Floriade en in Hoofddorp 2,1 miljoen in 2002. In Venlo is vervolgens gerekend met 26 miljoen euro aan inkomsten uit entreebewijzen, prijspeil 2002. Met een prijsindexatie van 2 % komt dat in 2012 uit op 31,7 miljoen euro. In Groningen is het vertrekpunt een businesscase gebaseerd op 30 miljoen euro aan inkomsten uit entreebewijzen prijspeil 2012. Dat ligt ruim 5 % onder Venlo. Atalanta, de nieuwe

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

dierentuin in Emmen, is een andere referentie voor de prijsgevoeligheid van dagattracties in het Noorden. Deze nieuwe diertuin hanteert een businessmodel waarin een dagkaart 29,50 euro kost per persoon.

De resterende inkomsten uit parkeren en horeca zijn uitgerekend op basis van gemiddelde inschattingen. De inkomsten uit congres- en symposiumgangers in de zakelijke markt en de business to business evenementen zijn nog niet in de businesscase opgenomen. Ook dat is conservatief want deze bezoekers betalen uiteraard meer dan 15 euro toegang en geven meer uit in de horeca dan gemiddeld. Bovendien verblijven deze bezoekers langer in de stad.

De modal split voor de berekening van de inkomsten uit parkeren is dat 35 % van de bezoekers met de auto naar de Floriade zal reizen. Bij een parkeertarief van 8 euro (in Venlo betaalt een parkeerder 10 euro) gaat het om ca. 2,24 miljoen euro, prijspeil 2012. Ten slotte staat voor de inkomsten uit horeca een opbrengst van gemiddeld 2,50 euro per bezoeker in de businesscase. Ook dit bedrag (ca. 5 miljoen euro, prijspeil 2012) zit aan de onderkant van de verwachtingen in Venlo.

### Risicoparagraaf

De totale uitgaven aan de Floriade worden in de businesscase begroot op ca. 77,4 miljoen euro. Hiervan is opgeteld ca. 46,9 miljoen euro bedoeld voor investeringen in de fysieke ruimte. De overige kosten zijn door ons beïnvloedbaar, op de afdracht aan de NTR na, die staat vast op 3,0 miljoen euro.

De fysieke aanleg van de Floriade start niet eerder dan 2018. Dat is het uitgangspunt voor het kasritme en daarmee voor het risicoprofiel van de businesscase. De uitgaven in de fysieke aanleg van de Floriade worden dus pas na 2018 gerealiseerd. De risico's van dergelijke uitgaven (het bouw- en woonrijp maken van de Suikerunielokatie, de aanleg van de Groene Boulevard en de Suikerkas/het Floriadelab) zijn beperkt. Als de businesscase beoordeeld zou worden als een nieuwe grondexploitatie wordt dit risico als beperkt en beheersbaar ingeschat volgens de boxenmethode. Daarmee is het effect op de egaliseringsreserve ook beperkt. Zodra er geld wordt uitgegeven (na 2018) is er voor de nog te vormen reserve Floriade een bedrag nodig van 2,35 miljoen euro (maximaal 5 % van 46,9 miljoen euro volgens de boxenmethode). Op hetzelfde moment moeten we het risico van minder bezoekers, te weten 2,27 miljoen euro (5 % van de inkomsten van 45,4 miljoen euro) in de reserve Floriade opnemen.

De gemeente Groningen kan tot 2022 maximaal sturen op de kosten en daarnaast de investeringen afstemmen op de ontwikkelingen tijdens de planvorming. Deze businesscase is gebaseerd op ervaringscijfers, gemiddelden en vaste parameters ter onderbouwing van de mogelijke hoogte van investeringen. De kosten die zijn opgenomen voor planontwikkeling, communicatie, marketing & PR en beveiliging en verzekeringen zijn in alle gevallen hoger begroot dan de oorspronkelijke businesscase van Venlo. Ook dit zijn knoppen waar we als gemeente aan kunnen draaien en die afhangen van de verdere uitwerking van de Floriade. Naarmate de tijd vordert en het evenement vastere vormen aanneemt, kan gericht worden begroot.

Aan de inkomstenkant zijn de kosten minder beheersbaar; ze hangen voor een groot deel af van het aantal bezoekers. Na afloop van de Floriade in Venlo kan meer zekerheid worden gegeven over de publieke belangstelling van dit evenement. In de begroting worden de totale bezoekersopbrengsten begroot op ca. 45,4 miljoen Euro, uitgaande van 2 miljoen bezoekers.

Vooralsnog schatten we dit aantal als reëel in. Marktonderzoek en de uiteindelijke cijfers van Venlo zullen dit beeld moeten aanscherpen. De bevolkingsdichtheid is in Noord Nederland weliswaar lager dan in de rest van het land maar de Noorderling is loyaler en minder 'verwend' als evenementenbezoeker: de relatieve schaarste aan evenementen in ons landsdeel verhoogt de kans op regiobezoek. Daarnaast is er een vaste, (inter)nationale bulk aan bezoekers die via touroperators, dagtochten, bedrijfsuitjes en doelgroepenreizen een bezoek zullen brengen aan dit evenement. Ook kan speciale marketing worden gericht op de Duitse bezoeker. Ten slotte is de toeristische dagrecreant in het Noorden een doelgroep. Voor de watertoerist is er zelfs een jachthaven opgenomen in de plannen. Om de mogelijkheden tot combibezoek te vergroten, richten we de stad en de regio in als een soort Floriadepark.

De businesscase is bezoekersgevoelig. De inkomsten worden pas gerealiseerd in het laatste jaar van de begroting. Komen er in Venlo minder bezoekers dan 2,0 miljoen dan kan de businesscase neerwaarts worden bijgesteld omdat de kosten nog hoog variabel zijn en het risicoprofiel tot 2019 volledig te beïnvloeden is. In 2019 is overigens ook met zekerheid bekend hoeveel inkomsten worden gerealiseerd aan sponsoring en welke bijdrage we kunnen verwachten van andere overheden en subsidiegevers. Desgewenst kan de definitieve investeringsbegroting nog in 2018 omlaag worden bijgesteld.

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

Voor het risicoprofiel is het minstens zo belangrijk dat de inrichtingskosten nog zeer globaal geraamd en variabel zijn. De huidige begroting levert een kwalitatief hoogwaardige ruimte op. We gaan uit van de parameters voor een zeer hoogwaardig park met hoge kwaliteit. Op elke investering kan bezuinigd worden als de situatie daarom vraagt, zowel in materiaalkeuze als in hoeveelheid. De kern van het verhaal is dat de stad Groningen een locatie beschikbaar heeft waarop 2 miljoen bezoekers (of minder) kunnen genieten van het aanbod van de toekomstige partners in de Floriade.

De volgende SWOT-analyse dient ter onderbouwing van de businesscase:

Sterkte	Zwakte	Kansen	Bedreigingen
Flexibel PVE daardoor ook flexibele begroting	Sterke afhankelijkheid van aantal bezoekers (2 miljoen)	Vorbereidingstijd is groot (10 jaar) ook doordat de plek al beschikbaar is.	Politieke wisselingen
Organisatie samen met partners in geheel Noord-Nederland	Weinig inwoners in –natuurlijk- achterland (noord Nederland en Noordwest-Duitsland	Duitse achterland (ervaring met de bloemetjesmarkt)	Bestuurlijke afhankelijkheid van de Nationale Tuinbouwraad
Relatief lage publieke investeringen		Breed Noordelijk perspectief (kern activiteiten)	Geen echte committent tussen markt- en publieke partijen
2 miljoen bezoekers is een al jarenlang Floriade gemiddelde			

De risico's en onzekerheden komen voor rekening van de organiserende partij. Dat is in dit prille stadium de gemeente Groningen. In de op te richten stichting kunnen afspraken worden gemaakt over de medeverantwoordelijkheid van andere organiserende partijen en overheden. In Venlo is de regio Venlo, een samenwerkingsverband van vijf gemeenten, risicodragend in de Greenpark BV. De provincie Limburg is in Venlo de risicodragende ontwikkelaar van de Innovatoren.

### Geen relatie met grondopbrengsten

Het allerbelangrijkste in de businesscase is echter dat Groningen zich niet rijk rekent met nog te realiseren grondopbrengsten na afloop van het evenement. Omdat de Suikerfabrieklocatie nu al beschikbaar en bereikbaar is kan de Floriade 2022 figuurlijk morgen al beginnen. De investeringen in de ontsluiting van het terrein, de Suikerkas, de grondvlakken voor de tentoonstellingslocaties en bijvoorbeeld de overdekte tuinen komen niet ten laste van de grondexploitatie Suikerunieterrein maar rechtstreeks uit de begroting van de Floriade. Er bestaat geen enkele financiële relatie tussen de grondexploitatie Suikerunieterrein en de Floriadebegroting. Wel blijven er na afloop elementen over waarmee het Suikerunieterrein beter ontwikkelbaar is. De Suikerkas is volledig in eigendom van de gemeente en flexibel te gebruiken voor allerlei doeleinden waar na 2022 behoefte aan is. De grondexploitatie Suikerunieterrein gaat pas uit van ontwikkelingen na 2027. Het grote voordeel is dat op termijn dus minder voorinvesteringen in de ontsluiting, ontwikkeling, het bouwrijp of het woonrijp maken van het Suikerunieterrein moeten worden gemaakt. Door de Floriade is het gebied een natuurlijk onderdeel van de stad geworden, één van de centrale doelstellingen van de gebiedsontwikkeling in deze stad.

De fysieke voorbereidingen aan het terrein grenzend aan de Westelijke Ringweg starten pas in 2018. Tot die tijd staat niets het gebruik van dit deel van het terrein van de Suikerunielocatie in de weg. De uitwerking van de prijsvraag 'de Campagne' in concrete plannen, die het gebruik intensiveren en inkomsten genereren, komt

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

daarmee niet in gevaar. Het overgrote deel van de Suikerunielokatie (ca. 100 ha.) is niet opgenomen in het bidbook en in het ontwerp en is vrij beschikbaar voor tijdelijk gebruik.

Er is geen relatie tussen de huidige grondexploitatie van het terrein en de businesscase. De businesscase Floriade geeft namelijk geen antwoord op de vraag hoe de ontwikkeling van het Suikerunieterrein zich op termijn (na 2027, als het een definitieve bestemming en grondexploitatie krijgt) zal ontwikkelen. Ongetwijfeld zullen zich in de komende jaren ontwikkelingen voordoen die een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling van het gebied. Recent heeft de gemeenteraad aangedrongen op een studie naar de mogelijkheden voor jongerenhuisvesting. Wij kunnen ons goed voorstellen dat deze eventuele tijdelijke huisvesting bewoond zal gaan worden door studenten die betrokken zijn bij de voorbereidingen op of onderzoek ten behoeve van de Floriade in 2022.

Prorail werkt aan een verkenning van de gewenste spoorwegconfiguratie in het baanvak grenzend aan het beoogde Floriadeterrein. Mogelijke ontwikkelingen zijn van invloed op het ontwerp van de Floriade en op de ontwikkelbaarheid van het terrein na 2027. Hier snijdt het mes aan meerdere kanten. De ingang van de Floriade is op termijn de ontsluiting van de toekomstige ontwikkellocatie voor langzaam verkeer. De oplossing die Prorail in overleg met ons en de provincie Groningen in dit baanvak kiest is uitgangspunt voor het verdere ontwerp. Eventuele alternatieven werpen op termijn hun schaduw vooruit naar zowel de Floriade als de gebiedsontwikkeling. Ander voorbeeld: als de spoorwegovergang aan de Van Heemskerkstraat op korte termijn verdwijnt, moet er een alternatief worden gezocht voor fietsers en voetgangers. Dat heeft effect op de mogelijkheden voor tijdelijk gebruik, het ontwerp voor de Floriade en op de toekomstige gebiedsontwikkeling. Andersom weten we in dat geval dat er een toekomstvast oplossing moet komen die in alle gevallen rendert. Als we de kosten van deze oplossing mee kunnen nemen in de aanleg van de Floriade is dat gunstig voor de toekomstige grondexploitatie. Als de veroorzaker, Prorail, de kosten van een alternatief voor zijn rekening neemt, is dat gunstig voor de businesscase en de grondexploitatie.

De Floriade zorgt voor een enorme toeloop aan bezoekers die de potentie van het gebied ervaren en ontdekken. Daarmee creëren we waarde voor het gebied. Iedere euro, die we nu in planstudie- en voorbereiding voor de Floriade stoppen, hoeven we later niet meer te stoppen in de verkenning van de gebruiksmogelijkheden van het Suikerunieterrein.

Indien een bedrijf of organisatie zich voor 2027 of 2022 wil vestigen op een locatie grenzend aan het Floriadeterrein en de formule past bij de toekomstige of tijdelijke ontwikkeling van dit gebied, dan zorgen we ervoor dat we de kosten voor de benodigde investeringen in de civieltechnische ontsluiting en andere investeringen zoveel mogelijk verhalen op de initiatiefnemer. Het spreekt voor zich dat we daarbij het Floriadeontwerp als uitgangspunt nemen en kijken naar de toekomstige ondergrondse logistiek, zodat we duurzaam investeren in de ontwikkelpotentie van deze locatie en dit gebied.

### **Organische groei**

Bij de Floriade Groningen in 2022 staat zoals gezegd niet het civieltechnisch bouwen van een nieuwe stadsuitbreiding, woonwijk of bedrijventerrein centraal. In deze businesscase is de organische groei van een nieuwe Floriade uitgangspunt. Door een eigentijdse visie op gebiedsontwikkeling (slim gebruik maken van het bestaande en een ingroeimodel voor de Floriade) is een van de belangrijkste besparingen ten opzichte van voorgaande edities realiseerbaar.

### **Uitgangspunten gehanteerd bij de begroting.**

Het belangrijkste uitgangspunt is natuurlijk een sluitende begroting in 2022. Dat kan door zoveel mogelijk gebruik te maken van de bestaande gebouwen en infrastructuur en geen onzekerheden, problemen of hypothesen op de toekomst achter te laten. Daar waar tijdelijke oplossingen volstaan, wordt niet geïnvesteerd.

Op de Suikerfabrieklocatie wordt duurzame kwaliteit toegevoegd door een groot deel van de Floriade 2022 te overdeken, in de Suikerkas en door middel van open kassen met een hoogte van ten minste 8 meter. Hiervoor is 8,0 miljoen euro prijspeil 2012 begroot. Met de partners kunnen de komende tien jaar de functies, het programma en de uitvoerbaarheid maximaal worden benut.

De investeringen houden rekening met een meerjarige inflatie van 3 procent per jaar. Dat is een conservatieve aanname. Bij de opbrengsten (toegangskarten en inkomsten uit parkeren, horeca en arrangementen) is een waardegroei van 2 procent per jaar begroot. Ook dat is een reële inschatting omdat wordt uitgegaan van een bescheiden, gemiddeld prijsniveau dat fors lager ligt dan de huidige prijzen in Venlo. De bijdragen van de gemeente, uit andere fondsen (subsidies) en sponsoring zijn als contante bedragen in de businesscase opgenomen en zijn niet geïndexeerd. Dat is een belangrijke voorwaarde voor een beheerst risicoprofiel. Zo is

## Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade

voor de Floriade in Venlo in totaal 22,5 miljoen subsidie bijeen gebracht door Europa (2,5 miljoen euro), het Rijk (5,0 miljoen euro subsidie door LNV), de provincie Limburg (7 miljoen euro) en de Regio Venlo (8 miljoen euro). In de Groningse businesscase gaan we uit van subsidies van derden ter hoogte van slechts 45 % van het gerealiseerde bedrag in Venlo. Gezien het enthousiasme en de brede steun die in het Noorden is ontstaan in de bidbookfase is dit een realistische en bescheiden verwachting. Niet uitgesloten is dat met enige bestuurlijke inspanning hetzelfde bedrag als in Venlo is te realiseren, ook omdat in de programmering en het concept aangesloten kan worden bij toekomstige subsidieprogramma's van bijvoorbeeld de economische topsectoren of *cross-overs* in Europa. Omgekeerd heeft de provincie Limburg in Venlo op eigen kosten en risico tientallen miljoenen extra geïnvesteerd in een blijvend paviljoen: de Innovatoren. Dergelijke investeringen passen niet in het huidige tijdsgewricht.

Concluderend staat de gemeente Groningen als partner van de NTR garant voor een nuchtere en reële wijze van begroten. Ook de inschatting van de sponsoring is behoudend ten opzichte van de gerealiseerde bedragen in Venlo, waar de voorzichtige prognose (6,5 miljoen euro) uiteindelijk ruimschoots is verdubbeld. Daar is Groningen in deze businesscase onder gaan zitten. Ook hier is de werkelijke opbrengst voorzichtig ingeschat.

Omdat de meeste inkomsten zoals de kaartverkoop, parkeren, arrangementen, horeca en sponsoring binnenkomen in het laatste jaar of tijdens het evenement is ten slotte rekening gehouden met een post financiering in de begroting.

Samenvattend hanteert de businesscase de volgende uitgangspunten:

- Realisatie van de Suikerkas (onrendabele deel voor rekening van de gemeente) als centraal paviljoen op het hoofdpodium;
- Realisatie van een groene boulevard richting binnenstad;
- Inrichten van 20 ha. als parkgebied inclusief ontsluitingswegen en pleinen;
- Een bijdrage van de stad Groningen van 10 miljoen euro;
- Matching vanuit fondsen (subsidies Europa, Rijk, regio, provincies) van 10 miljoen euro;
- Meer dan voldoende bestaande (auto) parkeergelegenheid in 2022;
- De toereikende OV-configuratie van 2022;
- Inrichting van een tijdelijk station ter hoogte van de Suikerfabriekslocatie;
- Realisatie van kantoorruimte in tijdelijke units of in bestaande panden in de nabijheid van het hoofdpodium.
- Een gemiddeld aantal bezoekers van ca 2,0 miljoen. Dit is gebaseerd op ervaringscijfers door de jaren heen.
- Een ruim budget voor verzekeringen, afdracht aan de NTR, marketing en PR en beveiliging.
- Een voorziening voor de financiering en een post onvoorzien.

### Financiering Floriade

Wij stellen uw raad nu voor een principebesluit te nemen om in de meerjarenbegroting maximaal 10 miljoen euro beschikbaar te stellen voor de organisatie van de Floriade 2022. Daarmee wordt er een beslag gelegd op toekomstige begroting. In de businesscase voor de Floriade is de gemeentelijke bijdrage opgenomen vanaf 2018 wanneer de inrichting van het terrein op het punt staat te beginnen. De meeste investeringen volgen in de jaren daarna. Uitgangspunt is verder dat we de te maken plankosten tot 2018 (ca. 150.000 euro per jaar) incidenteel willen dekken. In de komende jaren zal hiervoor financiële ruimte moeten worden gevonden. Een nadere uitwerking van dit voorstel volgt na toewijzing van het evenement en voordat een samenwerkingsovereenkomst met de NTR wordt getekend. Dit zal zijn voordat uw raad de begroting 2013 vaststelt.

### Kosten bidbook

De kosten van het maken van een bidbook bedragen inmiddels € 265.000. Kandidaten die meedoen aan de bidbookfase dienen daarnaast € 20.000 aan de NTR te betalen. Naast het beschikbare gemeentelijke budget (220.000 euro) dragen het Akkoord van Groningen (35.000 euro) en de Regiovisie Groningen Assen (30.000 euro) bij aan de kosten. Daarmee zijn de kosten voor het bidbook gedekt.

### Vervolprocedure

Nadat uw college het besluit heeft genomen om de raad voor te stellen definitief een bidbook in te dienen voor de organisatie van de Floriade 2022 in Groningen neemt de raad in juli 2012 een besluit. De selectiecommissie van de NTR komt op 28 augustus a.s. naar Groningen voor een laatste presentatie en besluit in september welke organisatie de Floriade krijgt toegewezen.



## **Raadsvoorstel bidbook en businesscase Floriade**

Vervolgens wordt kort daarop een samenwerkingsovereenkomst afgesloten tussen de NTR en de winnaar en begint de uitwerking van het bidbook tot een echte wereldtentoonstelling in 2022.

## Ingekomen stukken

### Lijst ingekomen stukken

Raadscommissie Ruimte en Wonen 3 juli 2012

#### Collegebrieven

31 mei 2012	Informatievoorziening (reactie college Peizerweg 132)
31 mei 2012	Bestemmingsplan Hortusbuurt-Noorderplantsoen
31 mei 2012	Ontwerp-bestemmingsplan Pleiadenlaan-Oost 1
4 juni 2012	Ontwerp-bestemmingsplan Schildersbuurt
4 juni 2012	Voortgang moties en toezeggingen m.b.t. begroting 2013 (alleen de R&W onderwerpen)
7 juni 2012	Voorontwerp-bestemmingsplan Bedrijventerrein Koningsweg
7 juni 2012	Bestemmingsplan Binnenstad-Oost 2012 (ontwerp)
7 juni 2012	Nota Lintdorpen en bestemmingsplan Lintdorpen en Ruischerbrug
8 juni 2012	Ontwerp-bestemmingsplan Bessemoerpark
13 juni 2012	Afhandeling moties rekening 2011 (alleen de R&W onderwerpen)
13 juni 2012	Gunning Forum, garage en fietsenstalling
14 juni 2012	Bruilweering
14 juni 2012	Uitnodiging toelichting visie Stationsgebied (pro forma op de lijst, presentatie is reeds geweest)
15 juni 2012	Woningbouw Oosterhamrikkade nz
19 juni 2012	Toezeggingen raadscommissie Ruimte en wonen 13 juni 2012: Nieuweweg

voorstel: voor kennisgeving aannemen

# Verslag 13 juni

## VERSLAG RAADSCOMMISSIEVERGADERING RUIMTE EN WONEN

Datum: 13 juni 2012  
Plaats: oude raadzaal  
Tijd: 16.35 – 18.50 uur

**Aanwezig:** mevrouw A. Postma (voorzitter, GroenLinks), de dames E. van Lente (PvdA), L.I. van der Vegt (GroenLinks), A. Kuik (CDA), I.M. Jongman-Mollema (ChristenUnie), K. de Wrede (Partij voor de Dieren), de heren R.O. Martens (PvdA), R. van der Schaaf (PvdA), M.D. Blom (VVD), A. Rutte (VVD), W.B. Leemhuis (GroenLinks), R.P. Prummel (Stadspartij), E. Eikenaar (SP), H.J.M. Akkermans (D66) *tot B3*, P.S. de Rook (D66) *tot B3*, A.J. Wonink (D66), J.P.A. van Rooij (Student en Stad)

**Namens de griffie:** mevrouw M. Wechgelaer (commissiegriffier)

**Namens het college:** de heer T. Schroor (D66) *tot B3*, F. de Vries (PvdA)

**Insprekers:** mevrouw Kiki (op persoonlijke titel), de heer Leenders (voorzitter Vereniging Erfpachters Groningen)

**Verslag:** de heer J. Bosma (Notuleerservice Nederland)

---

### A. ALGEMEEN DEEL

#### A.1. Opening en mededelingen

##### De voorzitter:

- Opent de vergadering om 16.35 uur en heet iedereen hartelijk welkom
- Stelt voor op 20 juni van 13.00-14.00 een collegepresentatie te houden over het stationsgebied.

##### Wethouder De Vries:

- Wijst erop dat opgave voor het bezoek aan de Floriade in Venlo vrijdag nog mogelijk is.
- Dient 3 juli onder voorbehoud van goedkeuring door de raad het bidbook Floriade bij de NTR in.
- Hoopt binnen zestien weken bij de Raad van State aanvullend onderzoek in te dienen over mitigerende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet en aanpassing aan de plankaart Suikerunieterrein, maar heeft voor de zekerheid uitstel aangevraagd.
- Zou graag in september Meerstad bespreken in de raadscommissie en wil dit tweemaandelijks doen.
- Werkt aan een visie op Meerstad plandeel noord voor 2013.
- Hoopt voor het voorjaarsdebat een update te sturen van gesprekken met de provincie over subsidies voor Meerstad.
- Stuurde bewoners van de Professorenbuurt een brief over de omgang met het Oosterhamriktracé en een brief over het bouwplan van de firma Kooi te Appingedam. De commissie krijgt een afschrift.
- Sprak met bewoners en de firma Kooi af geen onomkeerbare besluiten te nemen voordat alle ontwikkelingen totaal in beeld zijn gebracht in september.
- Is goed in gesprek met de heer Kik over Peizerweg 132 en ontving nieuwe schetsen over de terreininrichting. Over twee weken volgt een brief.

##### Dhr. De Rook (D66):

- Informeert of het bidbook Floriade eerst ingestuurd en dan besproken wordt en wat de financiële consequenties zijn van het alsnog intrekken van het bidbook.

##### Dhr. Leemhuis (GroenLinks):

- Is blij dat geen onomkeerbare besluiten worden genomen over het Oosterhamriktracé.
- Vraagt om nadere informatie over de ontwikkeling van de visie op plandeel noord.

##### Wethouder De Vries:

- Collecteerde met succes voor bijdragen aan het bidbook Floriade bij partners.
- Antwoordt dat intrekken van het bidbook behalve de kosten van het bidbook verder geen financiële consequenties heeft.
- Komt uiterlijk 2013 met de visie op plandeel noord. Gedacht wordt aan een soort energielandschap. Het zou kunnen vallen onder duurzaamheid en het energieprogramma. De dienst RO/EZ is trekker.
- Is content met de economisch meest voordelige aanbidding op prijs en kwaliteit voor het Forum.
- Meldt dat Forum (met lift naar patio), garage, fietsenstalling (met loopband), een aansluiting voor warmte-koudeopslag en sloop van Vindicat en de Naberpassage zijn aanbesteed met een bouwtijd van vier jaar.
- Meldt dat de aanbesteding voorziet in alle duurzaamheidsmaatregelen plus, de taakstelling van

## Verslag 13 juni

1,9 miljoen euro en het tekort op het informatiecentrum van 190.000 euro. Er blijft nog geld over, maar gezien de lopende termijn van vijftien dagen om bezwaar te maken is dat nog niet openbaar.

- Verzoekt het aanvullende krediet van 905.000 euro om de kelder onder Vindicat voor te financieren rechtstreeks in de raad van 20 juni te behandelen om vertraging in de aanbesteding te voorkomen.

### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Is niet blij met het patroon van late agenderingen.
- Vraagt waarom gekozen is voor een aansluiting voor warmte-koudeopslag.

### **Dhr. Rutte (VVD):**

- Vindt het onfatsoenlijk dat niet twee weken gewacht is met de gunning tot het voorjaarsdebat, zodat alles ter discussie had kunnen staan.

### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Vraagt of de wethouder zich voldoende gesteund voelt door eerdere raadsbesluiten over het Forum.

### **Wethouder Schroor:**

- Antwoordt dat de gunning conform de planning van eind mei, begin juni is verlopen. Het is nooit een overweging geweest het gunningsbesluit niet te nemen wanneer het binnen de gestelde randvoorwaarden zou vallen en elke week vertraging kost 125.000 euro.
- Richt de warmte-koudeopslag zo in dat andere gebouwen erop kunnen worden aangesloten. Zo heeft het provinciehuis veel warmte over. Technisch onderzoek volgt, maar later aanpassen is duurder.

## **A.2. Vaststelling agenda**

*De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.*

## **A.3. Langetermijnagenda en lijst toezeggingen, initiatiefvoorstellen en moties**

### **De voorzitter:**

- Meldt dat de datum van de laatste toezegging 9 in plaats van 16 mei moet zijn.

## **A.4. Conformstukken**

### **A.4.a. Nacalculatie Gevelisolatieproject Lodewijkstraat (raadsvoorstel 9 mei 2012)**

*Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 20 juni 2012.*

## **A.5. Rondvraag**

### **Mw. De Wrede (Partij voor de Dieren):**

- Vraagt of het wijzigen van bestemmingen van bedrijfsruimten in de commissie bediscussieerd zal worden.

### **Wethouder Schroor:**

- Wil meer inspelen op de veranderende vraag.
- Antwoordt dat wijzigingen van bestemmingsplannen altijd via de commissie gaan.

## **B. INHOUDELIJK DEEL**

### **B.1. Contra-expertise windklimaatonderzoek Groninger Forum (collegebrief 27 april 2012)**

#### **Mw. Kiki (inspreker op persoonlijke titel):**

- Raakt in paniek omdat de rapporten over wind- en lichthinder niet besproken zijn. Het college was niet bereid de reiskosten van de heer Pleysier te vergoeden om met bureau Peutz te spreken.
- Vraagt hoe oud 'jonge, gezonde, vitale mensen' zijn, waarom stegen naar het Forum op snel doorlopen zijn beoordeeld en waarom de effecten op de omgeving onvoldoende zijn onderzocht.
- Wijst erop dat ABT stelt dat de grond onder het Forum door belasting vervormd zal worden.
- Begrijpt niet waarom effecten van wind op het dak en op kleine kinderen, ouderen en mindervaliden niet in de windtunnel zijn getoetst.
- Mist de invloed van schaduw op windsnelheden.
- Vindt het rapport valsheid in geschrifte.

#### **Dhr. Rutte (VVD):**

- Is blij met de second opinion, al heeft het lang geduurd.
- Is bezorgd over de hoge windsnelheden die op veel plekken rond Forum en Nieuwe markt tot oncomfortabele situaties leiden, terwijl het juist een prettig verblijfsgebied zou moeten zijn. Citeert voorbeelden uit het rapport.
- Vindt het een forse conclusie dat beheersmaatregelen niet altijd mogelijk zijn. Welk comfort wil het

## Verslag 13 juni

college het publiek bieden, hoe hoog zijn de aanvullende kosten en wie gaat dat betalen?

- Vraagt wat de economische gevolgen van het oncomfortabele windklimaat zijn. Is de wethouder bereid dit aanvullend te onderzoeken?

### **Dhr. Prummel (Stadsparij):**

- Blijft tegen het Forum en ziet liever alleen de Nieuwe Markt aangelegd. Het is goedkoper, prettiger en trekt geen functies uit de rest van de stad weg.
- Constateert dat de windsituatie weliswaar niet onherbergzaam of gevaarlijk is, maar wel duidelijk achteruitgaat en de gezelligheid van het gebied niet ten goede komt. Dit is bijvoorbeeld jammer voor de prachtige tuin achter 't Feithuis.

### **Dhr. Eikenaar (SP):**

- Vindt de windsituatie er goed uitzien. Alleen dicht bij het Forum is de situatie minder, maar dat is normaal bij hoge gebouwen. Het wordt een prettig verblijfsgebied.
- Oordeelt dat de 15% van de tijd dat de windsituatie minder is, 's winters is. Dat is minder erg.

### **Mw. Kuik (CDA):**

- Vindt de belangrijkste constatering dat er geen gevaarlijke of uitzonderlijke situaties ontstaan.

### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Stemt in met de conclusies uit het rapport. Er ontstaan geen dreigende situaties.
- Informeert of het college terrasexploitanten gaat adviseren met deze uitkomsten.

### **Dhr. Leemhuis (GroenLinks):**

- Verzet zich tegen foutieve beeldvorming. Zo verslechtert de situatie bij 't Feithuis van 0 naar 1,7 % winderig. Dat is miniem en nog steeds windkwaliteit A.
- Is blij dat het rapport met meer inzicht in de windsituatie er uiteindelijk kwam, al is het laat en pas na privé-initiatieven. Wordt goed onderzoek naar windhinder vanaf nu standaard onderdeel van de planning?
- Vindt het lastig op basis van objectieve cijfers over subjectieve beleving in een gebied te oordelen, maar is redelijk tevreden over de resultaten.
- Verwacht dat weinig mensen op het terras zullen zitten in de 15% van de tijd dat de windsituatie minder gunstig is in november, januari en februari.
- Noemt het eigen aan grote monumenten dat er gevolgen voor de windsituatie zijn.

### **Dhr. Van der Schaaf (PvdA):**

- Vindt de conclusies glashelder: er ontstaan geen onveilige situaties en op sommige locaties is het 15% van de tijd minder prettig, maar in die periode zijn er toch geen terrassen.
- Wil goed nadenken over maatregelen om het verblijf zo aangenaam mogelijk te maken.

### **Dhr. Van Rooij (Student en Stad):**

- Is ook bezorgd dat een privé-initiatief nodig was om deze second opinion tot stand te brengen.
- Vraagt waarom het gebied eerst op doorlopen is beoordeeld en niet meteen op slenteren.
- Wil weten of aanpassingen om het windklimaat beter te maken, zoals luifels en groen, nog mogelijk zijn nu de gunning al verleend is.
- Constateert dat delen van het plein goed bruikbaar zijn voor evenementen. Is er naast de terrassen ruimte op het plein voor evenementen? Is een openluchttheater op het dak nog aan de orde?

### **Dhr. De Rook (D66):**

- Is gerustgesteld dat uit de second opinion blijkt dat het slechts 15% van de tijd minder aangenaam is in een terrastechnisch toch al oncomfortabel jaargetijde.

### **Mw. De Wrede (Partij voor de Dieren):**

- Concludeert dat het windklimaat minder comfortabel wordt dan op de Grote Markt.
- Vindt het ongelukkig dat vandaag gegund is, terwijl nu het windrapport besproken wordt.
- Ziet het rapport als een nieuwe reden het Forum af te blazen en ziet de mogelijkheden daarvoor of voor versobering door laagbouw graag onderzocht.

### **Wethouder Schroor:**

- Wijst erop dat het Forum er gewoon komt.
- Vindt dat de VVD het rapport selectief gebruikt. Slechts 15% van de tijd is er op sommige locaties een minder aangename situatie. Er ontstaat geen gevaar.
- Wijst erop dat de uitkomsten van de second opinion en het DGMR-onderzoek nauwelijks verschillen, maar is blij dat de second opinion zorgen weg kan nemen.
- Wijt de beoordeling van een doorlooplegebied in eerder onderzoek aan een verschillende aanpak.

## Verslag 13 juni

- Overigens voldoet de situatie aan de strengere normen van slentergebied.
- Ziet geen aanleiding kosten te onderzoeken om het comfort nog verder te verhogen.
- Trof al maatregelen op het dak met windschermen. De maatregelen uit het DGMR-rapport zijn meegenomen in de aanbesteding.
- Komt nog uitgebreid te spreken over gebruik, invulling en functies van het plein, rekening houdende met de uitkomsten van de rapporten.
- Wijst erop dat evenementen in november, januari en februari toch al geen goed idee zijn.

### **B.2. Motie erfpacht (collegebrief 24 mei 2012)**

#### **Dhr. Leenders (inspreker als voorzitter van de Vereniging Erfpachters Groningen)**

- Is verbijsterd over de brief, die de raad en belangen van erfpachters schoffeert.
- Bestrijdt dat erfpacht een sturingsinstrument is, zeker met de versnipperde 1% erfpachtgronden in de binnenstad.
- Vindt de geraamde kosten (7.000 euro per transactie) bespottelijk en mist de voordelen van grondverkoop en lagere personeelskosten bij afschaffing.
- Vindt dat erfpachters op het verkeerde been worden gezet doordat de wethouder het doet voorkomen alsof al besloten is erfpacht in de binnenstad en rond het UMCG en stationsgebied te handhaven. Dit is echter list en bedrog.
- Roept op erfpachters keuzevrijheid te geven grond tegen normale condities te kopen of erfpacht te blijven betalen.

#### **Dhr. Akkermans (D66):**

- Beoogde met de brief met indieners van de moties voorinzage in standpunten te geven aan het college. Het gaat niet om een beschuldiging dat traineren een bewuste actie was.
- Hecht aan een goed gesprek om in wederzijds vertrouwen een stap verder te komen.
- Heeft het gevoel dat de motie heel beperkt is uitgevoerd.
- Wijst erop dat de ruimte voor uitzonderingen en beperkingen expliciet onderbouwd moest worden. Ook is verwezen naar andere instrumenten om ruimtelijk te sturen.
- Denkt bij uitzonderingen eerder aan straten dan aan hele gebieden.
- Ziet graag een meer accurate berekening van kosten én baten van afschaffing van erfpacht.
- Verzoekt dringend in gesprek te gaan met erfpachters en de uitvoering te versnellen.
- Vindt fasering bespreekbaar wanneer het gebaseerd is op maximale jaarlijkse kosten.
- Hoopt dat de expertmeeting bij zal dragen aan versnelde uitvoering van de motie.
- Verzoekt het college na de expertmeeting met een aanvullende brief te komen voor een snellere en meer ambitieuze uitvoering van de motie. Tempo en voortgang kunnen via de LTA maandelijks besproken worden.

#### **Mw. Kuik (CDA):**

- Is zwaar teleurgesteld in de uitvoering van de motie door het college. De brief wekt de indruk dat het college geen zin heeft en verschilt weinig van eerder gewisselde argumenten.
- Begrijpt niet dat hele delen van de stad uitgesloten worden, terwijl de motie alleen de mogelijkheid biedt specifieke percelen beargumenteerd uit te sluiten.
- Vindt het uitsluiten van de mogelijkheid grond in eigendom te verwerven indruisen tegen de kern van de motie. Daarnaast zijn de opbrengsten van afschaffing niet inzichtelijk gemaakt en gaat de brief voorbij aan de weerstand bij de Vereniging Erfpachters Groningen.
- Roept op de motie zo snel mogelijk uit te voeren en zal anders conclusies moeten trekken.

#### **Mw. De Wrede (Partij voor de Dieren):**

- Sluit aan bij de eerdere woordvoeringen.
- Leerde uit navraag dat slechts 100.000 van de 493.000 euro aan baten in 2011 kwam van particuliere woningbezitters. De nettowinst bedroeg 6.000 euro. De financiële gevolgen van afschaffing zullen dus wel meevallen.

#### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Constaateert dat alleen culturele instellingen soms om erfpacht verzoeken, zoals het Infoversum.
- Ziet verder geen tevreden erfpachters. De regeling is achterhaald, ongebruikelijk en onwenselijk.
- Wil dat de wethouder de mogelijkheid van afkoping van erfpacht in de binnenstad in het vooruitzicht stelt.

## Verslag 13 juni

### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Is teleurgesteld in de kleine stappen uit de brief gezien de politieke meerderheid.
- Verwijst naar eerdere argumenten voor afschaffing van erfpacht.
- Stelt voor bij de expertmeeting voor- en tegenstanders uit te nodigen.

### **Dhr. Van Rooij (Student en Stad):**

- Sluit aan bij de woordvoering van het CDA.
- Is vooral ontstemd dat na acht maanden slechts een herhaling van zetten wordt gepresenteerd.
- Vindt het een slechte ontwikkeling dat het college vrijblijvend omgaat met moties.

### **Dhr. Eikenaar (SP):**

- Vindt de beperking in gebieden verstandig en goed beargumenteerd.
- Oordeelt dat de motie op dit moment voldoende is uitgevoerd.

### **Mw. Van der Vegt (GroenLinks):**

- Is blij met de verstandige reactie op een ondoordachte motie.
- Vindt dat het college de motie rustig en verstandig begint uit te voeren door eerst bewoners wanneer gewenst grond te laten kopen in gebieden waar het geen kwaad kan en uit ervaringen lering te trekken voor een eventueel vervolg.
- Steunt de expertmeeting om op basis van inhoud verder te beslissen.

### **Dhr. Blom (VVD):**

- Vindt het voorstel laat, onvolledig en aan de strekking van de motie voorbijgaan.
- Wijst erop dat het draagvlak voor de motie niet ontbreekt, ze is immers aangenomen. Ook de Vereniging Erfpachters Groningen steunt het beginsel erfpachters de keus te geven.
- Ziet eigenlijk het liefst dat de brief wordt ingetrokken om de motie alsnog serieus uit te werken, al is dat onwenselijk vanwege verdere vertraging.
- Vindt het een voorbeeld van het vaker voorkomende verschijnsel dat het college moties niet uitvoert.

### **Dhr. Martens (PvdA):**

- Is tegen de motie, maar stelt zich soepel en open op.
- Begrijpt bij de aanwijzing van dynamogebieden dat de stad via structuurplannen werkt.
- Kan zich de teleurstelling wel voorstellen dat de binnenstad is uitgezonderd.
- Vindt dat de motie uitgevoerd moet worden, ook al zijn er hoge kosten aan verbonden.

### **Wethouder De Vries:**

- Werkt serieus en vindt termen als 'list en bedrog' niet op hun plaats.
- Voert moties uit, al kun je debatteren of de uitvoering ver genoeg gaat.
- Deed een oprechte poging inzicht te bieden in de consequenties en kosten.
- Vond het opmerkelijk de inhoud van de brief van de indieners eerst in de krant te lezen.
- Heeft het signaal dat de indieners van de motie ontevreden zijn wel begrepen.
- Denkt dat erfpacht als sturingsinstrument aan betekenis heeft ingeboet, maar niet helemaal. Bij het Infoversum is gebleken hoe erfpacht investeringen mogelijk kan maken.
- Heeft niets te verbergen en is bereid de expertmeeting te faciliteren en desgewenst nadere informatie te verschaffen.
- Zonderde gebieden in de binnenstad uit waar debatten over sturing en kosten te verwachten zijn om zo voorzichtig te beginnen.
- Zou het mooi vinden als de raad in principe ook bereid is oog te hebben voor de kosten en consequenties en eventueel te concluderen dat het te veel kost.
- Stelt voor nu wel met de voorgestelde uitvoering te beginnen en de brief dus niet in te trekken.
- Vindt het een goed uitgangspunt de Vereniging Erfpachters Groningen te betrekken en voor- en tegenstanders uit te nodigen voor de expertmeeting.

### **B.3. Perspectief Binnenstad-Oost (raadsvoorstel 24 mei 2012)**

#### **Dhr. Eikenaar (SP):**

- Steunt de lijn van het college en is blij dat naar drugsoverlast gekeken wordt.

#### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Volgt de grote lijn van het voorstel.
- Mist aandacht voor groene plekken, zoals de tuin van Hommes.
- Hoort tegenstrijdige berichten over sluiting van het buurtcentrum.

## Verslag 13 juni

- Geeft aan dat de buurt liever geen coffeeshops wenst vanwege overlast van toerisme.

### **Mw. Van Lente (PvdA):**

- Is enthousiast over het perspectief en de aandacht voor nieuwe stromen naar de stad via de Sontweg met ook ruimte voor een pontje.
- Vraagt hoe het college gezinnen en ouderen denkt te behouden en aan te trekken.
- Is benieuwd hoe ondernemers naar het gebied gelokt kunnen worden. Door lagere huren?
- Informeert hoe het perspectief en ook groen gaan landen in het te wijzigen bestemmingsplan.

### **Mw. De Wrede (Partij voor de Dieren):**

- Verzoekt bij versterking van het groen te kiezen voor insectvriendelijke bloemen en planten.

### **Dhr. Van Rooij (Student en Stad):**

- Is tevreden over het voorstel. De revitalisering van de Oosterkade maakt het een aantrekkelijke toegang tot de stad.
- Vraagt waarom bij herinrichting van de Nieuweweg niet gekozen is voor fietsverkeer in beide richtingen.
- Oppert bewoners van de autovrij gemaakte Oosterkade in de Damsterdiegarage te laten parkeren.
- Informeert of de revitalisering door kan gaan in het geval de tram wordt afgeblazen.

### **Dhr. Wonink (D66):**

- Leest op de website van het buurtcentrum dat het per 1 juli dicht zal gaan.
- Verzoekt de wens van bewoners te honoreren om bij eventuele verhuizing van de versmarkt voor het Damsterdieplein te kiezen.

### **Mw. Kuik (CDA):**

- Hecht aan een prettig, betaalbaar en bewoonbaar gebied, ontsloten voor verkeer en met genoeg groen.
- Hoopt dat het college regelmatig in dialoog met de buurt zal gaan om waar mogelijk aan wensen tegemoet te komen.

### **Dhr. Rutte (VVD):**

- Steunt de bewering niet dat de tram goed past aan de oostkant van de binnenstad.
- Vindt dat parkeren voor bewoners in dit gebied betaalbaar moet blijven.
- Sluit aan bij de vragen over eventuele sluiting van het buurtcentrum.

### **Dhr. Leemhuis (GroenLinks):**

- Sluit aan bij de bijdrage van de ChristenUnie en looft het perspectief.

### **Wethouder De Vries:**

- Constateert dat het perspectief breed gedeeld wordt.
- Zal wat anders moeten bedenken als de tram er niet komt.
- Vindt het de moeite waard met bewoners meer aan groenprojecten te doen en werkt hieraan.
- Praat over het in stand houden van de functie van het sluitende buurtcentrum.
- Wil aan de slag om de potentie van de prachtige Oosterkade meer waar te maken.
- Kan zich voorstellen dat bewoners in de Damsterdiegarage parkeren.
- Is terughoudend over coffeeshops, waar de burgemeester over gaat. Wellicht kan een eventuele wietpas iets betekenen.
- Antwoordt dat het bestemmingsplan ontwikkelingen uit het perspectief zal faciliteren.
- Kijkt welke kansen het goed bereikbare gebied biedt aan ondernemers, ook gezien het veranderende winkelaanbod.
- Betreft de aantrekkelijke suggestie van een eventuele versmarkt op het Damsterdieplein graag bij een bredere discussie over markt in de stad en programmering van alle pleinen.
- Voert goede gesprekken met de bewoners, die het zien zitten wat moois te maken van hun gebied.
- Laat uitzoeken waarom aan de Nieuweweg niet gekozen is voor fietsverkeer in twee richtingen.

*Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 20 juni 2012.*

### **B.4. Visie Westpark 2012 en herziene exploitatiebegroting Hoendiep Noord-Westpark (raadsvoorstel 24 mei 2012)**

#### **Dhr. Eikenaar (SP):**

- Is het eens met de visie.

#### **Mw. Jongman (ChristenUnie):**

- Is blij dat nu doortastender wordt opgetreden.



## Verslag 13 juni

- Hecht aan het open karakter en goed overleg met omwonenden.
- Kan zich vinden in de voorstellen en pleit voor een snelle uitvoering.

### **Mw. Kuik (CDA):**

- Is positief over de visie.

### **Dhr. Wonink (D66):**

- Is positief over de visie.
- Voegt toe dat naast sociale controle en verlichting ook beheer en onderhoud van openbare ruimte bijdragen aan veiligheid.

### **Mw. De Wrede (Partij voor de Dieren):**

- Staat volledig achter de visie.
- Is vooral blij met de kinderwerktuin en het project Eetbare stad, dat laat zien hoe mooi en schoon plantaardig voedsel eigenlijk is.

### **Dhr. Van Rooij (Student en Stad):**

- Stemt in met het voorstel.

### **Dhr. Blom (VVD):**

- Vindt het mooi dat er een visie is.
- Betreurt dat het gebied tussen Westpark en Hoendiep niet ontwikkeld wordt en geen inkomsten oplevert.
- Vraagt waarom erfpacht van stal wordt gehaald. Is het college van plan binnen tien jaar wat anders op Westpark te ontwikkelen?
- Informeert of het gronddepot blijft en of het gesaneerd moet worden als het niet blijft.

### **Dhr. Van der Schaaf (PvdA):**

- Is blij met de visie en het verder afmaken van het park.
- Wil blijven investeren in projecten die woonwijken aantrekkelijker maken.
- Is enthousiast over de kinderwerktuin, avontuurlijk spelen en de eetbare stad.
- Vraagt of de visie eventuele ontwikkeling van een hondenpark mogelijk maakt. De afzonderlijke kavels maken strijdig gebruik goed mogelijk en AOC Terra heeft een opleiding diermanagement.

### **Dhr. Prummel (Stadspartij):**

- Is te spreken over het plan.
- Vindt dat het college de waterskivereniging moet helpen met het bouwen van een accommodatie.
- Vindt volleys een leuke kans voor jonge architecten om hun kunnen te laten zien.

### **Mw. Van der Vegt (GroenLinks):**

- Steunt aandacht voor toegankelijkheid van het lastig herkenbare park.
- Roept op het bord van gronddepot Groningen direct te verwijderen.
- Is benieuwd hoe het college aankijkt tegen aanleg van een hondenpark.

### **Wethouder De Vries:**

- Ziet erfpacht als een financieringsinstrument om functies van sommige gebouwen van de grond te trekken, wanneer initiatiefnemers dat anders niet lukt.
- Wil een clubgebouw voor de waterskivereniging wel faciliteren, maar niet zelfstandig financieren.
- Proeft in de buurt weinig enthousiasme voor een hondenpark, maar wil het wel weer bespreken.
- Denkt dat een hondenpark enige maat moet hebben en daarom beter ergens anders zou passen.
- Beaamt dat de opsomming over factoren die veiligheid beïnvloeden niet limitatief is.
- Zal het bord gronddepot Groningen laten verwijderen.
- Antwoordt dat het gronddepot een van de parkkamers zal worden en niet gesaneerd hoeft te worden.

*Het raadsvoorstel wordt als conformstuk geagendeerd voor de raad van 20 juni 2012.*

## **C. HUISHOUDELIJK DEEL**

### **C.1. Ingekomen stukken**

#### **De voorzitter:**

- Wijst erop dat de rapportage grondbedrijven en staat P betrokken kunnen worden bij het agendapunt over MUST, met inachtneming van de vertrouwelijkheid.

### **C.2. Vaststelling verslag 9 mei 2012**

*Het verslag wordt ongewijzigd vastgesteld.*

## Verslag 13 juni

**De voorzitter** sluit de vergadering onder dankzegging om 18.50 uur.